

LOVEC 1982/8

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo

letnik LXV., št. 7 in 8
julij — mali srpan 1982
in
avgust — veliki srpan 1982

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

France Cvenkel, Branko Galjot, Jelo
Gašperšič, Vitomir Mikuletič, Vinko
Opalk, Polona Terčelj, Veljko Varičak.

Lektor in korektor France Cvenkel

Tajnica uredništva Magda Vetrih

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku
leta, v januarju.

Ta številka je izšla v 21 700 izvodih.
Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih druženj

po članu lovske družine Lovski zvezi
Slovenije, v katerem je vračunana
naročnina za glasilo LOVEC za leto 1982,
je 500 din.

Za druge naročnike

je letna naročnina 360 din, za inozemstvo
600 din. Izvod dvojne številke 7-8/82 je
50 din. Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,
Župančičeva 9 — p. p. 505,
61001 Ljubljana.
Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 120 din, od 15 do 25 besed
140 din, od 25 do 30 besed 300 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 10 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE:

Janez Černač	220	Kaj je z lovom na kanje in poljske vrane?
Iztok Geister	222	Razpoznavanje težko razločljivih vrst ptic — Kanje in sršenar
Lojze Černe	225	Poljski zajec ni ogrožen
Republiška veterinarska uprava	228	Steklina na območju SR Slovenije (mesečno poročilo)
Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	229	Odločba — dovoljenje za predčasen odstrel košut-telic in jelenov-lanščakov
Kurt Onderscheka — Reinhard Pekny	230	Vzorec za izboljšanje biotopa male divjadi v poljedelskih predelih
Iz statistike LZS	232	Odstrel zveri in pižmovk v loviščih SR Slovenije v letu 1980 ter primerjava z letoma 1979 in 1978
Edi Osrajnik	233	Raziskave o pesticidih pri lovni divjadi
Ljuban Zadnik	234	Pasja dlaka — slika gospodarja
Dane Namestnik	236	»Pod zelenim lesom odmeva lovski rog...«
Jelo Gašperšič	238	Žarne oči davnine, I. raport
Pavle Ažber	240	Od Javorja do Štarkeljevega
France Cvenkel	242	Na zaljubljenega srnjaka
Lovska zveza Slovenije	243	Poziv za poživitev lovskega turizma (okrožnica lovskim družinam)
Po lovskem svetu:	245	Lovsko gospodarstvo Mongolije — — U. Bujandelger
Lovska organizacija:	247	Tečaji za lovske čuvaje v letu 1982 — L. Černe
	248	Z razpotja vendarle v skupno smer? — M. Sotlar
	259	Značke lovskih organizacij — XXVI. — R. Čenčič
Jubilanti:	252	Milan Koprivec — osemdesetletnik
Mladi pišejo:	254	Vzgojil sem dva kragulja — D. Bohorč
Klub Diana:	254	Foto lov na Kočevskem, 3. in 4. 10. 1981 — J. Papež
	255	V vejah borovca — J. Miklavčič
V spomin:	256	Ing. Bogo Hasenbihel
Lovski oprtnik:	258	Predavanje o učinku krogle ABC — Kranjskogorski lovci
Lovska kinologija:	261	»A« preizkušnja naravnih zasnov ptičarjev v Polskavi — V. Pirher

BARVNA SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Kanja kliče...

Foto Janez Papež, Diana

SLIKA NA DRUGI STRANI OVITKA — NA 218. STRANI LETNIKA LXV:

*Srnjak je prišel na klic. Lovec po njegovih dolgih parožkih in srednje razvi-
tih, nepovešenih rožah ugotovi, da je pred njim srednje star, obetaven
srnjak. Zato odloži puško. Spregovori le fotoaparati...*

Foto Savin Bitenc, Diana

Kaj je z lovom na kanje in poljske vrane?

Janez Černač

V zadnjih nekaj letih so vedno pogostejša vprašanja glede varovanja kanj in poljskih vran oziroma lova nanje.

Lovska zveza Slovenije je poslala Republiškem komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlog za uvedbo lovnihi dob na kanjo (*Buteo buteo*) in poljsko vrano (*Corvus frugilegus*). Po tem predlogu, ki ga je sprejela skupščina LZS 28. 3. 1981, naj bi bil lov na ti dve vrsti odprt od 1. septembra do 31. marca.

V utemeljitvi tega predloga je navedeno, da številne lovske organizacije, predvsem pa tiste, ki upravljajo nižinska lovišča, predlagajo, da bi uvedli lovno dobo na kanjo in poljsko vrano. To zato, ker da se je število obeh vrst zelo povečalo in da kanja povzroča škodo na prirastku male divjadi, poljska vrana pa v kmetijstvu. Z uvedbo lovne dobe bi lovske organizacije lahko tudi zagotovile načrten in kontroliran odstrel.

Omenjeni komite dobiva vprašanja, kaj je z lovom na kanje in poljske vrane, posamezne lovske družine pa še vedno pošiljajo vloge na napačne naslove za odstrel kanj. Vse

to dokazuje, da lovci niso seznanjeni z odgovorom Komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na vlogo Lovske zveze Slovenije. Zato se mi zdi potrebno obvestiti lovce o tej zadevi v naši reviji.

Kanja in poljska vrana spadata med divjad po 10. členu Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Uradni list SRS, št. 25/76, in Lovec št. 8/76).

V prvem odstavku 12. člena zakona je določeno, katerih vrst divjadi ni dovoljeno loviti vse leto. Med temi sta tudi kanja in poljska vrana. V drugem odstavku tega člena pa je določeno, da se naravovarstveni ukrepi glede divjadi iz prejšnjega odstavka urejajo s posebnim predpisom na podlagi zakona o varstvu narave.

Odlok o zavarovanju redkih ali ogroženih živalskih vrst ter njihovih razvojnih oblik (Uradni list SRS, št. 28/76, in Lovec, št. 3/77) v 4. členu* določa, da lahko Republiški komite za kulturo dovoli izjemen odlov (odstrel) teh vrst (med njimi tudi kanje in poljske vrane) potem, ko dobi mnenje Zavoda SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne

dediščine. Dovoljenje se lahko izda za največ dve leti.

Izjemen (od)lov po tem členu je utemeljen, če je neogibno potreben iz gospodarskih ali higiensko-sanitarnih razlogov, ali zato, da se prepreči gospodarska škoda.

Z dovoljenjem za izjemen (od)lov je torej že sedaj mogoče urejati številčnost tudi obeh omenjenih vrst divjadi. Zato tudi ni potrebno uvesti lovne dobe na divjad teh dveh vrst. Uvedba lovne dobe bi zahtevala spremembo 12. in 13. člena Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč ter spremembo Odloka o zavarovanju redkih ali ogroženih živalskih vrst ter njihovih razvojnih oblik. Za to je pa pristojna le Skupščina SR Slovenije. Kjer so utemeljeni razlogi za odstrel (odlov) kanj in poljskih vran, je torej potrebno, da lovska organizacija napravi vlogo na Republiški komite za kulturo.

O vlogi kanje v naravi in o njenem vplivu na poljsko divjad je bilo že veliko povedanega in napisanega, zato ni namen tega sestavka to vprašanje ponovno presojati. Verjetno so utemeljeni razlogi za uravnavanje številčnosti kanj z odstrelom na območjih fazanerij, reje divjih rac in poljskih jerebic.

V zadnjih letih so z nekaterih območij prišla poročila o škodi, ki jo povzročajo poljske vrane in črne vrane, ter zahtevki o plačilu te škode. Ob komisijskih ogledih pa je bilo ugotovljeno, da gre za poljske vrane, ki so tudi povsem črne barve in jih zato ljudje pogosto

* Četrty (4.) člen omenjenega odloka pravzaprav določa, da izjemen odlov (odstrel) zavarovanih živali (torej tudi kanj in poljskih vran) lahko dovoli Republiški sekretariat za urbanizem. Toda z Zakonom o organizaciji in delovnem področju republiških upravnih organov in republiških organizacij ter samostojnih strokovnih služb Izvršnega sveta Skupščine SRS (Ur. list SRS, št. 5/80) je pristojnost za izdajanje takih dovoljenj prenesena na Republiški komite za kulturo.

Uredništvo

Kanja ali mišar po pristanku na travniku

Foto S. Mavhar

imenujejo črne vrane. Črne vrane so zelo redke in imajo nepomemben delež pri škodah na kmetijskih kulturah. Pač pa se poljske vrane pojavljajo v večjem številu v Pomurju ter v loviščih na območju občin Lenart, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Ribnica in drugod. O razširjenosti poljskih vran v teh loviščih sklepamo iz zahtevkov za plačilo škode, ki jo vrane povzročajo kmetovalcem. (O razlikovanju črne vrane in poljske vrane preberi članek v Lovcu, št. 6/82!)

V tej zvezi je potrebno lovce seznaniti s postopkoma za preprečevanje škode in za plačilo škode, ki jo povzročajo vrane.

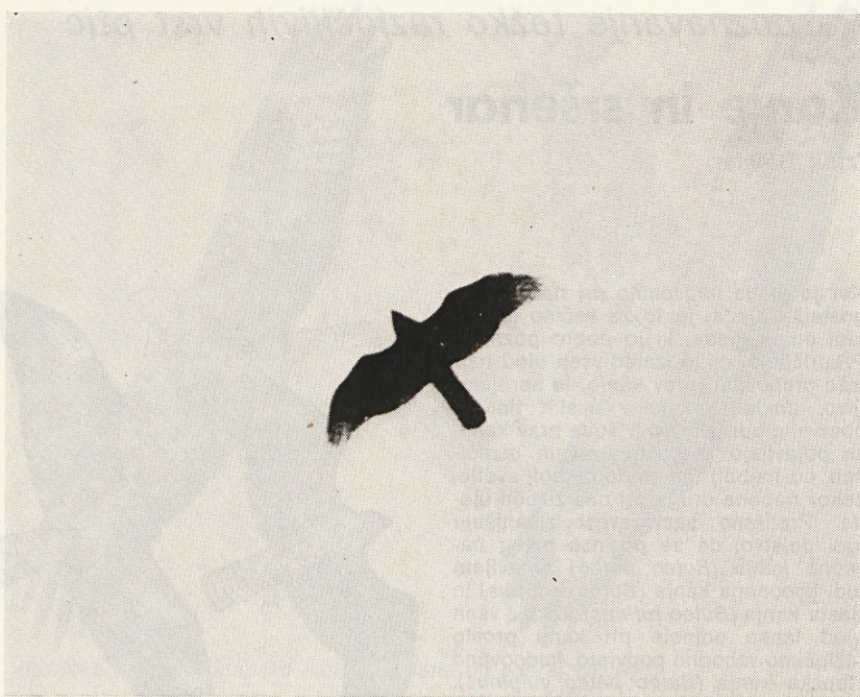
Ob zahtevkih za plačilo škode je v cenilnih zapisnikih navedeno, da so škodo povzročile črne vrane in sive vrane, včasih pa še kavke in poljske vrane. Pogosto tudi navedejo, da so škodo povzročile vrane, ne da bi natančneje opredelili vrsto vran. Pri postopku za plačilo škode pa je odločilno prav to, katera vrsta vran je povzročila škodo.

Za škodo, ki jo povzročijo na premoženju nezaščitene vrste (siva vrana, sraka), mora plačati odškodnino lovska organizacija, ki upravlja lovišče, na območju katerega je škoda nastala. Škodo, ki jo povzroči na premoženju divjad, za katero velja trajna ali začasna prepoved lova, pa mora plačati družbenopolitična skupnost, katere organ je odredil prepoved lova (2. odstavek 71. člena Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč). Poljska vrana in črna vrana sta vrsti, ki ju vse leto ni dovoljeno loviti (1. odstavek 12. člena omenjenega zakona).

Torej mora škodo, ki jo povzročijo poljske vrane in črne vrane, povrniti družbenopolitična skupnost — SR Slovenija.

V drugem odstavku 71. člena zakona je sicer določeno, da mora škodo plačati družbenopolitična skupnost, katere organ je odredil trajno ali začasno prepoved lova. Vendar pa je v tretjem odstavku tega člena določeno, da se škoda ne plača, če oškodovanec ni storil vsega, kar bi bil po tem zakonu in na njegovi podlagi izdanih predpisih ter samoupravnem sporazumu iz 69. člena tega zakona dolžan storiti, da bi škodo preprečil.

Torej je pri zahtevku za plačilo škode potrebno ugotoviti, kaj vse

Kragulj — ki ga spoznamo po dolgem repu in značilno oblikovanih perutih

Foto J. Papež, Diana

je bilo storjeno, da bi škodo preprečili. Ugotovitve morajo biti vnesene v cenilni zapisnik ali drugače dokumentirane. Naj navedem pravilno izpeljan zahtevek za plačilo škode, ki so jo povzročile poljske vrane:

Komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj pri Skupščini občine Lendava je poslal Republiškemu komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dopis, v katerem ugotavlja, da so se poljske vrane spet množično pojavile in povzročile veliko škodo na posevkih kornjače v k. o. (katastrski občini) Petišovci. Dopisu je bil priložen zapisnik o cenitvi škode, ki jo je ocenila komisija Izvršnega sveta Skupščine občine Lendava.

LD Petišovci je za preprečevanje škode upoštevala strokovno mnenje in navodila za zmanjšanje števila poljskih vran na območju občine Lendava, ki jih je posredoval Zavod SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine. LD Petišovci si je 16. maja 1980 pridobila izjemno dovoljenje Republiškega komiteja za kulturo za odlov (odstrel) poljskih vran. Toda kljub prizadevanju Lovske družine Petišovci, ki je pri tem sodelovala s krajevno skupnostjo, niso uspeli preprečiti škode. Zato so prizadeti kmetovalci prek IS

Skupščine občine Lendava zahtevali ocenitev škode in plačilo odškodnine.

Na podlagi vseh navedenih dokazov je Republiški komitej za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano odredil, da se vsakemu oškodovancu posebej izplača odškodnina za povzročeno škodo po cenilnem zapisniku.

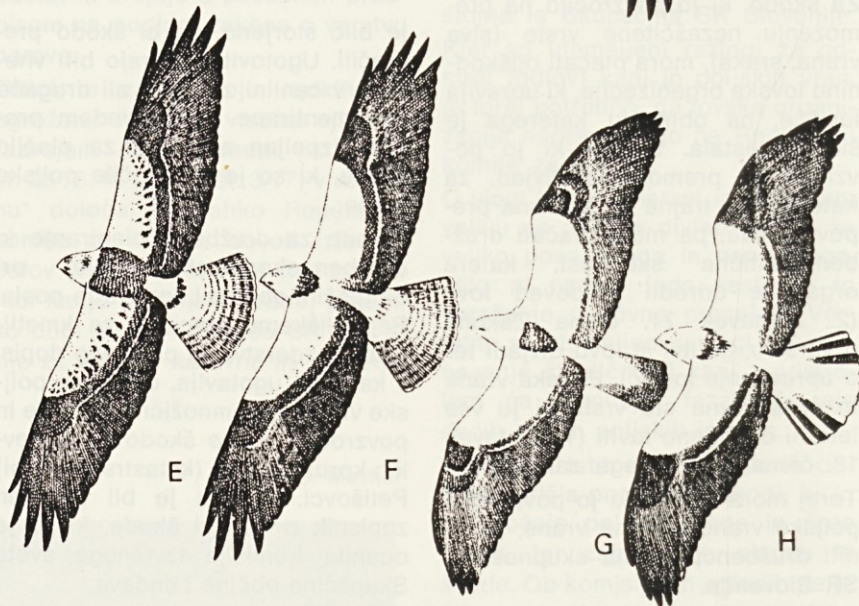
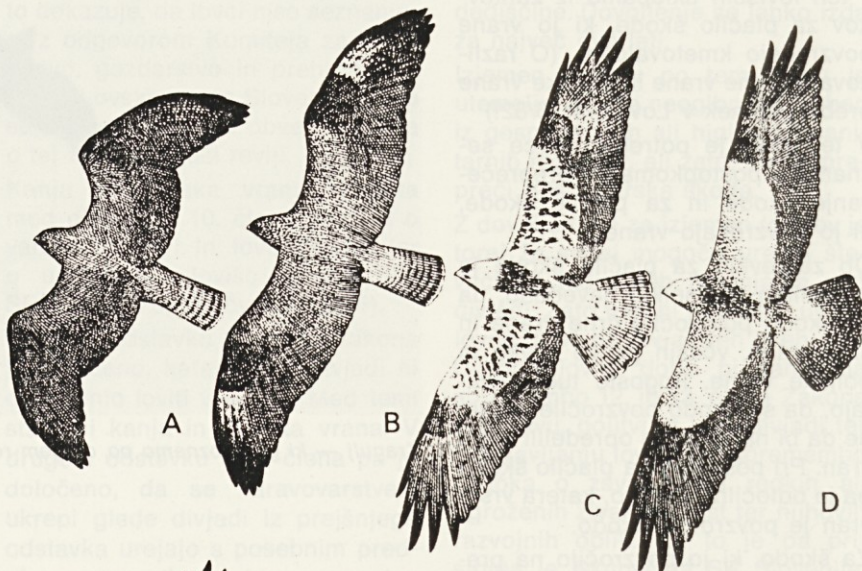
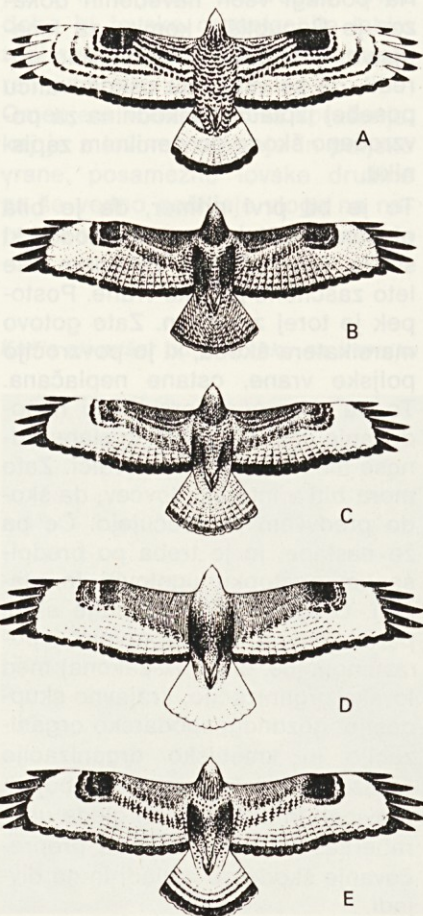
To je bil prvi primer, da je bila plačana odškodnina za škodo, ki so jo povzročile z zakonom vse leto zaščitene poljske vrane. Postopek je torej zahteven. Zato gotovo marsikatera škoda, ki jo povzročijo poljske vrane, ostane neplačana. To pa povzroča upravičeno negodovanje oškodovancev in slabe odnose med lovci in kmetovalci. Zato mora biti v interesu lovcev, da škodo predvsem preprečujejo. Če pa že nastane, jo je treba po predpisnem postopku ugotoviti in plačati. Glede tega je najbolje skrbti porazdeliti s samoupravnim sporazumom (69. člen lov. zakona) med lovsko organizacijo, krajevno skupnostjo, gozdnogospodarsko organizacijo in kmetijsko organizacijo združenega dela — o medsebojnih pravicah in obveznostih glede uporabe zaščitnih sredstev za preprečevanje škode od divjadi in na divjadi.

Kanje in sršenar

Iztok Geister

Ker je kanja nedvomno pri nas najpogostejša ujeta, je to za večino lovcev tudi edina ujeta, ki jo dobro poznajo. Prepričanje, da je izmed vseh ujed najlažje prepoznati prav kanjo, je sprejemljivo, dokler imamo v mislih tipično obarvano odraslo žival. Toda prav kanje se pojavljajo v tolikih barvnih različicah, od najbolj temne do najbolj svetle, kakor nobena druga pri nas živeča ujeta. Pretirano samozavest zmanjšuje tudi dejstvo, da se pri nas poleg navadne kanje (*Buteo buteo*) pojavljata tudi koconoga kanja (*Buteo lagopus*) in rjasta kanja (*Buteo rufinus*). Izmed vseh ujed lahko edinole pri kanji prosto razločimo vzhodno podvrsto, imenovano stepska kanja (*Buteo buteo vulpinus*). In končno je tu še sršenar (*Pernis apivorus*), ki je kanjam v več pogledih zelo podoben. Kanje veljajo potemtakem glede določanja za eno izmed najzahtevnejših skupin ujed. Zato opazo-

Sršenar (A) in kanje (B, C, D, E), gledano od spodaj (tipični primerki)

Različki navadne kanje od najbolj temne do najbolj svetle, gledano od zgoraj

vanje teh ptic terja precej znanja in pozornosti.

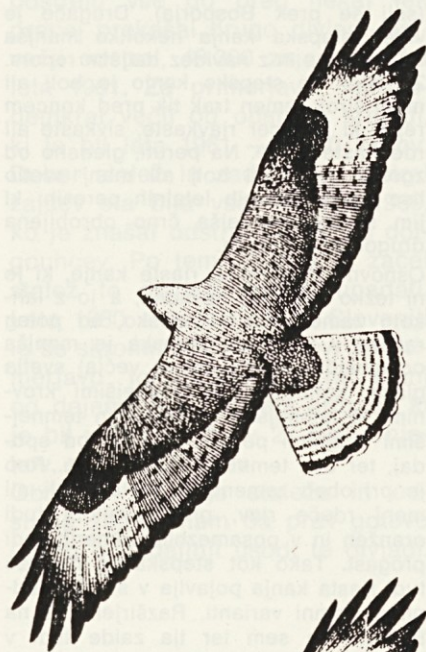
Izmed vseh navedenih vrst gnezditja pri nas le navadna kanja in sršenar, kar v gnezditvenem času olajšuje pravilno prepoznavanje opazovane vrste. Sršenar, ki je za razliko od klateške kanje izrazit selivec, se vrne šele konec aprila in nas konec avgusta že zapusti. Prvo, na kar velja biti pozoren pri prepoznavanju teh dveh ujed, je položaj peruti med kroženjem v zraku. Kakor

vse kanje tudi navadna kanja pri tem drži peruti privzdignjene, za razliko od sršenarja, ki jih drži bolj ali manj vodoravno. Zlasti značilno je sršenarjevo vedenje pri spreletavanju. Potem, ko nekaj časa drsi v zraku, se prične postopno dvigovati, tako da na rahlo lebdi na mestu, dvigajoč pri tem peruti visoko nad hrbet, kar ponovi šestkrat ali sedemkrat. Ves ta obred med dvorjenjem večkrat ponovi.

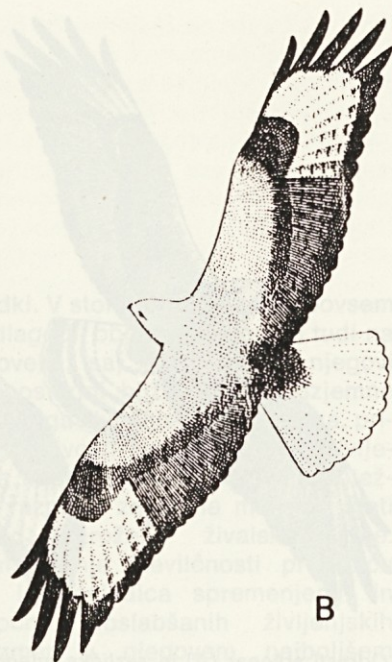
Temni lisi na prsih imajo le navadne kanje temne barvne različice, medtem

ko jih kanje svetle variante nimajo. Prav te kanje pa so s sršenarjem najbolj zamenljive. Razen po ožji, bolj koničasti glavi, nekotikanj ožjih perutih in temu primerno daljšem repu prepoznamo sršenarja, gledano od spodaj, zlasti po temnih progah na svetlih prvorednih peresih in po treh progah na repu.

Neprimerno teže pa prepoznavamo kanje izven gnezditvenega obdobja. Ta

A

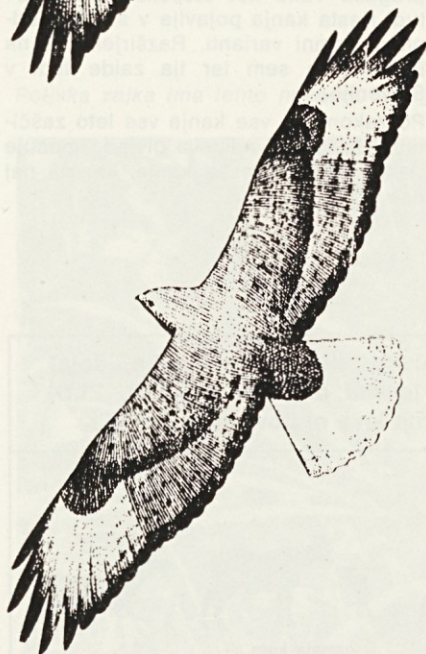
B

Različka (varianti) stepske kanje, gledano od zgoraj (A, B)

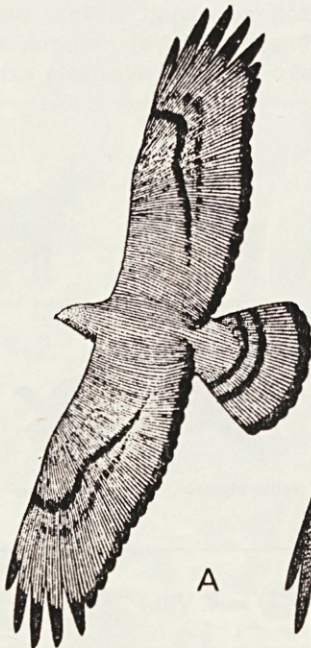
Navadna kanja in mali orel sta zamenljiva tako v svetli kakor v temni barvni različici. V temni varianti nima kanja na peruti, gledano od spodaj, nikdar kombinacije črno rjavih drugorednih in svetlih notranjih prvorednih letalnih peres, pri malem orlu pa ne bomo nikdar našli temne lise na prsih v obliki črke U in svetle proge na srednjih podkrovcih. V svetli varianti so letalna peresa pri kanji od spodaj bolj ali manj progasta, medtem ko so pri

orlu temna s svetlejšimi notranjimi prvorednimi peresi.

Od mladega rjavega lunja ločimo temno obarvano kanjo po splošnih značilnostih, kot sta širše peruti in krajši rep. Temna glava, črno obrobljene konice letalnih peres in zelo svetlo potrebušje pri svetli varianti kanje so hkrati značilnosti kačarja, ki pa ima daljše peruti, širšo in bolj štrlečo glavo ter skoraj ravno odsekan rep.

Različka odrasle koconoge kanje (A, B) in mladostni primerek koconoge kanje (C)

A

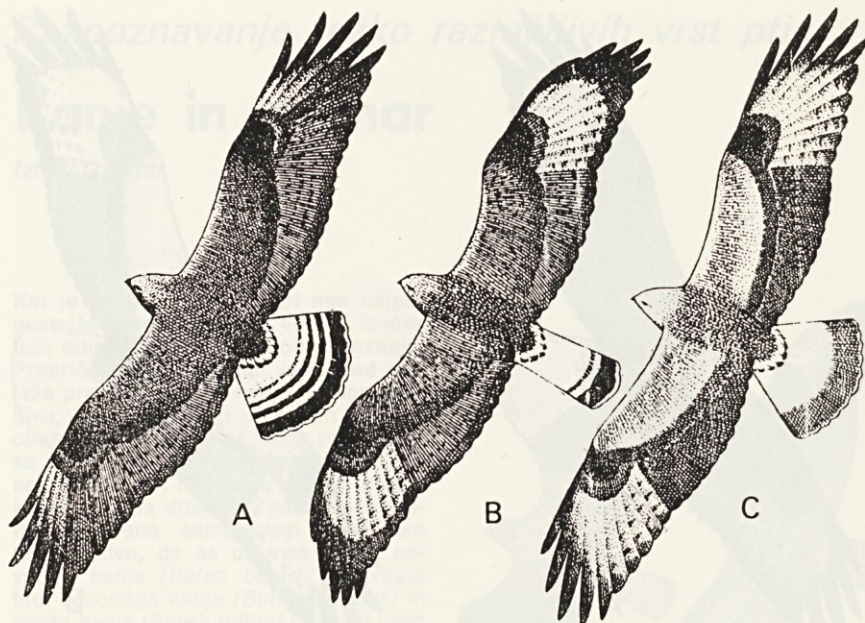
B

C

Različka rjaste kanje, gledano od zgoraj

čas so v zraku nad našimi kraji poleg odraslih in spolno nezrelih primerkov tudi mladiči in razne druge seleče se ujede. Tako lahko v zraku za navadno kanjo zamenjamo malega orla (*Hieraaetus pennatus*), rjavega lunja (*Circus aeruginosus*), kačarja (*Circaetus galiscus*) in seveda koconogo in stepsko kanjo.

Odrasli sršenar (A) in različka mladostnih primerkov sršenarja (B, C)

Osrednjo pozornost pa moramo prav gotovo nameniti zamenjavi pri nas bolj redko pojavljajočih se kanj z navadno, našo domačo kanjo. Kanje, ki jih pozimi opazujemo pri nas, po vsej verjetnosti niso naše domače, temveč le pri nas prezimujejo navadne kanje iz severnejših predelov Evrope. Naj ima svetla različica navadne kanje še tako bele nadrepne krovce, bela repna peresa na začetku, v celoti belo podperut s temno zapestno liso in celo temno liso na trebuhu, vendarle nima nikdar tako kontrastno črno belega repa kot koconoga kanja. Poleg tega

ima le malokatera navadna kanja belo liso na prvorednih letalnih peresih, gledano od zgoraj, sicer tako značilno za koconogo kanjo. Tudi po letu se dobro ločita. Za razliko od togih zamahov navadne kanje, zamahuje koconoga s perutmi veliko živahneje. Tudi položaj peruti med kroženjem v zraku je zgovoren: medtem ko ima navadna kanja v zraku rahlo dvignjeno celo perut, ima koconoga dvignjeno le nadlahtnico, podlahtnica pa je v vodoravnem položaju. Koconoga kanja živi na visokem evropskem severu, pozimi pa se priklati vse do naših krajev.

V Evropi se pojavljajo tri barvne različice stepske kanje: temna, srednja in lisičje rdeča. Odrasle ptice prvih dveh variant so si tako podobne, da jih v zraku, vsaj gledano od spodaj, ne moremo razločiti, kar še zlasti velja za primerke s področij, kjer se podvrsti križata, to je od Finske do Balkana. Dobro pa se loči od navadne kanje lisičje rdeča varianta stepske kanje. Zaradi njene rjavo rdeče barve lahko to varianto zamenjamo z rjasto kanjo, vendar se k sreči ta varianta zelo redko pojavlja zahodno od 30° vzhodne širine (seli se prek Bosporja). Drugače je videti stepska kanja nekoliko manjša od navadne in z navidez daljšim repom. Značilen za stepsko kanjo je bolj ali manj širok temen trak tik pred koncem repa, ki je sicer rjavkaste, sivkaste ali rdečkaste barve. Na peruti, gledano od zgoraj, je videti bolj ali manj svetlo liso na prvorednih letalnih peresih, ki jim sledijo temnejša črno obrobljena drugoredna peresa.

Osnovne značilnosti rjaste kanje, ki je ni težko ločiti od navadne, a jo z lahkoto zamenjamo s stepsko, so poleg razlike v velikosti (stepska je manjša od navadne, rjasta pa je večja) svetla glava, kontrast med svetlejšimi krovnimi in temnejšimi krovnimi in temnejšimi letalnimi peresi, gledano od spodaj, ter dve temni lisi na trebuhu. Rep je pri obeh zamenljivih vrstah bolj ali manj rdeče rjav, proti svetlobi tudi oranžen in v posameznih primerih tudi progast. Tako kot stepska se namreč tudi rjasta kanja pojavlja v svetli, srednji in temni varianti. Razširjena je na Balkanu in sem ter tja zaide tudi v Slovenijo.

Po zakonu so vse kanje vse leto zaščitene. Ko zakon našteva divjad, imenuje rjasto kanjo stepsko kanja, kar pa naj nas ne moti.

V AVGUSTU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteno divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem zabranila.

navadni jelen-samec

divji prašič

Pozor, odstrel vodeče svinje ni dovoljen!

srnjak

muflon oven

gams kozel

gamsja koza in mladiči

jazbec

košuta-telca (po odločbi)

volk (po odločbi)

veliki kljunač

golob grivar

kozica

mlakarica, črna lisica, regeljč, kreheljč od 15. VIII.

11. VIII. vzide ob 4.56, zaide ob 19.17
26. VIII. vzide ob 5.14, zaide ob 18.52

☺ = 4. VIII.,

☾ = 12. VIII.,

☀ = 19. VIII.,

☾ = 26. VIII.

Poljski zajec ni ogrožen

Lojze Černe

Poljski zajec je po številčnosti in odstrelu vse do pred nekaj leti precej prekašal drugo divjad. Največji odstrel, 49 300 zajcev, je bil leta 1961. Za primerjavo: kar sedemkrat večji od odstrela srnjadi, ki je bil leta 1961 — 7900 kosov. Dober stalež in zadovoljiv odstrel zajcev sta bila vse do leta 1969, ko je znašal odstrel še 34 600 dolgouhcev. Po tem letu pa je začel stalež te divjadi močno upadati. Leta 1980 smo ustrelili v Sloveniji le še skromnih 9070 zajcev. Za primerjavo: tokrat kar štirikrat manj od dejanskega odstrela srnjadi, ki je bil v letu 1981 — 27 600 srnjakov, srn in mladičev.

Občutno znižanje staleža in odstrela zajcev nam da prav gotovo misliti o nadaljnji usodi te divjadi.

Predvsem pa, ali tolikšen upad številčnosti pomeni že ogroženost te vrste in ali bo njeno število še nadalje upadalo?

Številčnost zajca upada zaradi poslabšanja njegovih življenjskih razmer

Zajec je eden izmed najprilagodljivejših živalskih vrst. Njegov življenjski prostor je zelo širok. Praktično živi povsod, od morja pa vse do gornje gozdne meje. Najboljše življenjske možnosti mu nudi poljedelski svet z majhnimi njivami, v kmečki obdelavi. Zato je zajcev mnogo več na polju kakor v strnjelih gozdovih, kjer so razmeroma

redki. V stoletjih se je zajec povsem prilagodil obdelanim tlom in tudi na človeka, saj često živi v njegovi neposredni bližini. Zaradi izjemno širokega življenjskega prostora, prilagodljivosti svojega načina življenja in sposobnosti preživeti najtežje razmere zajca ne moremo šteti med ogrožene živalske vrste. Zmanjšanje številčnosti pri zajcu je le posledica spremenjenih in močno poslabšanih življenjskih razmer v njegovem najboljšem okolju — na polju. V gozdovih oziroma hribskih območjih, kjer se razmere za zajca niso bistveno spremenile, se številčnost te divjadi ni bistveno zmanjšala.

Vzroki za upadanje zajčjega staleža so številni. Zajca tare še več nadlog kakor jerebico in fazana.

Poljska zajka ima letno navadno 4 legla in vsega skupaj 8 do 10 mladičev

Foto L. S.

Vse mu streže po življenju. Za glavni vzrok moramo šteti vsekakor poslabšanje življenjskih razmer zaradi razvoja kmetijstva. Kakor vsej poljski divjadi, se slabšajo razmere tudi zajcu zaradi vse večje industrializacije poljedelskega pridelovanja. Zložba zemljišč z oblikovanjem velikih njivskih površin in intenzivna strojna obdelava zajcu nista v prid. Tako tudi ne vse večja uporaba raznih kemičnih sredstev in preoravanje njiv v jeseni, ko ostajajo polja popolnoma gola. Hrane pa zajcu pozimi tudi ne nudijo vse redkejši ravninski gozdovi, ki so tudi brez ustrezne grmovne podrasti. Na srečo so bile zadnje zime razmeroma blage, z malo snežnimi padavinami, in zajci lakote niso trpeli.

Poleg številnih izgub, ki jih zajec utrpel zaradi spremenjenega načina obdelovanja kmetijskih površin, je eden izmed glavnih vzrokov za manjšanje njegove številčnosti cestni promet. Izgube zaradi prometa so stalne, skozi vse leto. Statistika za nekaj let nazaj sicer izkazuje, da je bilo v Sloveniji v enem letu povoženih okoli 2000 zaj-

cev. Vendar prav gotovo niso štete vse izgube. Veliko povoženih zajcev poberejo avtomobilisti, veliko zadetih pa pogine kasneje. Škoda zaradi prometa je velika, saj zaradi njega poginjajo skozi vse leto tudi številne breje in doječe zajke. Izgub zaradi prometa pa ne trpijo samo revirji v bližini cest, ampak končno tudi širše območje.

To divjad že vrsto let zelo prizadejajo tudi slabe vremenske razmere. Zajec je po naravi divjad stepe. Ustrezajo mu suha in topla območja. Veliko vlage mu škoduje. Zaradi obilice padavin, dežja in mokrega snega — suh sneg in suh mraz mu ne škodujeta — poginjajo zlasti mladi, a tudi odrasli zajci. Sedaj se redno dogaja, da spomladi vidimo dosti zajcev, v deževnih poletjih in jesenih pa nastopajo številni pogini. Lovci so ponavadi razočarani in se sprašujejo, kam so zajci vendar odšli. Da zajec vlage ne trpi, dokazuje tudi to, da se v jutranjih urah ob rosi ali po dežju hodi na cesto sušiti. Vlažne in razmeroma tople zime zajcu bolj škodijo, kakor koristijo, čeprav je v takšnih zimah na voljo več hrane.

Za velik vzrok zmanjševanja števila dolgouhcev moramo šteti tudi veliko namnožitev nekaterih vrst njihovih naravnih sovražnikov, še zlasti lisic in kun. Med lovci je sicer zelo znan rek: »Veliko zajcev, veliko lisic — malo zajcev, malo lisic.« Ta rek vsekakor velja, saj je od števila rastlinojedcev odvisno število mesojedcev. Ali: čim več je rastlinojedih živali, tem več je mesojedih. In obratno: če je malo rastlinojedih, je malo mesojedih živali. Če bi bilo število lisic odvisno samo od zajcev, bi moralo biti sedaj, ko je veliko lisic, tudi veliko zajcev, oziroma ker je malo zajcev, bi moralo biti tudi malo lisic. To pomeni, da lisica ni odvisna samo od zajca in stari lovski rek ne gre jemati dobesedno. Glavna lisičja hrana so mali glodavci, predvsem miši. Zajci in druga manjša divjad ter ptice so lisici bolj dopolnilna hrana v dveh njenih kritičnih obdobjih, ko ima mladiče, ki potrebujejo veliko hrane, in pozimi, ko so miši pod snegom. V sedanjih blagih zimah, ugodnih za miši, ima lisica dosti hrane tudi pozimi. Poleg tega ima lisica obilo hrane tudi na številnih smetiščih in mrhoviščih. Ne na koncu pa lovci lisico izdatno hranimo z izpuščenimi fazani, ki niso prilagojeni samostojnemu življenju v naravi. Vse to povzroča, da se lisica kljub manjšanju števila male divjadi uspešno množi in je postala preštevilna. Leta 1980 smo ustrelili v Sloveniji 10 168 lisic oziroma tisoč lisic več kot zajcev. Razmeroma velik odstrel lisic v zadnjih letih pa njenega števila vsaj ponekod ni razredčil. Njen stalež redči sedaj steklina. Kljub temu, da je steklina zelo nevarna bolezen in si je ne želimo, pa se ponekod že kaže tudi njen pozitiven vpliv: z zmanjšanjem števila lisic je porastel stalež zajca.

Del krivde za zmanjšanje številčnosti zajca moramo pripisati tudi na račun prevelikega odstrela v prejšnjih letih. Zajec je od leta 1960 plačeval davek na račun lovskega turizma in gradnje lovskih domov. Težko je priznati, vendar je res, da so ponekod s prekomernim lovljenjem zajca dobesedno iztrebljali po načelu, da zajca lahko streljamo, dokler ga vidimo. Lovili pa so ga tudi brez plana, ne da bi ugotavljali stalež, še manj pa prirastek. Prekomeren odstrel se je končno odrazil na zmanjšanju številčnosti

Letošnji, nekaj mesecev mu je

Foto P. Adamič

zajca tudi v loviščih, kjer so z njim pravilno gospodarili. Primer, kako s prekomernim odstrelom v enem lovišču lahko povzročimo upad številčnosti divjadi na širšem območju, je tudi prekomeren odstrel jelenjadi na Snežniku, ko se je občutno zmanjšala številčnost jelenjadi na celotnem Notranjskem.

Dosedanji ukrepi za preprečevanje upadanja zajčjega staleža

Po letu 1961, ko je začel stalež zajca upadati, lovci enostavno niso mogli misliti, da sta temu vzrok prevelik odstrel in tudi že močno poslabšano okolje, ampak so vso krivdo pripisovali degeneraciji zajca. Od 1963. do 1965. leta je tako sledilo dokaj nepremišljeno vlaganje zajcev za osvežitev krvi. V teh letih smo spustili v že nekatera prazna lovišča nad tri tisoč zajcev iz severovzhodnih predelov Slovenije, iz Češke in Vojvodine. V naslednjih letih so v Sloveniji ustrelili le nekaj markiranih zajcev. Nekateri lovci so celo trdili, da so češki

zajci pregnali naše zajce. Čeprav se je kasneje izkazalo, da naši zajci še niso degenerirani in da vlaganje za osvežitev krvi oziroma za povečanje staleža ne rodi uspehov, si še vedno mnogi lovci želijo, da bi z vlaganjem spet poskusili. Čas je, da opustimo takšno razmišljanje in skušamo povečati zajčji stalež z drugimi ukrepi.

V želji, da bi se številčnost zajca popravila, so se posamezne lovske družine odločile zaščiti to divjad v rezervatih. Uspeha pa ni bilo. Ne zaradi zaščite, kakor so potem lovci mislili, ampak zaradi drugih vzrokov. Lovske družine so se odločile za zaščito zajcev v svojih rezervatih v času, ko je bil zajec že zelo redek. Na račun zaščitene dela lovišča pa so prekomerno lovili v drugih delih lovišča, oziroma so to počele sosednje LD. Zaščita je morda padla tudi v deževna leta z zelo majhnim prirastkom. Če k temu dodamo še preštevilne lisice, se ni čuditi, če je bilo po dveletni zaščiti manj zajcev kakor prej. Splošno mnenje med lovci je sedaj, da se zaščita zajcev z rezervati ne obnese. Čehi pa nasprotno dajejo glavni pomen prav rezervatom.

Več lovskih družin trdi, da zajca ščitijo z zelo majhnim odstrelom, vendar zaman, saj se stalež zaradi take zaščite ne popravi. Res je, da sedaj z zajcem mnogo bolje gospodarimo kot v prejšnjih letih, vendar pa za večino lovskih družin to povsem ne velja. Veliko lovskih družin izvaja kar najmanjši odstrel zajcev, a ne zato, da to divjad na ta način varujejo, ampak zato, ker zajcev ni in jih več ne morejo odstreliti. Žal take lovske družine slabo vplivajo še na druge z dokazovanjem, da je zaščita zajca brez vsakega pomena.

Ugotovimo lahko le, da se doslej še nismo organizirano lotili reševanja upadanja staleža zajcev in da posamezni poskusi lovcev ne smejo biti ovira pri sedanjih ukrepih za izboljšano gospodarjenje s to divjadjo.

Ko ugotavljamo, da številčnost male divjadi upada zaradi poslabšanja življenjskih razmer, ne moremo mimo ugotovitve, da se zajec od vse divjadi najuspešneje prilagaja novonastalim razmeram. V dokaz so dežele z mnogo bolj razvitim kmetijstvom kakor pri nas, pa imajo za naše pojme naravnost visok stalež

zajca. Zajec se prilagaja industrializiranemu poljedelskemu pridelovanju. Na velikih njivskih površinah najde celo zelo ugodno mesto. Ima popoln mir in razmeroma malo plenilcev. Zanimivo je, da se takim razmeram prilagodi tudi srnjad in postane prava poljska divjad. Pri nas se poljska srnjad že pojavlja v prenekaterih kmetijskih območjih severovzhodne Slovenije.

Zajcu omogoča živeti na intenzivno obdelovanih kmetijskih površinah njegov način življenja. Zajec je izrazito poljska divjad, na polju lahko živi vse leto, tudi pozimi. Njegova prednost pred drugo divjadjo je tudi, da zajklja poleže večkrat na leto. Tako je vedno možnost, da kljub kmetijskim opravilom kako leglo ostane. Odrasli zajci se tudi dokaj uspešno umikajo pred kmetijskimi stroji. Povsem razumljivo je, da na intenzivno obdelovanih površinah zajec utрпи velike izgube in je prirastek razmeroma majhen. To moramo upoštevati pri odstrelu. Če smo nekdanj na tisoč zajcev spomladanskega staleža lahko ustrelili tisoč ali več zajcev, jih lahko sedaj morda le od 200 do 300, glede na vsakoletni prirastek pač. V loviščih bo zato potrebno zdrževati precej večji stalež, kot bo letni odstrel. Tega pri zajcu nismo vajeni. Smo pa pri drugi divjadi! Pri srnjadi ocenjujemo, da je stalež spomladi trikratni letni odstrel. V sedanjih razmerah je prirastek pri zajcu skoraj enak kakor pri srnjadi ali ponekod celo manjši. Stalež zajcev na splošno precenjujejo, saj ga skoraj nikjer ne ugotavljajo, pač pa enostavno iz leta v leto prepíšejo.

Ukrepi za izboljšano gospodarjenje z zajcem

Stalež zajcev je močno upadel po vsej Sloveniji. Ne le na intenzivno obdelovanih površinah, ampak tudi v območjih s kmečkim gospodarjenjem. Številčnost zajcev je nezadovoljiva tudi v nekaterih zdravih hribskih predelih. Zato je prva in glavna naloga vseh lovcev oziroma lovskih organizacij, da stalež zajcev primerno povečamo. Omenili smo že, da številčnosti zajcev z vlaganjem ne moremo popraviti, tudi ne z zaščito v loviščih nekaterih posameznih lovskih družin. Ostane edino možen ukrep za povečanje njegovega staleža, da ga zaščitimo več let v okviru gojitvenega območja ali še bolje na več območjih skupaj. Najboljši ukrep pa bi bil, da bi zajca hkrati zaščitili v vsej Sloveniji za vsaj 3—5 let. Lovci se za prepoved lova najteže odločijo iz bojazni, češ kaj bomo pa potem lovili, in iščejo razne neutemeljene razloge proti zaščiti. »Kje in kako bomo šolali lovske pse? Še teh dveh zajčkov nam ne privoščijo.« Tako in podobno pravijo.

Vprašajmo se rajši, ali je to sploh lov, če skupina do 100 lovcev v enem dnevu prelovi pol lovišča in ustrelje le par zajcev, včasih pa tudi nobenega. To ni lov na zajca in taki lovi so lovcem lahko le v sramoto. Končno pa s takimi lovi, kjer je divjad maloštevilna, kršimo tudi Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki določa, da »v prosti naravi ni dovoljeno znižati števila nobene vrste

do take mere, ki bi predstavljala nevarnost za njen obstoj«. Za skupinski lov mora biti v lovišču tudi primerna številčnost zajcev. Če jih ni, ali jih je malo, lov raje opustimo! Vse, ki so proti popolni zaščiti zajcev in le-tej ne pripisujejo pomena, naj spomnimo, da smo se lovci doslej že nekajkrat odločili za zaščito, na primer za zelo uspelo nekajletno zaščito race mlakarice, za zaščito novonaseljenih muflonov, damjekov, kozorogov in risov. Te vrste smo popolnoma zaščitili, vse dokler se niso ustrezno razmnožile. Za povečanje zajčjega staleža bodo poleg večletne popolne zaščite potrebni tudi drugi ukrepi, predvsem zmanjšanje staleža preštevilnih naravnih sovražnikov zajca in izboljšanje prehranjevalnih razmer v zimskem času.

Zajec, in tudi druga mala divjad, ne prenese velikega števila plenilk. Da bo lisice vedno redčila steklina, ne moremo pričakovati. V Prekmurju, kjer se je steklina najprej pojavila in nekako že prešla, je po trditvah lovcev spet toliko lisic kot prej. Včasih so lovci mesojede vrste držali zelo na kratko, v tolikem številu, da niso ogrožali male divjadi. Lovci so bili za tovrstni lov tudi stimulirani, s točkovanjem, z nagradami itd. Zanimanje za lov na plenilke pa je pred leti močno upadlo, ko so nekateri zagovorniki mesojedih vrst le preveč zagovarjali njihovo koristno vlogo in s tem vplivali, da so se opustili nekateri uspešni načini lova na to divjad.

Z delno zaščito lisic smo tej divjadi in tudi drugim mesojedim vrstam naredili slabo uslugo. V bodoče bo potrebno spet več pozornosti nameniti lovu na plenilke, zlasti na lisice in kune, ter jih držali tako na kratko, da ne bodo ogrožale male divjadi, oziroma v številu, ki onemogoča širjenje nevarnih bolezni.

Steklina na območju SR Slovenije

Od 16. maja do 15. junija 1982 so z območja 40 občin laboratorijsko preiskali glede na steklino skupno 267 živali: 167 lisic, 27 psov, 20 mačk, 1 govedo, 1 prašiča, 2 zajca, 30 srn, 1 gamsa, 11 jazbecev, 5 kun, 1 veverico in 1 pižmovko.

Virološki inštitut Veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 37 živalih z območja 12 občin:

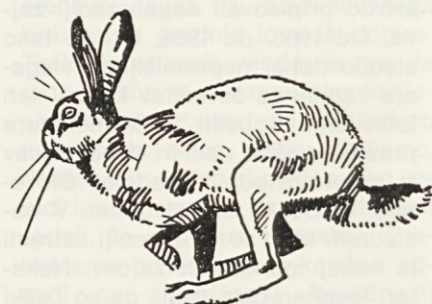
Brežice (6 lisic), Cerknica (6 lisic), Ilirska Bistrica (2 lisici), Krško (2 lisici), Lenart (2 lisici), Ljubljana-Vič-Rudnik (1 lisica), Maribor (2 lisici), Nova Gorica (1 lisica), Sežana (8 lisic), Slovenske Konjice (2 lisici), Škofja Loka (2 lisici) in Vrhnika (2 lisici, 1 mačka).

Na novo sta okuženi občini Ilirska Bistrica in Lenart.

Med obolelimi živalmi je lisic 97,30 %, ostalih živali pa 2,70 %.

Ljubljana, 18. 6. 1982

Republiška veterinarska uprava

Potrebno bo spet vpeljati nekdanje, že preizkušene načine lova, lovce pa za lov zainteresirati z nagradami.

Povsod, kjer velike njivske površine ostajajo čez zimo popolnoma gole, oziroma povsod, kjer je občutno pomanjkanje zajčje hrane, bo potrebno poskrbeti za dodatno hrano s snovanjem remiz, krmnih njiv in tudi s krmljenjem na krmiščih, če naj pridemo do večjih zajčjih stalezev. Zajec, naša avtohtona vrsta, se sicer pozimi zelo dobro znajde in le redko pogine od glada. To pa ne pomeni, da zajcu stradanje koristi. Zato skrb za zimsko prehranjevanje zajca ni odveč. Več hrane pomeni tudi večji stalež! Zajci, ki ne trpe pomanjkanja hrane, so tudi v boljši kondiciji, so odpornejši proti vremenskim nepravilnostim in boleznim ter dajejo tudi večji prirastek. Kjer ni ustreznih zimskih hrane, bo torej potrebno poskrbeti zlasti za krmne njive, zasejane z zimzelenimi krmnimi rastlinami, s krmnim ohrovtom, ozimno repico in ogrščico ter drugimi. V hudih zimah z visoko in dolgotrajno snežno odejo pa je treba zajca dodatno prehranjevati na krmiščih. V zajčjih loviščih bi morali postaviti na vsakih 50—100 ha po eno krmišče. Najboljša so prenosna krmišča, to so 3—4 m dolge, 2 m široke in 1,30 m visoke krmilne jaslji. V območjih z velikim staležem pa uredimo stalna krmišča (jaslji), ki so 15—20 m dolga. Stalna krmišča imajo prednost, saj se zajci nanje navadijo in se tja umaknejo tudi ob snežnih metežih. Kot krmišča služijo lahko tudi kozolci. Žal v zadnjem času ostajajo kozolci povečini prazni. Zelo koristno bi bilo, da vse prazne kozolce — spodnje late — lovci na zimo sami založijo oziroma se o tem dogovorijo s kmetovalci.

Našteli smo glavne ukrepe, s katerimi lahko vplivamo na povečanje zajčje številčnosti. Le-to pa bomo nadalje zdrževali na primerni višini še s pravilno planiranim odstrelom in izvajanjem lova. O načinu planiranja odstrela, o lovskih rezervatih, številu lovov in času lova na zajca pa bomo spregovorili kdaj drugič. Sklenemo lahko, da je zajec v pogojih intenzivnega poljedelstva za gojitev še najobetavnejša vrsta male divjadi, ki jo je možno že ob majhni pomoči ustrezno gojiti.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI KOMITE
ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO
LJUBLJANA

Številka: 323-02/82-1-II/ČE
Datum: 14. 6. 1982

ODLOČBA

O vlogi Lovske zveze Slovenije s št. 11/20, z dne 8. 6. 1982, za odstrel jelenjadi izven redne lovne dobe, predsednik Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano SRS na podlagi drugega odstavka 14. člena Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Uradni list SRS, št. 25/76)

odloča:

Dovoljujemo odstrel jelenjadi:

- **telic (junic)** od 1. julija do 31. avgusta 1982,
- **enoletnih jelenov (lanščakov)** od 1. julija do 31. julija 1982.

Odstrel po tej odločbi se dovoljuje pod pogoji:

1. Odstrel se šteje v izvrševanje odstrela jelenjadi po številu in strukturi, ki je planiran za leto 1982.
2. Vsečina vampov, ki je potrebna za analizo prehrane jelenjadi, se mora oddati odseku za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, če je to potrebno za raziskovalno nalogo »Biološki ukrepi za ravnotežje v kompleksu gozd—divjad«.

Lovska zveza Slovenije obvesti vse lovske družine o spremenjeni lovni dobi po tej odločbi prek zvez lovskih družin, Skupnost OZD za lovstvo in ribištvo Slovenije pa o tem obvesti vsa gojitvena lovišča in zavode za gojitev divjadi. Odločba naj bo objavljena v reviji LOVEC.

Kolkovina po tar. št. 3 zakona o upravnih taksah (Uradni list SRS, št. 7/72 in 23/77) je razveljavljena na vlogi.

Obrazložitev

V lovskogospodarskih načrtih za srednjeročno obdobje 1981—1985 je določeno, da se postopno zmanjša številčnost jelenjadi v Sloveniji. Številčnost naj bi v srednjeročnem obdobju zmanjšali za 25 %.

Sorazmerno kratka lovna doba ponekod ne zagotavlja količinske in kakovostne izvršitve letnih odstrelnih načrtov.

Predčasni odstrel v preteklih letih je pozitivno učinkoval na uresničevanje lovskogospodarskih načrtov. Z odstrelom po tej odločbi odpade tudi razlog za podaljšanje lovne dobe oziroma za predčasen odstrel v januarju, ko mora v zimovališčih vladati mir.

Nekatera gojitvena lovišča v SR Sloveniji sodelujejo z Inštitutom za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije pri raziskovalni nalogi »Biološki ukrepi za ravnotežje v kompleksu gozd—divjad«. Za to nalogo je potrebno analizirati prehrano divjadi prek celega leta, ne pa samo v času redne lovne dobe. POUK O PRAVNEM SREDSTVU: Zoper to odločbo nista možna niti pritožba niti upravni spor.

Republiški podsekretar:
Marjan Trebežnik, dipl. ing.

V zvezi s cit. odločbo Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je bila izdana tudi ob upoštevanju mnenja Lovske zveze Slovenije, vse lovske družine in lovce opozarjamo zlasti na naslednje:

1. Odločba je bila izdana predvsem zato, da bi v določenih področjih Slovenije omogočili količinsko in kakovostno (strukturno) izpolnitev načrta za odstrel jelenjadi.
2. Znano je, da v poletnih mesecih (tudi zaradi daljšega dne) jelenjad izstopa bolj zgodaj, tako da je možna natančnejša in zanesljivejša presoja pred strelom.
3. V juliju in deloma v avgustu jelenom—lanščakom (šiljarjem) prvo rogovje raste najbolj, zato tedaj njihove kakovosti ni možno presojati po razvitosti (dolžini) šil.

Edino merilo je lahko le popolna ali podpoprečna nerazvitost čelnih nastavkov, še zlasti slaba telesna razvitost. Uporaba teh meril v praksi pa seveda zahteva ustrezno strokovno znanje.

4. Pri odstrelu košut—telic (junic) se tudi ravnamo po njihovi telesni razvitosti. Z odstrelom pa se ne prenažljite! Natančno se prepričajte, če ne gre za vodečo košuto! Možno je, da košuta tele odloži in se v njegovi bližini pase sama.

5. Z ozirom na poletno vročino in druge vplive je posebno pozornost treba nameniti tudi ravnanju z uplenjeno jelenjadjo (pravilno iztrebljenje, ohladitev in čimprejšnji transport).

Strokovni sekretariat LZS

Vzorec za izboljšanje biotopa male divjadi v poljedelskih predelih

Prof. dr. Kurt Ondersheka in Reinhard Pekny,

Raziskovalni inštitut za biologijo divjadi Veterinarsko-medicinske univerze na Dunaju — prevedla in priredila Polona Terčelj

Odstrel zajcev je v Avstriji v zadnjih petih letih — od 1975 do 1980 — upadel za 19 % nasproti dolgoletnemu poprečju (1964—1980). Ko primerjamo podatke o odstrelu, glede na poslabšanje okolja, ugotovimo, da je upad staleža na intenzivno obdelovanih površinah desetkrat večji od upada staleža na drugih površinah (drobne njivske površine). Glede prehrane zajca razlikujemo dvojico različnih biotipov: predele z izrazito njivsko strukturo, kjer pretežno pridelujejo žito na velikih njivskih kompleksih, in predele z drobno njivsko strukturo, travniki in vmesnimi gozdovi. V prvem primeru, na površinah za pridelovanje žita, nastopi izrazito pomanjkanje hrane za zajca nekaj tednov po žetvi. V tem času pomanjkanja zajec, zaradi večjega gibanja z iskanjem hrane, močno oslabi. Oslabljen pa je podvržen raznim boleznim. Nasprotno pa ima zajec na žitnem območju pozimi dovolj hrane na že razvitih ozimnih posevkih. (V opisanih razmerah so zime zelo blage. Op. ur.) V dru-

gem primeru — bolj travnatih in gozdnih območjih — zajec glede hrane v poletnem času ni prizadet; manj hrane — tudi zaradi večjih snežnih padavin — pa ima v tem območju v zimskem času.

Iz navedenega izhaja, da bo malo divjad v kmetijsko intenzivno izkoriščanih predelih moč trajno ohraniti samo z ukrepi, ki bodo zagotovili zadostno hrano v kritičnem obdobju po žetvi ter z ustvarjanjem primerne kritje. S takimi ukrepi bomo hkrati preprečevali tudi preveliko gostoto zajcev na preostalih zelenih površinah in s tem zmanjševali nevarnost nalezljivih bolezni in parazitov.

V letu 1981 je naš inštitut v sodelovanju s krajevno lovsko družbo v lovišču Grossharras v Spodnji Avstriji nadalje razvijal že začeto pozivljanje oz. obnovo biotopa ter pri tem zbrane izkušnje poskušal prenesti v prakso v drugih poskusnih loviščih. Pri tem smo si prizadevali, da bi finančne stroške kar se da zmanjšali, da bi tako ustvarili čim bolj splošno uporaben vzorec.

Opis lovišča

Lovišče Grossharras, ki leži 20 km zahodno od kraja Laa na Thaya, meri 1506 ha. Zaradi debele plasti črnice izkoriščajo za poljedelstvo 96 % površine. Preostali 4 % površine so pozidani predeli, ceste, vinogradi in 14 ha že urejenih vetrobranskih pasov in varstvenih gajev za ptice. V lovišču je tudi več vodnih prekopov. Podnebno so za to področje značilne pičle padavine (350 mm na leto). Tudi zime so zelo suhe. (Izredno ugodne podnebne razmere. Op. ur.)

Vetrobranski pasovi in remize za ptice

Že obstoječi vetrobranski pasovi, ki jih je skupno 15 km, so razmeroma enakomerno razporejeni po vsem lovišču (izjema je okolica vinogradov in kasarne avstrijske vojske), sestavljajo jih zvečine trepetlike, španski bezeg in drugo. Slaba stran takega sestoja je, da jeseni, ko listje odpade, nudijo premalo kritja. To pomanjkljivost bo treba odpraviti z vključevanjem zimzelenih dreves.

Tudi remize so sestavljene podobno in merijo po 1000 do 12 000 m². Za primer navajamo »Gramoznico« in »Kapelniško remizo«. Opuščena gramoznica je bila že pred mnogimi leti pogozdena in je zdaj s svojo površino 12 000 m² največji strnjeni »gozd« v lovišču. Za ohranitev sestoja, s slojem zeli, slojem grmovnic in slojem visokih dreves, ki nudi primerne življenjske možnosti živalskim vrstam, je treba v časovnih razmikih dveh, treh let izsekati majhen del starega sestoja in ga obnoviti. Pri obnavljanju je treba v sestoj vključiti tudi iglavce, zlasti črni bor, ki nudijo divjadi ustrezno kritje tudi pozimi. Mlado drevje in grmovje je treba sprva zavarovati z ograjo. Ker so sušna obdobja dolga, je drevescem treba tudi prillivati. Gramoznica je obdana s krmnimi njivami, tako da je na približno dveh

Fazanka preverja okolico, potem pa pohiti valit na gnezdo

Foto K. Mlinar

hektarih za divjad vseh vrst zagotovljeno dovolj hrane, kritja ter prostora za gnezdenje in poleganje mladičev. (Glej zadaj barvni sliko 1 in 2!)

»Kapelniška remiza« je umeten otok za gojitev divjadi in meri približno 400 × 32 m. Na njenem zahodnem koncu je približno 1000 m² velika ograjena površina, na kateri so zasajeni borovci in smreke. Za nasad smo uporabili petletna drevesca, ki so sicer dražja od mlajših sadik, se pa bolje primejo in hitreje rastejo. Poleg tega jih je treba tudi manj časa varovati pred objedanjem, tako da lahko ograjo hitreje odstranimo in pogozdimo površino napravimo dostopno mali divjadi. Zaradi suhega podnebja je bilo treba tudi ta nasad iglavcev še v drugem letu večkrat zalivati. Pas dreves, ki ga zastira, bomo v naslednjih letih posekali. Remiza je obdana še s pet metrov širokim pasom njiv za divjad. (Glej zadaj barvno sliko 3!)

Krmne njive

Krmne (pašne) njive (skupna površina 4,3 ha ali 0,28 % celotne površine lovišča) je treba urediti na novo in jih zasejati z rastlinskimi mešanici, primernimi za suho podnebje.

Uspeh že izvedenih ukrepov so žal pokvarila izredno suha obdobja v letu 1981. Krmne njive smo posejali (od zunaj navznoter) s prosom, stročnicami, phazelio, deteljo in s koruzo. (Glej zadaj barvno sliko 4!)

Koruzna nudi divjadi tudi skrivališče in zaščito pred vetrom. Ker smo ob njej posejali še sojo in krmni ohrovt, smo jo okopali ročno. Kemičnih sredstev za zatiranje plevela nismo uporabljali. Njiv tudi nismo ogradili. Divjad je podrast kmalu popasla, objedla pa je tudi koruzna stebela.

Stročnice so zaradi suše slabo rasle. Kjer so vendarle pognale, jih je divjad takoj popasla. Mesta, kjer stročnice niso vzkli, smo konec junija posejali z mešanico repice in gorčice, delno pa tudi s krmnim ohrovtom. (Glej zadaj barvno sliko 5!)

Na poskusni površini, ki smo jo sprva ogradili, da bi stročnice lahko nemoteno rasle, so konec septembra ostale samo še sončnice. Pa še njihovo močno dlakavo listje so

zajci precej objedli. Seme sončnice so obrali fazani.

Phazelia je sicer dobro uspevala, vendar divjadi ni teknila. Zato je prihodnje leto ne bomo več sejali. Lucerna, sredi poskusne njive, je lepo zrasla in so se predvsem zajci v njej zelo radi pasli. (Glej zadaj barvno sliko 6!)

Stroški za obdelavo in setev na vseh pašnih površinah (4,3 ha) so znašali: 8000 šilingov za seme, 7000 šilingov za gnojila in 4000 šilingov za strojno obdelavo. Drugo delo so brezplačno opravili člani lovske družbe.

Strniščni posevki

Strniščni posevki v letu 1981 zaradi vročine in suše niso bili uspešni. Ker lucerna, ki smo jo sejali prvo, ni odgnala, smo po žetvi njive posejali z mešanico repice in gorčice, ki mali divjadi tja do pomladi nudi lahko dostopno kritje in hrano.

Nasploh lahko rečemo, da pomenijo strniščni posevki ugodno možnost, da divjadi po žetvi zagotovimo dovolj hrane in kritja, če so le dani osnovni podnebni pogoji. (Glej zadaj barvno sliko 7!)

Sajenje grmovnic

Vodno gospodarstvo nam je dovolilo, da smo ob jarku za odvodnjevanje posadili skupine grmovnic. Na skupni dolžini 6 km smo na vsakih 200 m zasadili skupino 5—7 grmov. Grmovnice smo večkrat zalili in opleli. Porabili smo 3200 šilingov, potrebno pa je bilo delo 246 ur.

Vpliv nasadov grmovnic na malo divjad, pokrajino in mikroklimo (podnebje manjšega območja) se bo nedvomno pokazal šele čez nekaj let. Živa meja, ki bo nastala iz njih, bo skupaj s trstičjem, ki raste v jarku, z zelmi, ki uspevajo na njegovem bregu, ter vodno površino zagotovila idealno življenjsko okolje za vse območno živalstvo.

Našteti ukrepi bodo skupaj s postavitvijo primernih krmišč-nadstrešnic za jerebice, z ustreznim zimskim krmljenjem ter prizadevnejšim odstreljevanjem zveri in ujed morda lahko zavrli nadaljnje upadanje številčnosti male divjadi v tem poljedelsko zelo intenzivno izkoriščanem življenjskem prostoru.

Čeravno zavoljo kratkega časovnega razdobja ne moremo podati dokončne ocene, pa vendarle upamo, da se bodo gojitveni ukrepi izkazali za uspešne.

Z opisom izvedenih ukrepov v lovišču Grossharras smo želeli na primeru iz prakse pokazati, kako je možno ob razmeroma majhnih finančnih stroških, a z obilo gojitvene dobre volje, izvršiti oz. doseči obnovo življenjskega prostora za divjad. Izboljšati bo sicer treba še marsikaj, vendar pa že doslej doseženi uspehi dokazujejo, da smo ubrali pravo pot.

Upljenjena mala divjad v lovišču Grossharras v obdobju 1979—1981

Mala divjad	1979	1980 (začetek gojitvenih ukrepov)	1981 (pospešitev gojitvenih ukrepov)	Povečanje 1979—1981
zajci	993	1097	1665	+ 67 %
fazani	750	851	1457	+ 94 %
jerebice	42	42	68	+ 65 %

Izvršeni odstrel zveri in pižmovk v loviščih SR Slovenije v letu 1980 ter primerjava z letoma 1979 in 1978

Lovišča lov. družin in gojitvena lovišča	Medvedi	Risi	Volkovi	Jazbeci	Kune zlatice	Kune belice	Dihurji	Divje mačke	Lisice	Pižmovke
Bela krajina	2	—	—	33	1	8	7	17	357	48
Celje	—	—	—	51	15	15	56	—	1 581	109
Gorenjska	2	—	—	64	16	6	3	3	440	6
Gorica	—	—	—	103	3	104	4	15	730	—
Gor. Radgona	—	—	—	—	—	—	—	—	193	—
Idrija	—	—	—	35	1	2	2	—	270	—
Ilir. Bistrica	—	—	—	5	—	4	1	1	73	—
Kočevje	12	—	—	19	10	8	7	4	241	—
Koper	—	—	—	55	10	46	7	4	343	—
Ljubljana	7	—	—	94	28	36	29	9	970	192
Ljutomer	—	—	—	6	3	2	12	—	68	185
Maribor	—	—	—	73	8	157	105	1	1 489	227
Notranjska	3	—	1	16	9	6	13	1	222	—
Novo mesto	6	—	—	53	9	10	14	9	657	77
Posavje	—	—	—	28	14	14	28	5	568	65
Postojna	1	—	1	26	14	14	—	11	309	—
Prekmurje	—	—	—	3	2	3	74	—	308	235
Ptuj	—	—	—	10	3	2	15	—	566	356
Zasavje	—	—	—	36	5	3	4	—	285	—
Žalec	—	—	—	8	1	1	—	—	—	—
SKUPAJ: 1980	33	—	2	718	152	441	381	80	9 670	1500
1979	34	3	—	707	244	307	468	113	7 585	1651
1978	31	—	2	660	204	277	414	148	6 621	1626
Fazan	—	—	—	—	1	—	9	—	72	117
Jelen	2	—	—	—	—	—	—	—	44	—
Kompas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kozorog	—	—	—	5	2	—	—	—	110	—
Ljubljanski vrh	—	—	—	3	—	—	—	—	15	—
Medved	10	—	—	7	—	2	—	—	166	—
Pohorje	—	—	—	2	—	—	—	—	75	—
Prodi	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Triglav	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Žitna gora	1	—	—	1	—	—	—	1	13	—
SKUPAJ: 1980	13	—	—	18	3	2	9	1	498	117
1979	13	—	2	11	10	1	21	1	406	135
1978	11	—	2	17	13	—	26	1	408	152
Skupaj Lov. zveza Slovenije in gojit. lovišča										
1980	46	—	2	736	155	443	390	81	10 168	1617
1979	47	3	2	718	254	308	507	114	7 991	1786
1978	42	—	4	677	217	277	440	149	7 029	1778

Iz statistike Lavske zveze Slovenije

Raziskave o pesticidih pri lovni divjadi

Edi Osrajnik

V časopisu Poslovnega združenja veterinarskih postaj Zagreb »Veterinarska stanica«, št. 1/82, so opisali rezultati preiskav o pesticidih pri lovni divjadi, ki sta jih ugotovila dr. M. Karlović, znanstveni svetnik veterinarskega inštituta Zagreb, in ing. G. Hrlec, samostojni raziskovalec OZD Inštituta za zaščito rastlin pri Fakulteti za kmetijske znanosti v Zagrebu.

Zaradi pereče problematike, s katero se srečujemo v naših loviščih, smatram, da bodo njune ugotovitve, objavljene v našem glasilu LOVEC, zelo koristne. Razumljivo je, da je uporaba pesticidov pri zatiranju rastlinskih in živalskih škodljivcev dandanes nujna. Pojavila pa so se nesoglasja pri ocenjevanju vplivov uporabljenih pesticidov na zdravstveno stanje divjadi. Glede tega se v razpravah vedno pojavlja dvojje povsem nasprotnih si stališč. Prvo je namreč, da so škode na divjadi posledica vse večje in nenadzorovane uporabe pesticidov, drugo pa zatrjuje, da pesticidi niso škodljivi in niso vzrok nikakim boleznim divjadi. Pri tem pa niti prvo niti drugo stališče ni podprto s potrebnimi laboratorijskimi analizami.

Zaradi nejasnosti o škodljivosti oz. neškodljivosti pesticidov na zdravstveno stanje divjadi sta imenovana raziskovalca preiskavala prisotnost pesticidov v vsebini želodcev poginulih srn, zajcev in fazanov. V letu 1980 sta preiskala želodce 35 poginulih zajcev, 13 srn in 1 fazana. Trupla zajcev sta dobila v preiskavo z območij Karlovca, Zagreba, Reke, Varaždina, Siska, Gospića, Splita in Bjelovara, trupla srn pa z območij Bjelovara, Zagreba, Varaždina in Siska. Poginuli fazan je bil z območja Reke. Imenovana sta ugotavljala v vsebini želodcev navedenih kadavrov pesticide vseh vrst, ki jih uporabljajo oz. so jih uporabljali v naši državi, tudi najnevarnejše, ki jih uporablja družbeni sektor na svojih poljedelskih kulturah. Z obsežnimi kemijskimi in toksikološkimi analizami sta ugotovila pri-

sotnost 21 vrst pesticidov v 38 živalih, nitrite pa v 9 živalih in svinec v dveh živalih.

Pesticidi, ki sta jih ugotovila iznad dovoljene meje:

trifluralin (0,218 in 0,344 ppm), fenitrotion (0,324 in 0,308 ppm), tiram (4,2 in 4,6 ppm), klorpropilat (1,07 ppm), endrin (0,04 ppm) ter fenil živosrebrni acetat (0,148 ppm v jetrih). Nad dovoljeno koncentracijo sta pri srnih ugotovila še fenil živosrebrni acetat (0,06 ppm), prometrin (0,18 ppm) ter atrazin + ametrin (0,15 ppm).

Pri 16 preiskanih zajcih in 4 srnah sta dokazala pesticide v manjših koncentracijah, izpod dovoljene meje, medtem ko pri 7 zajcih in 4 srnah prisotnosti pesticidov nista ugotovila. Pri 9 živalih (8 zajcev in 1 srna) sta ugotovila zastrupitev z nitriti.

V želodčni vsebini sta pri (1) srni dokazala več kakor 20 ppm svinca, pri (1) zajcu pa 9,2 ppm.

Zbir teh podatkov je pokazal, da je 26,71 % preiskane divjadi poginilo zaradi zastrupitve. Večjo koncentracijo pesticidov v poginulih živalih, kakor jo telo prenese, pa sta ugotovila pri 24,48 % živalih.

Po spremembah na organih in ugotovljeni (5- $\times$) petkratni povečani količini pesticidov (nad še znosno) pri poginulih zajcih in deseterkratni povečani koncentraciji pri poginuli srnjadi sta si raziskovalca soglasna o veliki škodljivosti pesticidov za divjad.

Dokazanih je bilo 21 vrst pesticidov, ki spadajo k vsem kemijskim skupinam, vsem skupinam strupov in načinom delovanja, čeprav ne vedno v koncentracijah, ki bi povzročale številne pogine, pač pa zastrupitve v posameznih primerih. Raziskovalca sta poudarila, da so snovi, dokazane v preiskavah, označene kot nevarni strupi. Prodaja le-teh je dovoljena samo prek organizacij, ki v prometu s temi strupi zaposlujejo kvalificiranega strokovnjaka. V zvezi s tem je treba resno razmisliti o navodilih nekaterih proizvajalcev in ponudnikov pesticidov, češ da pri pravilni uporabi le-teh ne more priti do zastrupitev živali.

Trditvam nekaterih, češ da še vedno ni preverjenih dokazov o zastrupitvah divjadi s pesticidi, je torej moč ugovarjati, kajti preiskave omenjenih in drugih avtorjev, na žalost, dokazujejo nasprotno in

hkrati opozarjajo, da so možnosti za zastrupitve s pesticidi iz dneva v dan večje.

Reguliranje uporabe nevarnih sredstev je sicer stvar zakonodajalca, toda zastrupitve bi bilo treba v zakonodaji povezati tudi z materialno odgovornostjo za nastalo škodo.

Zastrupitve z nitriti izpopolnjujejo prikazane kemično-toksikološke izsledke preiskav. Močno je torej povečana nevarnost, ki preti divjadi v njenem prirodnem okolju tudi z zastrupitvijo te vrste. Možnost, da divjad pride do nitritov, je trojna: — gnojenje z umetnimi gnojili, ki vsebujejo nitrate,

— povečano vsrkavanje nitritov iz zemlje v nekaterih letih in na nekaterih območjih,

— obdelava rastlin s herbicidom 2,4-D za uničevanje širokolistnih plevelov v žitaricah, na travnikih in pašnikih.

Do nedavna se je zatrjevalo, da herbicid 2,4-D ni nevaren. Sedaj je pa ugotovljeno, da že majhne količine tega sredstva tako vplivajo na presnovo nekaterih rastlin, da se v njih pričnejo zbirati toksične količine nitratov. In ti nitriti se v organizmu živali spremenijo v veliko bolj strupene nitrite, ki povzročajo obolenja in pogine. Zato je nujno treba v določenih primerih zastrupitve z nitriti — čeprav posredno — prišteti k posledicam uporabe herbicidov.

Ob ugotovljenem svincu v vsebini želodcev pri srni in zajcu je na dlani, da je pogin povzročila zastrupitev s svincem. Ob obeh primerih raziskovalca smatrata, da sta se živali zastrupili ob zelo prometni cesti, kjer vozila s svincem v izpušnih plinih onesnažujejo okolje.

Ugotovitve raziskovalcev so sicer oprte na razmeroma majhno število preiskanih živali, vendar dovolj, da lahko govorimo o zaskrbljujočih količinah pesticidov.

V zvezi z navedenimi podatki hrvatskih raziskovalcev bi se bilo treba vprašati, kakšno je zadevno stanje v loviščih na Slovenskem. Vsekakor je upravičena ugotovitev, da so predložene posledice na divjadi odraz onesnaževanja okolja (s pesticidi in herbicidi) in da bi bilo nemudoma treba pričeti z odpravljanjem vzrokov takega in tolikšnega zastrupljanja.

Nekaj podatkov ob vsakoletnih preiskavah uplenjene divjadi v nekaterih loviščih vsekakor imamo. Toda

te preiskave so bile opravljene z namenom, da se ugotovi neoporečnost oz. oporečnost divjačine (mеса). To pa ni dovolj, da bi lahko naredili trden zaključek o zdravstvenem stanju divjadi pri nas. V članku navedeni podatki bi bili za lovstvo še večje vrednosti, če bi bili opremljeni s podatki, kje in kdaj je živela oz. kje je bila najdena poginula divjad.

Pasja dlaka – slika gospodarja

Ljuban Zadnik, kinološki sodnik

Na pregledih psov in sprehodih vidim slabo negovane dolgodlake pse, posebno koker španjele. Zato ne bo odveč spregovoriti nekaj o negi psa.

Ne bom se spuščal v vprašanja o pravilnem prehranjevanju psov, temveč bo tekla beseda le o negi pasje dlake, predvsem dlake koker španjelov, ki postajajo vedno bolj priljubljeni pri lovcih in nelovcih. Res je, da lepa svetleča se dlaka ni vedno plod nege, temveč tudi pravilne prehrane psa, toda eno in drugo se dopolnjuje.

Negovanje dlake koker španjela je zelo zahtevno. Na to naj misli vsak, še preden si nabavi mladega psa te pasme.

Temeljito nego, tj. krajšanje in redčenje dlake, moramo opraviti najmanj trikrat letno in vsaj teden dni pred telesnim ocenjevanjem psa (pregledi, razstave). Osnovno orodje za vsakdanjo in temeljito nego dlake je:

- kovinski redki glavnik z ročajem,
- kovinski gosti glavnik z ročajem,
- kovinsko čupkalo* (Trimm-Messer),
- zobčaste škarje za razredčevanje dlake,
- navadne upognjene škarje (medicinske),
- žimnata krtača,
- žična krtača z žičnim vložkom na gumijasti podlagi, žičke so nekoliko ukrivljene,
- gumijasta rokavica.

Poklicni frizerji za pse imajo še razne pripomočke, toda amaterju navedeno orodje za intenzivno in vsakdanjo nego kokrove dlake zadostuje.

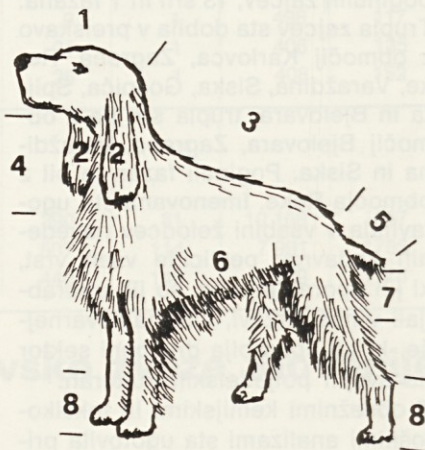
Po posameznih telesnih delih (glej skico) je nega takale:

* Rejci psov uporabljajo tudi ta dva izraza: kovinski čupavec dlake in kovinski odstranjevalec dlake, s katerim dlako krajšamo in odmrlo odstranjujemo (čupamo). — Uredništvo

Pričakovati moramo, da bodo negativne posledice na divjadi še večje in širše ter da konec koncev ne bodo prizadele le divjadi, ampak tudi človeka. Zato je skupaj z vsemi uporabniki prostora treba iskati in poiskati najugodnejšo rešitev. Zadevo bi bilo treba raziskati, kolikor seveda nismo prepričani, da je stanje pri nas enako kakor v navedenih območjih na Hrvaškem.

1. Glava. Vso odvečno in mrtvo dlako, posebno čopke na vrhu glave, moramo odstraniti, ker kvarijo tipično obliko kodrove glave. To odstranimo s čupkanjem (cufanjem) s prsti (palec-kazalec); če pa je dlake le preveč, moramo uporabiti kovinsko čupkalo. Striženje s škarjami ni priporočljivo, ker bodo nastale »stopničke«. Dlaka na glavi mora biti svilnata, kratka in jo je treba krajšati vse do nastavka uhljev in lepo oblikovati prehod kratke dlake v dolgo dlako na uhljih. Pri nekaterih kokrih, ki so premočno odlakani, je potrebno odstraniti predolgo dlako ob straneh gobca in z lic.

2. Dolgo dlako na zunanji strani uhljev moramo razčesati z glavnikom in žično ščetko najmanj enkrat dnevno, toda obvezno po lovu, da odstranimo razno oprijeto seme. Odvečno mrtvo dlako

moramo izčupkati, nikakor krajšati ali razredčiti s škarjami.

Na notranji strani uhljev odstranimo vso dlako pri sluhovodu, potem pa postopno vedno manj proti koncu uhljev. V gornjem delu uhlja dlako enostavno strižemo s škarjami, toda previdno, da ne zarežemo uhlja. V spodnji polovici notranjosti uhlja močrno razredčimo dlako z zobčastimi škarjami ali celo s čupkalom. Če notranjo dlako na uhljih in vratu pod uhlji pravilno in zadostno odstranimo, bodo uhlji lepo viseli in bo glava videti ozka.

3. Na zatilju (gornji del vratu) in po hrbtu navadno odstranimo mrtvo dlako najhitreje in zelo dobro z gumijasto rokavico ter z žično krtačo. Kolikor je pa dlaka predolga in štrleča, jo moramo skrajšati s čupkalom, kajti dlaka na zatilju in po hrbtu mora biti gladka, priležna in ne predolga. Lahko je rahlo valovita, ni pa zaželeno skodrana, ker je to hiba v odlakanosti oziroma dokaz, da je bila dlaka zanemarjena. Kokru ne smemo skrajšati dlake po hrbtu s strojčkom za striženje, ker bo pozneje še bujnejša in za nego še težja.

4. Dlako na sprednji strani vratu, od grla do začetka prsnega koša, moramo intenzivno ščetkati z žično krtačo, da odstranimo vso mrtvo dlako. V skrajnem primeru jo moramo celo razredčiti z zobčastimi škarjami in skrajšati s čupkalom. Preveč dlake na vratu kvari videz psa, saj je videti daljši, kakor je v resnici. Predolgo dlako na oplečju in nadlahti odstranimo tako, da lepo preide v daljšo dlako na podlahti.

5. Dlako na spodnji strani repa skrajšamo s čupkalom, kar je psu neprijetno. Na koncu repa naj nima dolgega čopa, četudi je nekaterim lastnikom kokra to všeč.

6. Preveč dlake na trebuhu razredčimo s ščetkanjem, če pa je le preveč, to storimo z zobčastimi škarjami. S čupkalom jo tudi nekoliko skrajšamo. Vidno mora biti pritegnjena linija trebuha, če seveda pes ni predebel, čemur je vzrok napačna prehrana (polenta, testenine) ali premalo gibanja. Pri psih (samcih) skrajšamo tudi čopek na udu, iz higienskih razlogov.

7. Dlako od repa navzdol do mod oziroma smokvice moramo razredčiti in skrajšati z zobčastimi škarjami in prehod v hlačke uravnati s čupkalom. Ta poseg je potreben iz higienskih razlogov, da pri mehkejšem blatu ne ostanejo abranci.

8. Od skočnega sklepa navzdol do šape skrajšamo dlako prav s čupkalom, toda prehod od zgoraj navzdol mora biti enakomeren. Skrajševanje dlake

proti šapam opravimo s škarjami in to tako, da je dlaka nekoliko nad šapami zelo kratka. Na samih šapah dlako temeljito skrajšamo s škarjami, da so vidni prsti in zadnja blazinica. Na samem podplatu odstrižemo dlako, ki je daljša od blazinic. Tudi med prsti dlako nekoliko skrajšamo, toda previdno, da psa ne ranimo.

Za skrajšanje dlake na šapah bodo hvaležne tudi gospodinjice, ker pes na šapah prinese v stanovanje umazanijo, zlasti ob slabem vremenu. Temeljito striženje dlake na šapah je obvezno pri kokrih, ki jih uporabljamo za lov, ker se sicer nabirata na šapah blato in sneg, ki otežujeta gibanje psa.

Do enega leta starosti psa ne kopamo, lahko mu pa dlako očistimo s suhim kopanjem, to je s posebnim pudrom (Reinigungspuder). Navodila so na samem ovitku pudra. S suhim kopanjem psu ne očistimo le dlake, včasih izgubi tudi neprijeten duh.

Ko potujete čez mejo po kavo in kavbojke, se spomnite tudi svojega štirinožnega prijatelja in mu kupite vse potrebno za nego in vodenje.

Negovan pes je dokaz dobrega gospodarjevega odnosa do svojega spremmljevalca, medtem ko je zanemarjen, s sprimki dlake na uhljih in šapah, slabo spričevalo svojemu, sicer lepo oblečenemu gospodarju.

Srnjak z gobastim rogovjem, ki je bil uplenjen 23. 5. 1982 v lovišču LD Domžale. Bil je brez mod, njegovo starost so ocenili na 3—6 let. Neiztrebljen je tehtal 24 kg.

Foto S. Živulović

»Pod zelenim lesom odmeva lovski rog...«

Dane Namestnik

Pralovec je z dlanmi okrog ust povečal moč zmagoslavnega krika. Pozneje je dlani nadomestil z drevesno skorjo, živalskim votlim rogom ali školjko in se tako laže sporazumeval na daljavo. Z odkritjem kovine je tisočletja pozneje iz nje izdelal trobljo. Rog in boben sta bila verjetno prva pripomočka za izvajanje umetnega zvoka.

Z razvojem kovinskega roga, iz katerega je bilo moč izvesti tudi več različnih tonov, se je razvijala in ohranjala lovska glasba. Njen začetek sega v dobo velikih dvornih lovov nekaj stoletij nazaj. Kovinski rogovi so bili vseh mogočih oblik: zviti v krog ali elipso, ravni, polkrožni kot polmesec itd. Ime je trobilu ostalo zaradi značilne oblike govejega roga. Rogove so uporabljali v vse mogoče namene vojaki, poštarji, lovci, ladjarji in še kdo. S preciznejšo izdelavo več rogov v popolnoma enaki uglašenosti je nastala večglasna muzika, fanfare. Domovina lovske glasbe je Francija, verjetno pa je istočasno nastajala tudi v belgijskih Ardenih. Francoski dvor je uporabljal za svoje velike love na konjih in s psi velike parforsne rogove (Parforce — gonja) v 17. in 18. stoletju. Ti inštrumenti dvornega lova so imeli več variant uglašenosti (D, A, Es) in so bili zato tudi različnih velikosti. Glasbilo je bilo okroglo zvito zato, da ga je lovec ali gonjač (lovili so brez orožja) lahko nosil na rami, ko je jezdil konja.

Z vse redkejšimi velikimi dvornimi lovi na konjih je upadalo tudi zanimanje za ta inštrument. Kljub temu pa se je razvijal naprej in kot gozdni rog (z ventili) postal orkestralni inštrument. V umetniški glasbi (koncerti, opere) ga skladatelji že od nekdaj uporabljajo, kadar hočejo v skladbi pričarati dih gozda in lova. Veliki lovski rog je ponovno oživel v 19. stoletju v Avstro-Ogrski in s tem tudi na slovenskih tleh. Vprašanje je, kolikšen vpliv so imeli Francozi pri svoji okupaciji (Ilirija) naše dežele. Verjetno je bil čas njihove

zasedbe prekratek, da bi bistveno spremenili našo kulturo. Nemci so veliki francoski lovski rog odklanjali kot tuj. Ustvarili so manjši, za lov priročnejši inštrument. Po njegovem »iznajditelju« so ga poimenovali Fürst-Pless-Horn (1880), čeprav vidimo tak rog z eno zanko (enkrat zvit) že na mnogih slikah iz 16. stoletja.

Slovenci smo ponosen narod, tudi mi odklanjamo, kar je tujega. Kakor so Nemci odklanjali francoski rog, prevzeli pa so njihovo lovsko glasbo in jo že desetletje ali dve igrajo tudi na parforsne rogove. Sestavili so le svoje znake (signale) in inštrumente zelo kvalitetno izdelujejo doma. Slovenski lovci ustvarjamo svojo kulturo, ki naj bo izvirna, naša. Vendar se je nemogoče rešiti raznih vplivov, saj je prav na našem ozemlju stičišče treh evropskih kultur in v vsej zgodovini še nismo bili nepretrgoma toliko časa gospodarji na svoji zemlji, kot smo sedaj. Klobuk na »ajdovo zrno« je pokrivalo alpskih dežel, apska dežela pa je tudi Slovenija ali vsaj njen gorenjski in koroški del. Štula klobukov teh narodnih noš ima obliko ajdovega zrna. In kam s tisoči klo-

Lovec z velikim lovskim rogom na parforsnem lovu

bukov take oblike, s katerimi se slovenski lovci pojavljamo tudi v najsvečanejših trenutkih? (Po skici o slovenskem lovskem kroju, ki jo je leta 1953 po pooblastilu občnega zbora Lovske zveze LRS preskrbel izvršni odbor Lovske zveze LRS, še vedno velja, da ima lovski klobuk zgoraj udrto štulo. — Op. ur.)

Hrast je nemški simbol, v vsej lovski Evropi pa njegovi listi predstavljajo drevo gozda in lova. Z njegovimi listi in plodovi se hrani prenekateri divjad. Lipa ni drevo gozda, še manj je vir hrane divjadi. Pri ustvarjanju svoje lovske kulture preveč čakamo. Odločili smo se za uniformo, zato se tudi obnašamo uniformirano, enako! Zedinimo se o kroju, klobuku, lovskem simbolu (lipa, smreka), dogovorimo se o lovski kulturi in jo tudi izvajamo, vsi in enako! Preveč razpravljamo in premalo storimo!

Mnogo let me je mučilo vprašanje, kako in kaj igrati na lovske rogove. Lovski rog mi je bil desetletje le okras na lovski steni. Po mnenju »zavednih« Slovencev ga tudi tam ne bi smel imeti, saj je nemški izdelek. Izdelovalec je rogu priložil tudi drobno knjižico nemških lovskih znakov. To so bile edine note, ki smo jih imeli za ta inštrument. Včasih je kdo od nas na kakem lovu tudi zatrobil tak znak, saj naših melodij ni bilo. Prekmurci so organizirano zaorali ledino leta 1972, Zasavski rogisti pa se držimo skupaj dve leti manj. Več skupin širom po Sloveniji pa se bolj ali manj uspešno trudi spraviti to vrsto lovske kulture v organizirano obliko. Zaježiti te želje in hotenja bi bilo isto, kot prepovedati klobuke na »ajdovo zrno« ali s kulturnega repertoarja zradirati neslovenske ali neslovske opere, koncerte...

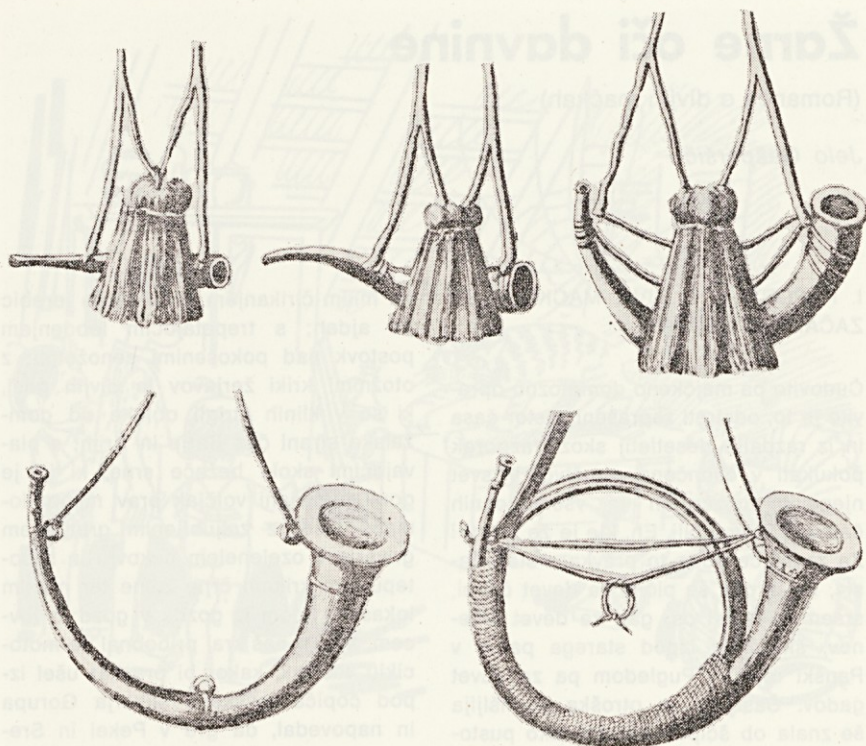
Igranje na lovske rogove je ne glede na izvor v Sloveniji že desetletno dejstvo. Da ne bi bilo čez deset let nemogoče spraviti tega kultiviranja v enotne oblike, sem se spraval k nehvaležnemu pionirskemu delu: zbirati slovenske lovske

melodije za lovske rogove. Prve take melodije nam je napisal prijatelj Anton Swozilek, ki ga žal ni več med nami. Nekatere so napisane na besedila, ker si tako manj uki rogisti lažje zapomnijo melodijo.

Pri nas takih rogov ne izdelujemo. Tiste zvite in v zeleno plastiko ovite cevi, ki jih nekdo dela doma in opremlja z ustniki vseh mogočih odpisanih trobil in ki so se pojavile v lovskih trgovinah, samo zavajajo lovske glasbe željne lovce, da preveč denarja vržejo stran. Mali lovski rog (ne žepni!), ki ga v Avstriji ali Nemčiji izdelujejo kot Fürst-Pless-Horn, stane tam kakih 3000 din, preračunano v naš denar. To je tudi edini pravi rog za naše melodije, je intoniran v »B« in s posebnim nastavkom mu je omogočeno, da je vse (enake) rogove v skupini med seboj možno uglasiti. Šele tako nastane ubrana večglasna muzika.

Slovenski lovci nismo imeli svojih melodij, ki bi bile prirejene za večglasno igranje. Nimamo potrebe niti želja, posnemati pretirano viteških običajev nemško govorečih lovcev. Ti imajo za smrt skoraj vsake vrste divjadi svojo melodijo, svoj znak. Poprečen lovec si vseh tudi zapomniti ne more. Na naših skupnih lovih pa se lovski rog vse premalo uporablja, čeprav ga imajo skoraj v vsaki lovski družini. Le malokje je po stari lovski navadi lovini izkazana lovska zahvala za lovski blagor. Pomembnost večjih lovskih dogodkov ob zvokih ubranih lovskih rogov je doslej vedno imela močan odmev v javnosti. Skupine lovskih rogistov in lovski pevski zbori širijo sodelovanje med raznimi skupnostmi (planinci, gozdarji, kinologi, gasilci itd.).

Člani LD Pšata so pokopali svojega dolgoletnega člana. Po poslovnem govoru starešine so pretresljivo zadoneli lovski rogovi in med melodijo »Ob lovčevem grobu« so se oddaljevali streli zadnjega pogona. Smrekove vejice z leve strani lovskih klobukov so padale v zadnji dom umrlega lovca. Mnogo domačinov je bilo na pogrebu, med njimi tudi kmet, s katerim je imela lovska družina vsako leto neurejene odnose zaradi plačila škode, ki jo je na njegovem radiču delala srnjad. Nekaj dni po pogrebu so se lovci

Od lovske troble do velikega lovskega roga. Iz knjige »Des vollkommenen deutschen Jägers Anderer Haupt Theil«, avtor Hanns Friedrich von Fleming. Knjiga je bila natisnjena v Leipzigu leta 1724.

oglasili pri njem, da najdejo skupni jezik. »Lovci,« jim je dejal kmet, »ki ste tako lepo, svečano, tovariško spremili našega Juriča na njegovi zadnji poti, ne morete biti slabi ljudje.« Razumel jih je, da tudi za divjad skrbe po svoji vesti. In ni maral nobene odškodnine več.

Taki in podobni trenutki so me prepričali, da smo z organiziranim igranjem na lovske rogove na pravi poti. Ubrana melodija lovskih rogov da lovski prireditvi svečan ali slovesen okvir, ki ljudem dolgo ostane v spominu. Spoznava, da lovci nismo le streljači, da se ukvarjamo tudi s kulturo ...

Marsikak lovec rad pogleda tudi za gobami

Foto I. Napotnik

Žarne oči davnine

(Romanca o divjih mačkah)

Jelo Gašperšič

I. RAPORT — O DIVJI MAČKI, KI JE ZAČARALA DEČKA

Čudovito pa majčkeno domotožno opravilo je to, odstreti zaprašeni zastor časa in iz razdalje desetletij skozi razporek pokukati v osončeno otroštvo. V svet njegovih neizčrpnih in vsemogočnih čarovnij in vragolij. Eh, kje je že vse to! Za zanamce bodo to pravkar »stari časi«, ko je osa še pičila za devet čebel, sršen za devet os, gad za devet sršenov, škorpion izpod starega panja v Panški reki za Pugledom pa za devet gadov. Časi, ko je otroška domišljija še znala ob ščipu obljuditi tako pusto-to, kot je današnja luna, in v obrisih razdrapanega gorovja in kraterjev razpoznavati podobo kovača, ki leto in dan nabija po žarečem železu na nakovalu. Otroci so menda še edini pravi čarovniki, ki ustvarjajo in prekucujejo svet na glavo in poprek po svoji domišljiji in predstavah. Vse smeri so odprte, vse nemožnosti mogoče in uresničljive. Če v katerem od bosopetnikov na obrobjih gozdov čemi še neprebujena lovska žilica, se kmalu začno spletati skrivnostna razmerja z naravo. Kot polževi rožički poženejo občutljive antene, vse naperjene in sprejemljive za njeno govorico in muziko. Podvojene oči vsrkavajo in odslikujejo njene barvite podobe. Prečudovita laterna magica otroštva. Če lovec odnese nekaj te bosopete fantastike v zrela leta, ne bo postal pustež, hladen tehnik lovske obrti ne nesrečnik, ki ga je narava udarila z barvno slepoto.

Kako je že tedaj bilo s tistim pobičem, ki ga vidim skozi obrnjen daljnogled in z njegovimi živalskimi maliki, divjimi mačkami!? Čisto počasi je kapalo v ožilje pritličnega in okroglega dečka s paževsko frizuro, ki ga bodo pravkar prvič neusmiljeno ostrigli na balinca: kapalo z divjim zajcem, ki je prhnil iz loža; s fantovskim žvižgom kobilarja v ostrešju drevesnih krošenj; z napadalnim spustom kragulja, ki je z zloženimi perutnicami pikiral na sosedovo kokoš; s hrupnim vzletom kokoši divjega petelina izpod nog, ki so tičale v jagodičju; z vztrajnim petpedikanjem prepelice ob košnji in z neučakanim

ter milim čirikanjem razbite kite jerebic po ajdah; s trepetajočim lebdenjem postavk nad pokošeni senožetmi; z otožnimi kriki žerjavov in divjih gosi, ki so v klinih strigali oblake od domažlske strani čez Barje in Krim; s plavajočimi skoki bežeče srne, ki jo je gonil podivjani volčjak prav mimo domače hiše; z zaljubljenim gruljenjem grivarja v ozelenem bukovju in s potepuškim krikom črne žolne ter njenim lokastim letom iz gozda v gozd; z lov-cem, ki je v naš kraj pribobnal na motociklu ves tak, kakor bi pravkar ušel izpod čopiča lovskega slikarja Gorupa in napovedal, da gre v Pekel in Srebrno drago na divjega prašiča; z divjadjo, ki so jo lovci po lovu zložili kot mrtvo tihožitje pred sosedovo gostilno in z vriskajočimi istrijanci ter posavskimi braki! Kapalo je in kapalo, da bo kot voda preglodalo kamen. Zeleno, zeleno, zeleno. Kromosom je izstrelil prvo zeleno krvničko-potovko. Zakrožila je in dramila speče pračudi davnih ubijalcev medvedov, staroslavnih lokostrelcev in sokolarjev. Antene so sprejele daljnji, komaj zaznavni topot kelt-ske lovske konjenice, ki je na poldivjih tarpanih čez drn in strn gnala jelena. Drink! je zapela prva tetiva na loku, ki ga je deček s pipcem urezal iz leskove mladike. Strelca je švistnila v brezdanji prostor in prav gotovo prestrelila neko, kdo ve katero umišljeno predpotopno zverino, ki je »padla v ognju«, pobrcala in odšla v lovska nebesa.

Nekako na sredi je bilo: enako daleč do prve svetovne vojne kakor do druge. Otroci smo se radi motali pod nogami pivcev v sosednji gostilni, da smo si vedno znova ogledali nagačene ptice po stenah in romantično-kičaste lovske podobe. Najbolj se nas je dojmila kar precej porogljiva slika, ko medvedje zalotijo lovce pri zadnjem pogonu, vdro na lovsko gostijo ter povzroče splošen preplah. Obeta se velik pomor. Podoba nas je spravila v hudo moralno zagato, s kom naj držimo: ali z dobrodušnimi medvedi ali z lovci, ki jih love? Ker pa je bil položaj na sliki vedno enak, smo si oddahnili in ji nismo ničesar dodajali.

Raziskovalna vnema nas je gnala še dalje, na podstrešje. Stara podstrešja so mala otroška nebesa. Prvi muzej, ki ga obišče otrok. V starih skrinjah, prastarih koledarjih s slikami, izdelanih vojaških škarpetih, ki so kdo ve kje marširali po svetu, v vsej tej šari je neznansko veliko mikavnosti za nikoli potešeno bosopeto radovednost. Stikamo od stvari do stvari, brskamo po zgodovini sveta. In, glej! V najbolj temnikastem kotu podstrešja cela zbirka zavržene nagačene divjadi: severni slapnik, kakor so nam razložili pozneje, mlakarica, ki smo jo že poznali, divji petelin v najbolj znani držbi ob klepanju in — vsi lovski bogovi — divja mačka!

Prava, zaresna divja mačka. Odeta v veličasten plašč pajčevine, ki se je razpenjal med šperovce, se je zgrbila na skrivenčeni korenini, vsa izdelana od moljev, v obrambno držo. Iz temine je bolščala v nas jezna, sivo rjava maska s francožefovskimi zalisci, nazaj položena uhljema, režečim gobcem z nenaravno velikimi zobmi in z okrep-ljeno šapo, pripravljeno za desni stranski udarec. Zmedeni, z nečem, kar ni bilo ne čisto junaštvo ne popolna boječnost, smo se približali temu jez-nemu stvoru in ga zvezli k oknu, pod žarek jarke popoldanske svetlobe.

S srajčnim rokavom sem ji očistil slepe oči sloja prahu. To pač niso bili navadni gumbi s suknjiča kakšnega infanterista ali grenadirja. Bile so prave oči divje mačke: smaragdno zelene, z ozko, pokončno špranjasto zenico, od katere so pršele jantarsko rumene strelce na vse strani, so sijale in nas panale.

Nadrealistični pisec bi to stanje takole povzel: »Kratkohlačnik je padel v stanje lovske zamaknenosti, zakaj zapajčevinjena davnina si je nadela masko divje živali krvoločnega videza in ga ježno gledala s svojimi žarnimi očmi. Med njima se je ustvarilo napeto razmerje med lovcom in neulovljivim. Našel je svojega malika. Nagonsko je začutil, da je prestopil mejno črto njenega čarovniškega risa, iz katerega se ne bo nikoli več rešil. Vse življenje bo veren podanik in častilec njene magije!«

Svoje je dodala še tista strašna zima z osemindvajsetega leta na devetindvajseto, ki je kazala dvojne, če ne trojne zobe. Zima, kakršna pride v pregovor in kronike kakor črne koze, španska bolezen in račja kuga leta devetstodvanajstega. Pritisnila je tako, da smo se otročaji celo pozabili prerekati ali je italijanski letalec Umberto Nobile, ki je tisto leto z zeppelinom potoval na severni tečaj čez naše kraje, letel čez Bizovik in Zgornji Kašelj ali čez Spodnjo Hrušico in Moščansko gmajno. Saj je pa tako in tako vseeno. Tisti, ki so brali časopise, so povedali, da se ekspedicija ni srečno končala. Po naši sodbi so ga najbrž za južno pospravili polarni volkovi, če ne celo beli medvedje.

Zima je odraslim prinesla velike skrbi, nam otrokom pa samo ljubo veselje: Z naše hiše, pokrite z grafitno sivim škrliljem, bo po vsakem sneženju najprej zgrmel sneg z veličastnim bobnenjem, ki nas bo vrgel iz spanja. Tiho bodo drsele sani jutranjih mlekaric in furmanov čez dan. Veselo bodo pozvahnjali kraguljčki na konjskih komatih. Delali bomo eskimske kočice, skrivnostne rove, snežene moše in kotalili vse večje in večje valjaste bale snega z bregov našega griča. Nenavadne ptice bodo občemale na bližnjem drevju in mraz bo slikal čudovite rože na okna. Če bomo ozebli v noge, nas bodo tako in tako nagnali, da se bosimo naskočimo po snegu in ozeblina bodo z vročičnih nog same izginile. Nejasno in popolnoma nerazumljivo je ostalo samo to, zakaj so starši prav pred to sibirsko zimo poslali sestro Marijo študirat v daljnje Kočevje. V kraj za devetim pragozdom, kjer krvoločna krdela sestradanih volkov prav gotovo obkrožajo mesto in samo prežijo na rdečelične dijakinje s kitkami, nagačene z višjo matematiko, letnicami ter pesniki in pisatelji, da jih pohrustajo. Toda takih vesti ni bilo in bili smo pomirjeni.

Zima pa je prinesla še nekaj drugega. Zgodbe, zgodbe kakor ocvirke na robu revščine, ki se je otroci nismo niti zavedali. Bilo je kakor obred: Neučakano smo čakali večera, ki se je s prvim zgodnjim mrakom začel plaziti k hišam. Oče bo po celodnevem garanju odložil mizarско orodje, z letvo odpahnil oblance in žaganje pod mizarско mizo, očistil in prižgal petrolejko ter zagrnil okna, kakor bi nas hotel zavarovati pred zlimi duhovi, ki ponoči špegajo okoli vasi. Kmalu bomo zaslišali škripajoče korake sosedu, ki se bo malo sprehodil po predvežju, si otrkal škornje s toplimi polstenimi štiba-

lami in vstopil. To bo »Ta star Kovač«, kot so mu rekli po domače, gostilničar, trgovec in mesar nasproti naše hiše. Bogatin z osornim obrazom in srepim pogledom, ki se je kopal v denarju, da ga menda ni nikoli preštel. Kolikokrat je mama, posebno kadar smo bili sami, zavzdihnila, da bi imeli vsaj delček tega, česar ima on na pretek. Rad pa je imel verice, čebele in tudi otroke. Kadar je zažveplal kate-rega izmed panjev kranjičev, je otrokom vedno odrezal kose medenega satja. Kdo ve, kaj je družilo tako različni naravi, kot sta bili očetova in njegova. Prav kmalu sta bila sredi pripovedi, ki so šle iz večera v večer kot časopisni podlistek v nadaljevanjih in ponavljanjih. Bil je čas, ko so se ljudje še znali pogovarjati in poslušati eden drugega. Zgodbe smo imenovali »šihte« po nemški prigodi »die Geschichte«. Nič za to, če so se malo spreminjale, če je kateri kaj dodal ali spremenil. Glavice smo si podpirali z rokami, krotili zaspane veke in noge nam, sedečim okrog mize, še niso dosegale tal. V kotu je prijetno mrmral gašperček ter skozi razporke risal po stropu fantastične svetlobne like. Vse nas je ovijalo in navdajalo z omamno in prijetno groznico, da nam je včasih zastajal dih. Z odprtimi usti smo poslušali zgodbo o slovitim rokovnjaču Vihru, ki je s svojo bando popival in prespal v stari gostilni; tam kjer zdaj prebivata šepava stara Polona in Škrjančeva Micka, ki

pod roko prodajata vezalke za čevlje, zaponke, elastiko in podobno šaro. Očetov stric pa je moral imeti kar se le da tesne zveze z rokomavhi. Menda je bil celo njihov zaupnik. Na lepem je izginil tja proti Črnemu grabnu pa na Gorenjsko, je pravila očetova mati, in se čez nekaj mesecev spet prikazal. Niso ga hoteli več poznati. Rokomavhe pa so jih imenovali zato, kot je sveto zatrjeval sosed, ker so imeli po malhah roke nedonošenih otročkov kot talisman, ki jih je varoval pred uroki, coprnici, vohuni, biriči in kdo ve kakšnimi besmi, ki so tedaj strašili po Kranjskem. Nismo vedeli, ali naj bomo ponosni ali naj nas bo strah, da imamo v rodu poleg koroške, kroparske in dolenske krvi tudi rokomavharsko.

Pa vojne zgodbe! Prva svetovna vojna je bila za nas strašansko daleč, za sosedu in očeta pa zelo blizu, včeraj. Sledovi morije so bili še sveži in neposredni. Bilo je neizogibno, da sta jih obnavljala večer za večerom, ker sta se v njih najbolj ujela. Poistovetili smo se z njimi. Zdelo se je, da si bil sam poleg, tako so bile žive. En večer smo se bojevali v Karpatih in Galiciji, drugi večer pri Lvovu »na ruskem Poljskem«, kjer smo slišali tuliti volkove, ki so se gostili po bitvah. Tretji večer smo drugovali pri gorskih lovcih v Tirolah, kjer so grmeli plazovi in smo streljali na gamse. Spoznali smo pekel bobnečega ognja na Soči, na gori Svetega Gabri-

jela in na Fajtjem hribu. Gonili smo Lahe do Piave in po polomu monarhije marširali prek celega italijanskega škornja v Kalabrijo v dolgo ujetništvo. Pod kaprolom Hafnerjem smo se dvo-glavemu orlu uprli v Judenburgu in ni dosti manjkalo, da nismo končali pred eksekucijskim strelskim vodom. Da, to je bila prva mala šola, prva mala vojna akademija z izkustvom navadnih prostakov iz pešpolkov Kranjskih Janezov. Ure in ure topografije, balistike, vštevši s kanonom »Debelo Berto«, rogovskih bojev in kemične vojne s smrtonosnimi

plini. Generale vojskujočih se strani si poznal prej kot abecedo: Joffreja, Brusilova, Cadorno z ene strani, Hinden-burga, Ludendorffa in posebno Boroje-viča z druge. Z navadnimi prostaki pa bi se domala lahko tikali, tako so nam bili blizu. Ko sem po drugi vojni prvič prišel na Sočo, se mi je zazdelo, da sem nekoč, v nekem rosnem otroštvu tu že bil. Ko sva z ženo planinarila po Krnu, sva zašla v prav tako razdejano kaverno, kot sem jih poznal s tistih večernic.

(Se nadaljuje)

Od Javorja do Štarkeljevega

Pavle Ažber

Lep si, Javor, v svojem poletnem ze-lenju, ko vladata kljub julijski pripeki pod tvojim varstvom prijeten hlad in tišina! Spokojnost zmoti le tu in tam glas gozdne živali, pa še to bežno in boječe, kakor da se sramuje skruniti gozdno tihoto.

Na svojih lovskih pohodih sem zelo rad počival na mehkem mahu pod krošnjami tvojih stoletnih bukev ter opazoval svet okoli sebe. Tako tudi tisti dan. Pogled mi je poromal proti dolenski strani, nato pa v kumljanskih grapah poiskal vas, iz katere izhaja rod mojega očeta. Počasi se mi je pogled premaknil prek trboveljske kotline proti Sv. Marku in se ustavil na hribčku, pod katerim domuje rojstna hiša moje matere. Na ta predel ožje domovine me vežejo nepozabni spomini iz detinstva. Še bi moja misel vasovala na tem lepem koščku zemlje, če me ne bi zmotila ujeda, ki je mirno krožila nad zgornjim delom trboveljske doline. S pogledom sem ji sledil, dokler ni kot drobna pika utonila v gozdovih Ostenka.

Pogled mi je nato ušel proti jugu do značilno koničastega vrha. Misel se mi je preselila tja v 1944. poletje. Skupina zasavskih partizanov si je takrat pod vrhom tega hriba uredila svoje taborišče. Tam sem preživel svojo prvo partizansko noč.

Komaj dobro uro hoda od našega taborišča je imel v Trbovljah gestapo svoj sedež, od koder so po bližnji in daljnji okolici hajkali njegovi agentje.

Z očetom, ki ga danes ni več med živimi, sva si tistega večera napravila

skupno ležišče v plitvi globači pod mo-gočno bukvijo. Listje nad nama je vso noč šelestelo v rahlem vetru, ki se je pojavil na večer tistega izredno lepega poletnega dne.

Dolgo sem prisluškoval v noč ter pre-mišljeval o usodi, ki nas čaka. Končno se me je lotil spanec in me zazibal v brezskrbno spanje. Tako nisem za-znal, kdaj ponoči je oče odšel na stra-žo in kdaj se je vrnil s stražarskega me-sta. Meni takrat ni bilo treba še na stražo. Bodisi zaradi sočutja tovarišev, saj sem bil domala še otrok, skuštranih las in skoraj vedno otožnega obraza. Ali pa je namesto mene stražil oče, kdo ve?

Zbudil me je jutranji hlad in pritajeni glasovi borcev, ki so prihajali z nočne-ga pohoda. Prvo, kar sem zagledal, je bila brzostrelka blizu naju ležečega to-variša, ki me je iz brezskrbnega spanja na mah prestavila v bridko resničnost vojne. Onkraj steze, ki se je vijugala skozi taborišče, je pod vitko smreko na velikem nahrbtniku sedel v Trbovljah zelo znan gostilničar Počivavšek. Na vejo nad seboj je obesil italijanski bom-bi, pripravljeni za vsak primer.

Ko sem se ozrl proti zahodu, sem se spomnil, da so tam daleč za obzorjem Vače. Tam smo takrat gnali konje iz Zasavskih hribov od Save. Naprej na Dolenjsko so to delo opravili drugi, ver-jetno borci Dolenjskega odreda. Bila je jasna noč, ko sva se dva ločila od sku-pine in jezdila skozi redko hosto. Luna je obsevala krošnje dreves, da so se kopale v srebrnem soju. Sence debel,

ki jih je risala mesečina, pa so bile grozljive in skrivnostne. Povsod sem slutil nevarnost, kajti to ozemlje je bilo zelo pomembno. Na njem so se ste-kale zelo važne poti partizanskih kurir-jev, katerim so okupator in njegovi privrženci delali številne nočne zasede. Napeto sem prežal v les, prisluškoval skovikanju sove in ugibal, če je to res sovin glas, ali pa se za njim skriva so-vražnik. Nenadoma, ko tega nisem pri-čakoval, rezko zadoni izza debla: »Stoj!« Mojega spremljevalca je kar pomedlo s konja in že sem zaslišal ostro vprašanje: »Kdo tam?« Precej ča-sa je trajalo besedno »tipanje« med tujcem in mojim spremljevalcem, ki je končno dejal: »Tukaj partizan Marko.« Napetost je hipoma minila, sledilo je pozdravljanje, stiskanje rok in razgovor o novicah iz domačega kraja.

Trenutki podobnih srečanj so bili često zelo napeti in marsikak partizan je v nočnem srečanju padel pod strelom slovensko govorečega okupatorjevega pomočnika.

Iz razmišljanja sem se povrnil v seda-njost. Kaj naj storim, se podam z Ja-vorja domov v dolino, ali pa grem proti Štarkeljemu, kjer me že več let vodi za nos star srnjak? Odločil sem se in že ubiral pot urnih korakov skozi Med-vednico.

Rogovje srnjaka, ki ga je v lovišču LD Ormož letos uplenil S. Beševič. Teža rogovja 483 g, ocena pa 138,50 točke.
Foto B. Krže

Štarkeljevo je predel, ki se razprostira od Javorja proti prelazu, ki povezuje Trbovlje s Savinjsko dolino. Celotni predel pada dokaj strmo v trboveljsko kotlino in je bil tedaj bujno porastel z gozdovi, v katerih so prevladovalе vitke smreke in močne bukve. Često, ko sem si zaželel prave samote, sem krenil z lovsko puško na rami v temačnost teh host. Dosti lepih trenutkov sem doživel tam, vendar so mi od vseh ostala najljubša prav srečanja s starim srnjakom na jasi sredi zapuščenega gozda. Po stopinjah sodeč sem dognal, da srnjad to jaso redno obiskuje, le redko pa se mi je posrečilo zalesti jo na paši. Pa še tedaj me je kaj hitro zaznala in izginila v bližnjem grmičevju. Opazil sem tudi, da je zelo previdna, ker jo često nadlegujeta dva potepuška psa. Na to jaso se je hodil past tudi moj stari srnjak. Pri zalezovanju me je vedno zavohal ali opazil ter odskočil v goščavo. Toda nisem odnehal, začel sem ga vztrajno zasledovati in moji pohodi v ta revir so bili namenjeni predvsem njemu. Spočetka sem prihajal na prežo zgodaj zjutraj, še v temi, pred zoro.

Dogodki pa so se zvrstili skoraj vsakič enako. Malo pred svitom so se na jasi pojavili obrisi srnjadi. Toda nestanovitni vetrovi so me izdali, živali so me dobile v nos in zginile kot duh v lesu. Nekega dne sem zopet še v temi rinil iz Knezdola v hrib. Na vrhu grebena sem v dovolj veliki oddaljenosti od jase počival. Ob svitu sem se prav previdno tihotapil dalje. Pot je bila precej razmočena, zato sem na njej željno iskal sledove mojega srnjaka in potepuških psov, katerima zaradi zaraščenega terena nikakor nisem mogel do živega.

Večje grmovje je segalo čez pot, tako da sem pred seboj moral prav previdno odgrinjati veje. Bolj ko sem se bližal jasi, bolj sem bil pozoren. Vsak korak sem dodobra otipal, preden sem se prestopil. Kljub temu, da je bilo zalezovanje razmeroma kratko, je že vzhajalo sonce, ko sem imel pred seboj še dve veji. Previdno sem odmaknil prvo, nato še drugo in zagledal na travniku starega srnjaka. Z umirjeno kretnjo sem pripravil puško, pomeril in pritisnil na sprožilec. Zaslišal pa se je samo tisti neprijetni »škrc«, ko se udarna igla sproži, naboj pa zataji. Takrat po vojni to ni bil redek primer. Uporabljali smo pač stare vojaške naboje, predelane v lovske. Naglo sem hotel v cev potisniti drug naboj, vendar srnjak ni bil več voljan čakati. Z dolgim skokom je utočil za zelenim zastorom in le migajoče veje so pričale, da se je tam nekaj zgo-

Šesterak je izstopil

Foto J. Papež, Diana

dilo. Nemo sem strmel zopet na prazno jaso. Spreletelo me je, da temu srnjaku nikoli ne bom prišel do živega.

Napisal sem že, da sem se tistega julijskega dne po vasovanju s svojimi spomini v Javorju podal proti Štarkeljevemu. Brez posebne pazljivosti, potrebne za zalaz, sem se s puško na rami bližal jasi. Da bi naletel na starega prevejanega srnjaka, niti mislil nisem, kajti ura je kazala že velik dan in sonce je že pošteno gredo.

Na robu jase me je skoraj vrglo nazaj. Na travniku je stal stari rogovilež. Oprezal je v mojo smer. Ko sem dvignil puš-

ko, se je ozrl proti meni, tisti hip sem pa že sprožil. Srnjak je padel s prestreljenim srcem. Meni pa je prišlo na misel izkustvo starega lovca, ki mi je nekoč rekel, da pri lovu in ljubezni človek nikoli ne sme biti prepričan v uspeh. Ob najpovoljnejših prilikah se ti uspeh umakne kakor megla, nasprotno pa se ti včasih, ne da bi pričakoval, v trenutku izpolni največja želja.

Da, takšno je življenje, sem modroval, ko sem se s plenom na hrbtu spuščal proti prelazu, kjer me je obsijana s soncem vabila gostoljubna domačnost hribovske gostilne »Liza«.

Na zaljubljenega srnjaka

France Cvenkel

Pisec Fr. Cvenkel je objavil ta sestavek leta 1967 v glavni italijanski lovski reviji »DIANA« pod izvirnim naslovom »Caccia al capriolo innamorato nelle foreste della Slovenia« (Lov na zaljubljenega srnjaka v gozdovih Slovenije).

Glavni namen članka je bil približati slovenska lovišča italijanskim lovskim turistom in zbuditi pri njih zanimanje za lov na najštevilnejšo divjad naših lovišč — na srnjad. Kajti italijanski lovski turisti so se sprva in zelo dolgo zanimali izključno za lov na malo divjad.

Revija »DIANA« je polmesečnik in je že tedaj izhajala v zelo visoki nakladi, v 200 000 izvodih.

Uredništvo

Antonio G. iz Benetk je bil eden izmed prvih italijanskih lovcev, ki je pred leti začel prihajati na lov v Slovenijo. V Prekmurju, na Krškem polju, v loviščih okrog Maribora, Celja in Ljubljane je sklatil mnogo jerebic, fazanov, divjih golobov in druge male divjadi. Bil je spreten strelec na letečo divjad. Razumljivo, lovcu z nižin ob Piavi in Adiži je prirasel k srcu poljski lov. Ko so ga na lovski zvezi v Ljubljani nagovarjali, da bi lovil tudi veliko divjad, je vedno odgovoril, da ga jeleni in srnjaki ne zanimajo.

Pred dvema letoma v začetku avgusta se je zopet znašel v Ljubljani. V restavraciji v lovskem domu je za poskušnjo naročil lovsko jed, aj-

dove žgance s srnino obaro. Izredno mu je teknila. Referent za lovski turizem na lovski zvezi v Ljubljani, ki je bil z njim, mu je namreč svetoval: »Gospod Antonio, poskusiti je treba!«

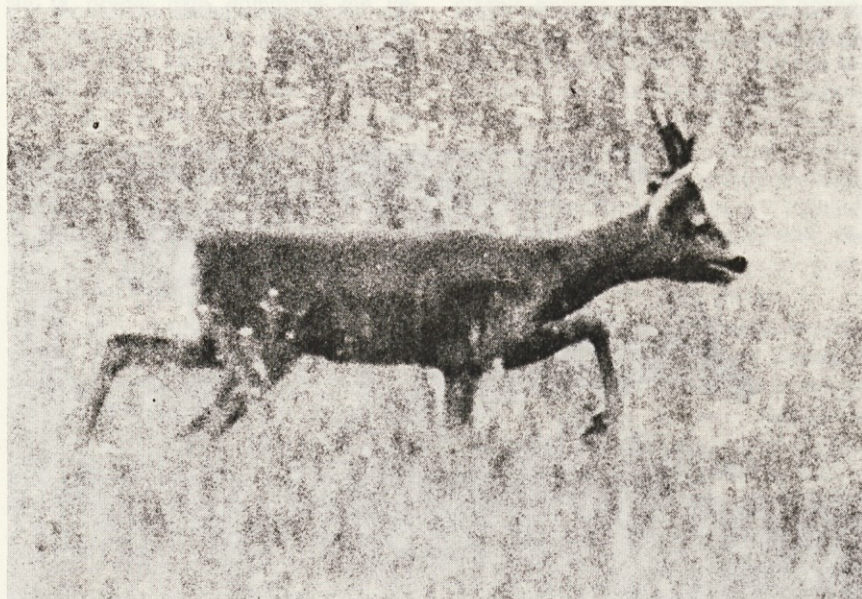
Da, poskusiti je treba! In tako se je Antonio odločil tudi za lov na srnjaka.

Prve dni avgusta je čas, ko se srnjaki »ženijo«. Tedaj srnjad skoraj ne pozna počitka. Srnjaki so tako rekoč dan in noč na nogah, da branijo svoje bivališče in svoje srne pred tekmeči. Tudi srnam spolni nagon ne da miru in oprezajo za čim lepšim in močnejšim ženinom. Pred prskom se srnjak pase zgodaj zjutraj in zvečer, ob luni tudi po-

noči, čez dan pa leži v goščavi. Konec julija in v začetku avgusta mu ljubezen ne da miru tudi čez dan, ko pripeka vroče poletno sonce. Od višine lovišča in vremena je največ odvisno, kdaj se prične prsk in kdaj se neha. V nižinskih loviščih napoči »veseli čas« za srnjad tudi že v drugi polovici julija. Nekateri lovci natančno vedo, kateri dnevi so najboljši za klicanje srnjaka v njihovem lovišču. V starih časih so lovci oponašali ljubezenski klic z bukovim listom, danes pa imajo za to na voljo najrazličnejša umetna vabila. Pred puško pride na klic marsikak star, prebrisan rogač, ki se je dolgo skrival lovčevim očem. Lovskemu gostu Antoniu so torej preskrbeli puško na kroglo z risano cevjo, ker je v Sloveniji na srnjad kakor tudi na drugo veliko divjad s šibrenico prepovedano streljati. To pot so gosta iz Benetk pričakovali na Gorenjskem, v predelu, za katerega mnogi pravijo, da je najlepši v Sloveniji. Antoniev avtomobil je drčal po lepi, široki betonski cesti čez ravno polje, v gozdove pod strme gorske velikane.

Prihaja na klic

Foto F. Bajt, Diana

Gozd, kakršen je zrasel sam, kjer človeška roka ni določala, kje bo raslo drevo te ali one vrste, je s svojo senco prijazno objelo Antonia in lovskega čuvaja Iztoka. Kakor pragozd! V tej vročini se bolj prileže njegov hlad kakor limonada v Benetkah na Markovem trgu, je pomislil Antonio. Gozdno tišino je v krošnjah dreves motilo le brenčanje žuželk ter tihi koraki Antonia in Iztoka. Lovska steza ju je privedla na rob poseke. Sedla sta in počakala, da se je vse okoli njiju umirilo. Preden je Iztok prislonil piščalko k ustom, je Antonio napolnil puško. Kako pride rogač na klic, je naprej težko uganiti. Morda oprezno in počasi, lahko pa v skokih in naravnost pred lovca.

»Piv-piv-piv,« se je oglasil nežen srnin klic iz Iztokove piščalke.

Še tiše je postalo v gozdu, ko da je vse prisluhnilo. Drobna taščica je sedla na vejico tik pred lovca in ju s svojimi prijaznimi očesci rado vedno ogledovala.

Iztok je obrnil glavo v drugo smer in zapivkal nekoliko močnejše. Na tleh pred lovcema se je zamajala senca in šum peruti nad vrhovi mogočnih jelk je pritegnil njuno pozornost. Na vrh drevesa je sedla velika ptica.

»Kanja,« je šepnil Iztok. »Privabil jo je moj klic, ki je podoben njenemu.«

»Kiv-kiv,« se je oglašala. Toda Iztok je trdovratno molčal. Zato je razprostrla peruti in njeni »kiv-kiv« so se zgubili v višavah pod nebom.

Iztok je dvignil piščalko k ustom še v tretje in vabeči »srnini klici« so splavali prek globeli. V nasprotnem bregu je zašumelo listje, zlomila se je vejica in začuli so se skoki. Iztok in Antonio sta se spogledala. V vodi v globeli je začofotalo in šum se približuje. Šumi po listju in šumi v Antonievi lovski krvi.

»Ni samo eden, to niso skoki samo štirih nog!«

Med debli spodaj v bregu se je potegnila rdečkasta lisa, za njo še ena. »Srnjak goni srno! Ne ganite se, dokler ne dam znamenja,« se je Iztok obrnil k Antoniu. Tedaj sta že skočila čez rob naravnost pred lovca: srna z odprtim gobčkom, za njo pa srnjak z napetimi nosnicami sredi črnega smrčka. »Pie-pie-pie,« je javkala srna in zbujala srnjaku še večjo strast. Kakor slepa in gluha sta se enkrat, dvakrat zapodila okrog lovca, potem pa v ljubezenski igri dirjala dalje.

»Kakor naročeno,« je vzhičen in razburjen hkrati dejal Antonio.

»Streljati bi bilo nemogoče,« je šepnil Iztok. »Tu sva opravila. Srnjak ima že ljubico.«

Lovski čuvaj je potem spremil gosta onstran hriba, kamor njegovi klici še niso segli. Sedla sta na pobočje, od koder se jima je odprl lep razgled. Kolikor daleč je seglo oko, povsod gozdovi, med njimi pa majhna polja in senožeti. Okrog njiju so bila tla razkopana od srnjakov in debelca odrgnjena od njihovega rogovja.

»Tukaj vsepovsod je več srnjakov in srn kakor zajcev,« je Iztok še dokaj dobro povedal v italijanščini in pokazal v daljavo.

Ko je vabeč klic iz čuvajeve piščalke utonil v gozdni tišini, se je prva

Lovska zveza Slovenije

61001 LJUBLJANA — ŽUPANČIČEVA 9

p. p. 505

Številka: 02/6

Datum: 29. 6. 1982

Vsem lovskim družinam!

Predsedstvo skupščine in izvršni odbor LZ Slovenije sta na svojih prvih sejah sedanjega mandata proučila tudi nekatera vprašanja o inozemskem lovskem turizmu. Med drugim je bilo sklenjeno, da bo tem vprašanjem namenjena tudi ena izmed sej skupščine LZ Slovenije.

Po zbranih podatkih je inozemski lovski turizem v lovskih družinah v zadnjih letih postopoma upadal, tako po številu gostov kakor po dohodku. Glavni razlog temu so manjše finančne potrebe lovskih družin in s tem manjša ponudba za inozemske lovce, pa tudi zmanjšanje števila nekaterih vrst, zlasti male divjadi, ki so bile turistično najzanimivejše.

Izvršni odbor poziva vse lovske družine, naj v okviru stvarnih možnostiodobrijo oz. povečajo delež divjadi za inozemski lovski turizem, kot sestavni del obogatene turistične ponudbe. S tem se tudi lovška organizacija vključuje v povečane napore celotnega gospodarstva za povečanje izvoza oz. deviznih prihodkov.

Medtem, ko je povpraševanje tujih gostov za odstrel srnjakov manjše od naše ponudbe, saj je srnjad močno zastopana v vseh loviščih Evrope, pa beležimo večje povpraševanje za odstrel medvedov, jelenov, gamsov, muflov, divjih prašičev (skupni lovi) in male divjadi.

Lovske družine naj svoje zadevne odločitve za letošnje leto čimprej sporočijo svoji zvezi lovskih družin ali pa neposredno Lovski zvezi Slovenije.

Hkrati naj sporočijo, kako in kaj predvidevajo za prihodnje leto. Tako bo naše delo na tem področju načrtnejše in dolgoročnejše.

Tudi sicer LZ Slovenije načrtuje tesnejše sodelovanje z našim turističnim in hotelskim gospodarstvom, kar vse je povezano z učinkovitejšim nastopom na tujem trgu.

Odločitev vsake lovske družine pa mora sloneti na ustrezni organizaciji lova in drugih storitev, ki prispevajo k stvarnejšim možnostim za uspeh.

Lovski zdravo!

Predsednik izvršnega odbora LZS:
Andrej Levičnik

odzvala košatorepa veverica. S svojimi temnimi očmi je radovedno pogledala izza debla, zacmokala in se pognala z bukve na smreko, se obesila na storž in s svojimi akrobacijami zabavala gosta iz Italije. Toda samo nekaj trenutkov, kajti za hrbtom sta lovca začula skoke. Antonio je bil lovec s pravim občutkom, zato ga ni polomil. Mirno je obsedel kot kip. Mimo je pridirjal srnjak, ko da bi se bal, da ga pri srni ne bi prehitel kdo drug. Pod njima se je ustavil. Razumljivo, da je Antoniu lovška kri pospešeno zaplala po

žilah. Toda Iztok je s prstom dal znak, da še ni čas za strel. Pred lovcema na robu goščave je namreč stal mlad srnjak, ki se bo v naslednjih letih še razvil v kapitalno žival. Nenadno pa je »mladenič« odskočil, se obnašal, kakor da bi bila nevarnost pred njim in ne za njim. V goščavi je zaropotalo in iz nje se je za mladeničem pognal močan srnjak. Antonio je videl, kako je Iztoka na lovskem stolčku privzdignilo.

»Osmerak! Dolgo ga že iščem,« je šepnil Iztok in bolj razburjen kakor

Srnjak iz lovišča v Sloveniji, za reklamo v italijanski reviji »Diana«

Foto Fr. Cvenkel

Antonio gledal tja, kjer je izginil srnjak s svetlo sivkasto glavo in močnim rogovjem.

Starec je prišel na klic potihem kako mačka. V goščavi je počakal in oprezno lovil v nosnici dah po zaljubljeni srni. Pa mu je prišel naproti tekmeč. Kakšen tekmeč neki, »zelenec« s šilastim rogovjem! Če se mu ne bi umaknil s poti, bi ga nasadil na osem svojih konic!

»Prišel bo nazaj do srne, ki jo igrava midva,« je dajal upanje lovski čuvaj, ki so ga srbeli prsti, da bi hitro ponovno zapivkal. Toda okolica z lovčema vred, ki sta igrala v dejanju dokaj napeto vlogo, se mora prej umiriti!

»Kli-e-kli-e-kli-e,« je zaklicala velika črna žolna s suhe oguljene veje, ko da bi spraševala, kaj se je zgodilo.

»Kar se še ni, se lahko kmalu!« Iztok je nežno zapivkal. Gozd je

molčal. Drevesne krone so potrpežljivo odbijale vroče popoldansko sonce in njihove sence so negibno pregrinjale gozdna tla. Mimo Antonieve noge so po listju rahlo šumele velike gozdne mravlje. Njegovo uho pa je kmalu zaznalo levo v goščavi nov rahel šum. Čuvaj se je dotaknil Antonieve roke, češ naj bo pripravljen. Lovca sta bila za leskovim grmom dobro prikrita, najbolj prebrisani srnjak bi ju težko odkril. Toda, ko da se je ustavila ura — skrivnostni šum je utihnil. A spet se je nekaj premaknilo. Bistro Antonievo oko je tedaj obstalo na rdeči lisi med vejevjem. Prebrisani starec stoji tam v goščavi in preizkuša potrpljenje lovskega gosta. Za strel premajhna tarča! Toda, kaj če ni on? Je rdeča lisa njegovo pleče, stegno ali vrat? Tedaj je Iztok za Antonievim hrbtom ponovno zapivkal. Ljubezen je silna tudi pri ži-

valih! Trije nežni klici in rdeča lisa se je premaknila. Da, on! Urno je stopil na čistino, ustavil pa se je šele za deblom, ki mu je varovalo prsi in glavo. Antonio je na lovih že mnogo doživel in zlepa ga kaj še ni razburilo. Ampak zdaj mu srce tolče za vratom! Toda film, ki ne razburi krvi in ne razgiba čustev, nima prave vrednosti! Antonio drži puško ob licu in ocenjuje razdaljo: komaj petdeset korakov! Nepremični srnjakovi zadnji nogi se kažeta izza debla in izzivata, toda strel v nogo bi bil lovca nevredno dejanje. To bi bilo mučenje živali! Kakor da je srnjak razumel lovčeve misli: odskočil je in na ponosno dvignjeni glavi se mu je kot krona zasvetilo bujno rogovje. Tedaj se je v Antonio zdrnil strelec. Redko je sicer držal v rokah puško z risano cevjo, toda v njegove čute je šinila spretnost odličnega strelca, ki s svojo šibrenico zna sestreliti kragulja v bliskovitem letu. Morda nikdar več take priložnosti za takšno trofejo! Antonio ni čakal, da bi se srnjak ustavil. Muha na koncu cevi je v trenutku ujela pleče, jeknil je strel, srnjak je kleknil s prednjima nogama, a se je zopet pobral. Toda takoj je še drugič udaril Antoniev strel...

Z zeleno smrekovo vejico na desni strani klobuka in z osmerakom v avtomobilu se je Antonio na povratku v Italijo zglasil pri referentu na Lovski zvezi Slovenije. Obema sta žarela obraza od zadovoljstva. »Gospod Antonio, poskusiti je treba!« je ponovno dejal referent. Lani je Antonio zopet prišel na srnjaka v Slovenijo. V lovišču, kjer je uplenil prvega srnjaka na klic, je padel tudi njegov drugi. Gozdovi in ljudje pod gorenjskimi skalnatimi vrhovi so lovcu iz Benetk prirasli k srcu.

Lovsko gospodarstvo Mongolije

U. Bujandelger, biolog lovne divjadi — prevedel Dimitrij Ivanov

Ljudska republika Mongolija (LRM) leži v severnem delu Centralno-azijske visoke planote in obsega ozemlje 1,5 mil. kvadratnih kilometrov (156,5 mil. ha). LR Mongolija ima le ca. 1,5 milijona prebivalcev, SFRJ pa 22 milijonov. Za primerjavo: SFR Jugoslavija meri 256 tisoč km². LR Mongolija je torej velika približno za 6 Jugoslavij. Za to državo je značilna raznolikost podnebja, bogastvo in svojevrstnost živalstva ter rastlinstva.

Tu so skoraj vse naravne geografske cone: od visokogorskih pašnikov do polpuščav in puščav.

Zemeljsko površino LRM predstavljajo v glavnem pašniki (85 %), gorski gozdovi (10 %), vode in drugo.

V skladu z ustavo LRM je bila lovna divjad proglašena za državno lastnino, za splošno ljudsko imetje. Že 8. novembra 1924 je bil sprejet odlok vlade Mongolije, ki pravi, da je lovstvo eden izmed virov državnega gospodarstva. Postavljene so bile tudi naloge za ohranitev redkih živalskih vrst, kakor tudi za zaščito in umno gospodarjenje z divjadjo. Vse vrste sesalcev in ptic so bile proglašene za državni lovni fond, za last delovnega ljudstva. Istočasno so bile določene lovne dobe na divjad, določena pravila izvajanja lova, prepovedan odstrel samic in mladičev divjih sesalcev in ptic vseh vrst.

Ta zakon so pozneje dopolnjevali in širili, toda v njem postavljeni temelji umne uporabe virov lova so se ohranili do današnjega časa.

V letih 1929—1930 je bil sprejet prvi »Pravilnik o lovu v Mongoliji« in odlok vlade o prepovedi lova na redke živali: na medveda (mazalaj), divjega velbloda, Prževalskega konja, polosla. Kmalu za tem se je povečala vloga organizacij za preskrbovanje in lov, prav tako so bili uvedeni državni standardi za krzno in monopol na trgovino s krznom. Sprejeti ukrepi, za krepitev in izpopolnjevanje lova in nabavo krzna, so prispevali h krepitvi lov-

Trop argalijev v mongolski gorski stepi

Foto U. Bujandelger

skega gospodarstva in povečanju njegove donosnosti. Tako je v letih 1945—1950 dobiček od izvoza lovske proizvodnje dosegel letno od 13 do 14 mil. tugrikov (tugrik — mongolska nacionalna valuta). Leta 1958 pa je bil storjen nov korak pri oblikovanju lovskega gospodarstva LRM. Vlada republike je sprejela poseben odlok o ustanovitvi

»Biroja lovskega sveta«, tj. o ustanovitvi Mongolskega društva lovcev.

Sedanje živalstvo Mongolije predstavlja več kakor 130 vrst sesalcev, okoli 370 vrst ptic in okoli 70 vrst rib. Od tega je lovsko pomembnih nad 50 vrst sesalcev, 49 vrst ptic in 20 vrst rib, ki živijo v vseh naravnih zemljepisnih conah države.

Pogled iz helikopterja na značilno mongolsko pokrajino

Značilna posebnost lovnega živalstva LRM je v tem, da gorski hrbti ustvarjajo ekološki mozaik prebivališč divjih živali. To določa tudi raznoterost vrst. Razčlenjenost reliefa, ki je značilen za LRM, prispeva v razmerah ostrega celinskega podnebja k temu, da katastrofalne vremenske spremembe, ki v Mongoliji niso redke, ne zajamejo hkrati vseh vertikalnih življenjskih prostorov. S tem se ustvarja obenem tudi dovolj ugoden ekološki položaj za živali, ne glede na splošne precej surove naravne razmere. Za lov imajo največji pomen stepski svizec ali bobak, divja mačka, ris, volk, jazbec, stepski hrček, kuna belica, sobolj, veverica in še nekatere druge vrste.

Od parkljarjev predstavljajo največjo vrednost sibirski jelen (rogovje), golšasta gazela, mongoska gazela in divji prašič.

Velik pomen, celo za pridobivanje mesa — divjačine imajo tudi belka, skalna jerebica ali kotorna, tibetanska stepna kokoš, ruševac in divji petelin.

V LRM je veliko vodnih ptic, čeprav zaenkrat ni lova na to divjad. O obsegu celotnega plana lahko sodimo po naslednjih številkah: letno uplenijo okoli 4,5 tisoč volkov, 5—5,5 tisoč divjih mačk, 6—7 tisoč stepskih hrčkov, 0,8—1,0 mil. stepskih svizcev, 800—900 kg suhih rogov sibirskega jelena.

Ukrepi, ki so jih sprejeli organi lovskega gospodarstva, narekujejo obnovo in naseljevanje divjih kožuharjev dragocenih vrst. Omogo-

čili so odstrel soboljev in prodajo krzna pižmovk. Sedaj je dovoljen lov na 18 vrst kožuharjev, 3 vrste parkljarjev in na številne vrste vodnih, stepskih in gozdnih ptic. Vodenje lovskega gospodarstva LRM uresničuje centralni svet Mongolskega društva lovcev.

Združitev funkcij družbenih in državnih organov lovskega gospodarstva je posebnost LRM.

V ajmakih (administrativno-teritorialna enota) so sveti društva lovcev. Društvo lovcev Mongolije šteje več kot 26 tisoč članov in si pridobiva vse večji ugled, ne samo v državi, pač pa tudi v inozemstvu. Mongolsko lovsko društvo je član Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC), LRM v celoti pa je članica Mednarodne zveze za varstvo narave.

V zadnjih letih LRM stalno sodeluje v raznih mednarodnih akcijah, na razstavah, kongresih in simpozijih.

V lovsko gospodarstvo Mongolije vlagajo danes znatna denarna sredstva. Sicer pa z vsakim letom narašča njegov gospodarski pomen. Že danes predstavlja lovsko gospodarstvo Mongolije več kot 4 % vse državnega izvoza.

Značilno je, da lovsko gospodarstvo Mongolije razpolaga z velikimi, zaenkrat še neizkoriščenimi rezervami, ki bi lahko še znatno povečale gospodarsko učinkovitost te panoge. Te rezerve so npr. velike naravne rezerve vodnih ptic in možnost, da se organizira množični lovski šport.

V LRM se vse bolj prizadevajo ustanavljati naravne parke in rezervate. Med obstoječimi 13 velikimi nacionalnimi parki sta najbolj zanimiva Veliki gobijski in Huhcerhinski narodni park. Veliki gobijski narodni park je največji med vsemi parki v LRM. Obsega ozemlje 5 mil. ha in leži v Zaaltajski in Džungarski Gobi. Prav v tem delu Mongolije so zaenkrat še ohranjeni naravni ekološki sistemi, ki se jih je človeška dejavnost le malo dotaknila. Tukaj še živijo živali dragocenih vrst, med njimi divji velblod (havtagaj), medved (mazalaj), polosel (kulan), argali, sibirski kozorog, irbis ali snežni leopard in druge.

Glavni živali tega narodnega parka sta centralno-azijski argali in snežni leopard.

S pomočjo Mednarodne zveze za zaščito narave v teh predelih izvajajo tudi znanstveno-raziskovalna dela.

Partija in vlada LRM namenjata vprašanju zaščite narave veliko pozornost tako kakor tudi racionalnejšemu izkoriščanju naravnih virov; med njimi tudi lovsko pomembnega živalstva. To je posebej izraženo v dokumentu »Program Mongolske ljudske revolucionarne stranke«, kjer je napisano: »Osnovne razvojne naloge narodnega gospodarstva so: ... pravilno izkoriščati naravne zaloge lovnega živalstva in zagotoviti njegovo normalno obnovo kakor tudi razvoj gospodarskega in športnega lova ter ribolova.«

Tečaji za lovske čuvaje v letu 1982

V okviru vzgojno-izobraževalne dejavnosti v lovstvu je bilo v tem letu 5 tečajev za lovske čuvaje z 200 udeleženci. Uspešno je opravilo izpit in si pridobilo naziv »lovski čuvaj« 197 lovcev. Tečaji so bili kvalitetno pripravljeni, obisk lovcev pa nadvse zadovoljiv. Od vseh udeležencev je imelo popravni izpit le 30 tečajnikov, ki so, z izjemo samo treh, popravni izpit že opravili. Skupno z letošnjimi je v 34 tečajih za lovske čuvaje v povojnem obdobju pridobilo naziv lovski čuvaj 1300 lovcev. V poprečju ima vsaka LD že štiri lovske čuvaje. Tečaji so letos prvič potekali v dveh ločenih sestavah predavateljskega kadra. Trije tečaji in sicer v Postojni (47 tečajnikov), v Črnomlju (34) in Idriji (43) so bili izvedeni še v prejšnjem sestavu predavateljev, ki jih je imenovala Lovska zveza Slovenije, tečaj v Mariboru (36 tečajnikov) in tečaj v Murski Soboti (39 tečajnikov) pa so vodili strokovnjaki iz mariborske in prekmurske zveze lovskih druženj. Ker je zanimanje med lovci za pridobitev dopolnil-

Tečajniki iz Postojne in Idrije na ekskurziji v lovišču Ljubljanski vrh

Foto B. Krže

nega znanja in s tem tudi naziva lovski čuvaj izredno veliko, bomo v naslednjih letih ponovno izvedli tečaje z dvema ali celo s tremi predavateljskimi ekipami. Ena predavateljska skupina namreč lahko v predvidenem času za tečaje od januarja do sredine aprila izvede le 2 oziroma izjemno 3 tečaje.

S tečaji želimo zajeti kar najširši krog lovcev. Cilj izobraževanja lovcev je, da bi imeli lovskočuvajski izpit vsi lovci-mentorji, kakor tudi starešine, gospodarji in tajniki LD. V skladu z Zakonom o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč je končno

vsaka lovska organizacija dolžna organizirati gojitveno-čuvajsko službo, ki jo lahko opravljajo le lovski čuvaji. Tečaji za lovske čuvaje nudijo poleg znanja o čuvajski službi tudi dopolnilno znanje o gospodarjenju z divjadjo in o varstvu narave, zato v največji meri pripomorejo k strokovnemu dvigu lovstva.

Pri izvedbi tečajev se še vedno kažejo nekatere pomanjkljivosti. Zlasti ni na voljo vseh učbenikov oziroma skript. Sedaj so poleg strokovnih knjig Zlatorogove knjižnice na voljo le tri vrste učbenikov: Kinologija, Uvod v lovsko etiko in Bolezni divjadi. S predava-

teli se dogovarjamo, da bi v kratkem izdali učbenike (brošure) še iz drugih predmetov, kakor tudi, da bi izdelali enoten predmetnik predavateljskih ur. Tečajnikom bo s tem olajšano učenje zelo obsežne učne snovi in izboljšala se bo tudi strokovna raven tečajev.

Program predavanj iz raznih predmetov obsega sedaj 100 ur. Kolikor je v okviru tečaja za lovske čuvaje še tečaj za preglednike divjačine, pa tečajniki še dodatno poslušajo 8 ur predavanj o snovi, ki jo mora obvladati preglednik divjačine. Okvirno traja tečaj 2 meseca, s tem da so predavanja trikrat tedensko po 4 ure v popoldanskem času in da je nekaj predavanj tudi ob sobotah dopoldne.

V letu 1983 kandidirajo za izvedbo lovskočuvajskih tečajev zveze lovskih druženj Ptuj, Gorenjske, Kočevja, Maribora, Celja in Kopra.

L. Černe

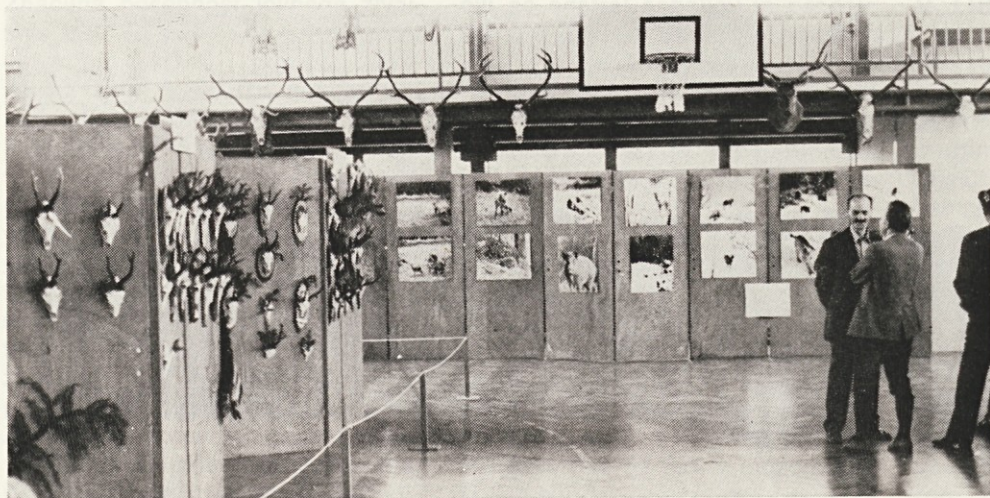
Udeleženci tečaja iz Črnomlja na ekskurziji v lovišču Ljubljanski vrh

Foto B. Krže

Jubilejna razstava v okviru ZLD Kočevje

Zveza lovskih druženj Kočevje je v Druženem centru v Dolenji vasi od 12. do 15. junija letos pripravila pregled odstrela velike divjadi v letu 1981, na območju, ki zajema 14 lovskih druženj. Na pregledu je že po tradiciji sodelovalo tudi gojitveno lovišče LZS Žitna gora. Letošnji pre-

Del razstave v Dolenji vasi, v ozadju zbirka fotografij Kluba Diane

Obe foto B. Krže

gled trofej slavi že majhen jubilej, saj je bila taka razstava že desetič zapored.

Nekaj let je trajalo, da je ZLD Kočevje uresničila zamisel o koristnosti in pomenu takih pregledov oz. razstav, s katerimi se lovstvo predstavi tudi širši javnosti. Prva taka razstava je bila leta 1972 v Ribnici, v naslednjih letih pa so bili gostitelji Sodražica, Velike Lašče in Kočevje, vse dokler se razstava dokončno ni ustalila v dvorani Družbenega centra Dolenja vas, kjer je zelo primeren prostor. Vsako leto je za postavitve razstave zadolžena druga lovska družina.

Leta 1980 je ob razstavi prvič izšel tudi katalog oz. pregled odstrela jelenjadi s poudarkom na gojitveni vrednosti

rogovja. Jelenjad je slej ko prej najpomembnejša divjad tega dela Slovenije.

Zasnova razstave se je v zadnjih letih spreminjala tudi tako, da se ob predstavitvi rogovja ne pojavlja ime uplenitelja, kar naj bi prispevalo k objektivnejšemu gojitvenemu vrednotenju rogovja jelenov, srnjakov, delno tudi gamsjih rogljev in čekanov.

Zadnja leta je razstave obogatil in popestril tudi sodelujoči Klub Diana.

Letos vso pohvalo zasluži katalog, ki je zlasti pomemben tudi zato, ker so v njem strnjeni prispevki najodgovornejših delavcev gozdarstva in kmetijstva na tem področju. Uглаšenost z navedenimi dejavnostmi pa hkrati pomeni tudi dolgoročnost življenjskih

razmer za divjad. Katalog, ki je izšel v 800 izvodih, se vključuje tudi v letošnje jubilejno leto slovenske lovske organizacije (75-letnica). Žal pa z enakim navdušenjem ne moremo oceniti letošnje postavitev razstave in preskromnega obiska ob otvoritvi, katere se je kot predstavnik LZ Slovenije udeležil tudi Rado Pehaček.

Obiskovalcu razstave se poraja vtis, da komisija ZLD Kočevje, ki ocenjuje oziroma kategorizira trofeje, ni najbolj odločna in kritična do napak, ki se iz leta v leto ponavljajo pri odstrelu dobro zasnovanih, žal pa premladih jelenov. Objektivnost in kritičnost sta končno dva izmed bistvenih smotrov takega dela, ki naj bi odpravljala slabosti in neodgovornost, ki še kako ovirajo hitrejšo uveljavljanje načel območnega gospodarjenja.

Simbolično sodelovanje ZLD Bela krajina na razstavi je nakazalo, da bo razstavo potrebno razširiti na celotno Kočevsko lovskogojitveno območje. To bo pa smiselno le, če se bosta v to delovno obliko lovskogojitvenega območja vključili tudi obe lovišči, ki ju upravljata organizaciji združenega dela.

Blaž Krže

Z razpotja vendarle v skupno smer?

V začetku tega leta smo v Ljubljani zopet sedli za skupno mizo predstavniki lovskih in strelskih organizacij z namenom, da v strelski dejavnosti, natančneje: v lovsko-strelskih disciplinah vendarle zastavimo skupen program.

Že lani smo na podobnem sestanku poskušali opredeliti skupne cilje, žal so pobude in sklepi ostali le na papirju. Medtem pa je razvoj streljanja v Sloveniji že prispel na nevarno razpotje in namesto v skupno — krenil v dve samosvoji, trmasto začrtani smeri: v lovsko in strelsko. Zdi se, kakor da ne moremo ali nočemo najti drugačne — združene poti, ki bi edino vodila k vsestranskemu napredku, k boljšim materialnim pogojem. Ne moremo dvomiti, da bi s skupnimi močmi lahko bistveno več storili za razvoj. Toda, morali bomo zelo pohiteti, če naj ujamemo korak z razvojem strelstva v drugih državah. Pohiteti in tudi z dejanji utreti pot medsebojnemu sodelovanju.

Zato smo znova podrezali ob vest in zavest vseh, ki smo v Sloveniji kakorkoli dolžni in odgovorni skrbeti za strokoven in organiziran razvoj lovsko-strelskih disciplin. Dolžni in odgovorni smo, da za to poskrbimo tudi zaradi številnih mlajših in starejših »zanesenjakov« iz lovskih in strelskih družin, ki svoj prosti čas in denar žrtvujejo za svojevrstno strelsko aktivnost bodisi kot organizatorji, strelski delavci ali tekmovalci in to v času, ko se vse bolj uveljavljajo razne druge, za občinstvo mnogo bolj privlačne športne dejavnosti. Ne moremo tudi mimo pomena, ki ga ima stalno in organizirano usposabljanje članov lovskih in strelskih organizacij v programu splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite ter pri izvajanju lova.

Lovske organizacije si že vsa leta po vojni uspešno prizadevajo za množičnost te dejavnosti; podpisale so samoupravni sporazum o lovskem strelstvu in imajo tekmovalni sistem, ki omogoča članom nastopanje do republiškega prvenstva. Tu pa se tekmovalna pot pretrga oziroma zaključuje. Od tu dalje je pot

Na razstavi: Rado Pehaček, predstavnik LZ Slovenije, v pogovoru z Janezom Černačem, republ. lovskim inšpektorjem

Tudi na razstavi v Dolenji vasi: R. Gorjup iz Šmarce pri Kamniku, ki sicer izdeluje znane električne pastirje »Herkules — Elektronik«, je predstavil avtomatski krmilni silos. Napravo je možno programirati tako, da vsak dan ob določeni uri raztrosi v krogu premera 20 m željeno količino zrnatih hrane.

Foto B. Krže

navzgor omogočena le članom strelških organizacij, saj je skrb za vrhunski tekmovalni šport že vrsto let v objemu Strelske zveze Slovenije. Vendar: vsi vrhunski strelci na glinaste golobe v Sloveniji so tudi lovci — torej razlog več za skupno razreševanje problemov, saj gre za popolnoma isto strelsko disciplino, ki jo goji vsak z malce drugačnim ciljem: lovcem gre predvsem za množičnost, strelske organizacije pa težijo k uveljavitvi na tekmovalnem področju v širšem smislu.

Takšna porazdelitev na množično-rekreativni in športno-tekmovalni del naj bi ostala tudi v bodoče, lahko pa bi bila prav na področju tekmovalne dejavnosti bolj izrazita.

Strelska zveza Slovenije letos tretjič zapored uspešno razvija sistem ligaških tekmovalnih disciplin trap, ki letos že poteka v dveh kakovostnih ravneh: v rekreacijskem delu se tekmovalja odvijajo v dveh medregijskih ligah (vzhodni in zahodni), tekmovalni del pa predstavlja republiška liga, v kateri sodeluje šest najboljših ekip. Napredovanje in nazadovanje iz ene v drugo ligo temelji na načelu kakovosti in selektivnosti. Gre torej za podoben sistem, kakršnega poznamo v drugih športnih panogah.

Za takšen obseg tekmovalni smo se odločili zaradi povečanega zanimanja članov strelških druženj za ligaška tekmovalja. Ker vemo, da je

takšen interes tudi med člani lovskih organizacij, smo na seji predlagali za leto 1983 ligaška tekmovalja v treh kakovostnih ravneh. Prvo ali osnovno kakovostno raven naj bi predstavljala rekreacijska ligaška tekmovalja med lovskimi druženji v okviru zvez lovskih druženj, športno-tekmovalni del pa bi tvorila dosejanja oblika ligaških tekmovalnih v Sloveniji na medregijski in republiški ravni. Osnovna kakovostna stopnja naj bi bila namenjena predvsem članom lovskih organizacij, vendar tudi njim z možnostjo napredovanja na višjo kakovostno raven. Kako, o tem bo treba še skupno razmisliti. Pobuda je bila, da bi se vsi lovci včlanili v strelske organizacije, kakor je to primer v lovskih kinoloških druženjih. Če bi se odločili za ta predlog, bi tak sistem še bolj poenostavili, ligaška tekmovalja med lovskimi druženji pa bi bila dodatna popestritev te dejavnosti s poudarkom na ekipnem tekmovalju.

Tako zastavljen program bo nujno terjati dodatne napore za zagotovitev osnovnih materialnih pogojev. K le-tim spadajo najpomembnejši objekti, orožje, primerno strelivo in oprema po čimbolj dostopnih cenah.

Po zaslugi predvsem lovskih organizacij je v Sloveniji zgrajenih nekaj sodobnih olimpijskih strelišč za streljanje na glinaste golobe in veliko število manjših, avtomatskih ter MK strelišč, vendar povsod primanjkuje sredstev za njihovo vzdrževanje. Mnoga so potrebna že celovite obnove, med njimi tudi ljubljansko, zato predlagamo, da lovske in strelske organizacije skupno poiščejo stalen vir sredstev vsaj za vzdrževanje obstoječih strelških objektov in hkrati razmislijo o pobudi za zgraditev osrednjega republiškega lovsko-športnega strelskega centra nekje v bližini Ljubljane, ki naj bi imel dve avtomatski olimpijski strelišči za trap in skeet, MK strelišča ter strelišče za streljanje v tarčo »bežeči merjasec« z vsemi spremljajočimi objekti. Naslednje področje je zagotovitev primerne streliva in orožja, pa tudi zadostnih količin glinastih golobov in opreme za strelišča. Vse je predvsem iz uvoza. S skupnim na-

stopom na zunanjem, pa tudi na domačem trgu bi bili gotovo uspešnejši kljub zelo zaostrenim pogojem gospodarjenja, saj gre vendar za razvoj posebne dejavnosti, ki se v dobršni meri odraža tudi pri odstrelu divjadi — divjačino pa v pretežni meri izvažamo na zahodna tržišča.

Še več skupnega dela se nam ponuja na področju vzgoje in izobraževanja. Inštruktorje strelstva je doslej vzgajala le Strelska zveza Slovenije, medtem ko je vzgoja sodniškega kadra potekala v dveh smereh: v okviru Lovske in Strelske zveze Slovenije. Prav bi bilo, če bi tudi sistem vzgoje in izobraževanja strelskega kadra v bodoče poenotili.

Veliko novega skupnega dela bo tudi pri uvajanju discipline »bežeči merjasec«, ki bo po našem mnenju pritegnila širok krog ljubiteljev atraktivnega streljanja. Končno smo lahko s skupnim nastopom še uspešnejši tudi v propagandni dejavnosti, kajti čimbolj bomo z delom in uspehi tega dela opozarjali nase, tem trdnjejše bo naše mesto v telesni kulturi in v družbi sploh, naš glas bo močnejši in bo prodrl dlje kakor doslej.

Marijan Sotlar

88 spominskih dreves za Tita

Lovci LD Dekani so se odločili, da bodo trajno obeležili del svojega lovišča v spomin na našega prvega lovca — tovariša Tita. Sprejeli so sklep, da se vključijo v akcijo »88 dreves za maršala«. Od sprejetja do uresničitve tega sklepa je poteklo le malo časa.

Skupščina občine Koper je že pred časom s svojim sklepom izročila v last in upravljanje tej lov. družini opuščeno kmetijo. Lovci so se odločili, da bodo podrto stavbo popravili in preuredili v lovski bivač in jo s tem rešili gotovega propada.

Neposredno ob bodočem bivaču so člani s svojimi stroji obdelali okoli 35 arov veliko parcelo in jo posadili z oljčnimi sadikami.

Za zasaditev oljk so se odločili po zaslugi člana, ki je

Člani LD Dekani pri urejanju spominskega parka in sajenju oljčnih sadik, v ozadju teme-
lji bodočega bivaka

Obe foto N. Družina

hkrati tudi predsednik IO ZLD Koper. S tem svojim dejanjem so spominskemu parku hoteli dati še večji pomen, saj je znano, da je oljčna vejica simbol miru. Tovariš Tito pa je bil najsvetlejši lik državljana sveta, oče neuvrščenega gibanja, ki se je boril za mir med narodi vsega sveta.

Zasajenih 88 oljčnih drevesc bodo negovali in gojili, da bodo čimprej zrasla in rodila. S pridelovanjem oliv si torej LD Dekani obeta tudi nekaj materialne koristi. Odpadli

plodovi pa bodo še kako dobrodošla poslastica mali divjadi.

LD Dekani je že več let pobratena z LD Draga-Trava na Kočevskem. Ko bo bivak dograjen in opremljen, bodo gotovo zadovoljni tudi člani pobratene lovske družine, saj se ga bodo lahko tudi oni posluževali za oddih in rekreacijo. S tem bodo dekanski lovci vrnili gostoljubnost Lovski družini Draga-Trava, ki jim že sedaj nudi in daje na voljo svojo lepo in prijetno lovsko kočjo. Člani LD Draga-

Trava so izrazili celo pripravljenost pomagati pri gradnji bivaka, tako materialno (z lesom) kakor s svojim delom.

Narcis Družina

Iz življenja in dela LD Podvelka

LD Podvelka je bila ustanovljena pred 32 leti.

Svoj lovski dom si je LD pridobila z obnovo nekoč zapuščene kmetije na Klančniku

na vrhu Rdečega brega. Na lovskem domu je tudi spominska plošča sedmim partizanom iz Lackove čete, padlim marca 1944 na Rdečem bregu. Rdeči breg — ime ima po rdečkasti prsti — se dviga med Lovrencem na Pohorju in Dravsko dolino do 950 m nadm. višine in je sestavni del 3000 ha velikega lovišča LD Podvelka. Košnice in obdelane krmne njive pri lovskem domu pričajo o delavnosti te lovske družine. V lovišču imajo številno srnjad in jelenjad. Na severnem pobočju proti Dravi in naprej proti Ribnici na Pohorju do Lehna pa domujejo tudi gamsi, ki so se v 15 letih popolne zaščite lepo razmnožili. Pod vrhom so rastišča divjega petelna, ki je popolnoma zaščiten. Tu je doma še divji prašič. Od nekdanj tu domuje tudi gozdni jareb. V lovišču je torej razmeroma dosti divjadi prvobitnih pohorskih vrst, kar predstavlja veliko naravno družbeno premoženje.

Da bi to naravno bogastvo kolikor mogoče neprizadeto ohranili poznejšim rodovom, se podvelški lovci polno zavedajo. Prizadevajo si, ob sodelovanju in pomoči gozdarske delovne organizacije in kmetijskih gospodarstev, še zlasti pa krajanov na območju lovišča, to nalogo opraviti kar najbolje. Izdelava in vzdrževanje lovskih stez (ca. 15 km), 3 ha krmnih njiv za jelenjad, srnjad in divje prašiče ter druge lovske naprave, namenjene varstvu in gojitvi divjadi, sta zahtevali in zahtevata veliko osebnega dela. Vendar lovci vse to zmorejo. Pri vsem tem pa so tihi in skromni, kakor je sicer skromen in tih pohorski delovni človek.

Pred dvema letoma, avgusta 1980, je LD Podvelka praznovala 30-letnico svojega obstoja in delovanja. Praznovanje, ki je bilo pred lovskim domom na Rdečem bregu, so združili s krajevnim praznikom. Tako so se lovci skupaj z drugimi krajanji veselili skupnih delovnih uspehov krajevne skupnosti in lovske družine.

»Kajti lovska družina oz. njeni člani ne morejo živeti in delati sami zase, marveč morajo biti vraščeni v svoje okolje in tesno sodelovati s krajanji. Sicer svoje družbene naloge

Člani LD Dekani pri adaptaciji kleti bodočega bivaka

Slika izpred dveh let: Skupno praznovanje 30-letnice LD Podvelka in praznika KS Podvelka v avgustu 1980 pred lovskim domom na Rdečem bregu

varstva in gojitve divjadi ne morejo uspešno opravljati,« je dejal v slavnostnem govoru dolgoletni starešina LD Ludvik Volmajer. Istih misli so bili tudi predstavniki krajevne samouprave in družbenopolitičnih organizacij Podvelka. Poudarili so, da je bil njihov sklep o združenem praznovanju sprejet v znak priznanja uspehom lovske družine.

Na sporedu praznovanja je bil kulturni program, strelsko tekmovanje in tovariško srečanje lovcev in nelovcev ter srečanje lovcev lovskih družin radeljskega bazena itd.

Več prizadevnim lovcom, so sednim lovskim družinam in delovnim organizacijam so na slovesnosti podelili plakete in pismena priznanja. Počastili so tudi spomin sedmih padlih borcev Lackove čete.

Lepo sončno vreme je prispevalo svoj delež k slavnostnemu in veselemu razpoloženju domačih lovcev in številnih gostov.

Stane Medvešek

Novo strelišče na Toškem čelu

Na praznik ustanovitve OF, 27. 4. 1982, so šentviški lovci slovesno odprli novo strelišče na glinaste golobe pri svojem lovskem domu na Toškem

čelu. Lovska družina Toško čelo šteje 34 članov in upravlja lovišče s 3680 ha med Šiško, desnim bregom Save, Šentvidom ter Medvodami. Zaradi intenzivne gradnje stanovanjskih in industrijskih objektov na tem območju je lovnege le tri petine lovišča in še ta se izredno naglo krči. Športno strelstvo nam zato vsaj delno nadomešča izgubljene užitke v lovišču, ki ni le vsako leto manjše, temveč tudi bolj prazno.

Otvoritveni govor je imel Andrej Babnik, predsednik nadzornega odbora LD Toško čelo. Poudaril je, da je bilo strelišče zgrajeno pretežno s prostovoljnim delom, v katerem so prednjačili člani gradbenega odbora, na čelu s Stanetom Tomažičem, referentom za strelstvo. V sodobno strelišče na lepi razgledni jasi nad kočo, ki je vredno prek 30 starih milijonov, je LD vložila 7 milijonov, drugo so dodali člani, ki so opravili prek 800 ur dela. Stroje je izdelal Franc Končan, strelišče pa opremil Vinko Tomažič z elektronsko zvočno napravo z avtomatičnim, programiranim proženjem (fono-pull).

Najstarejši član LD Toško čelo, 87-letni Albin Breceljnik, je odprl novo strelišče s tremi častnimi streli (in z dvema zadel goloba). Strelske tekme na »srnjaka« in glinaste golobe, ki je sledila, se je udeležilo

60 ljubiteljev lovskega strelstva iz desetih ljubljanskih in gorenjskih lovskih družin. V ekipnem tekmovanju je bila prva LD Brezovica, v sestavi:

Franc Končan, Matjaž Šturm, Roman Bokavšek in Viktor Čuden, ki so dosegli 646 točk. Druga je bila ekipa LD »Udenboršt« v sestavi: Tone Markič, Peter Satler, Janko Troha in Ruda Peric, ki so dosegli 628 točk. Tretje mesto s 626 točkami je zasedla ekipa LD Dobrova, v sestavi: Franci Leskovšek, Ivko Satnikar, Milan Velkavrh in Tone Marinko.

Izidi tekmovanja posameznikov:

Tarča »srnjak«

1. Tone Markič, Udenboršt, 88 krogov
2. Viktor Čuden, Brezovica 1, 85 krogov
3. Vinko Tomažič, Toško čelo 1, 85 krogov

Glinasti golobi

1. Franci Leskovšek, Dobrova, 19 golobov
2. Franc Končan, Brezovica 1, 19 golobov
3. Ljubo Jurič, Šmarna gora, 19 golobov

Albin Breceljnik, najstarejši član LD Toško čelo, je z rogom naznanil otvoritev novega strelišča

Foto L. P.

Kombinacija

1. Vinko Tomažič, Toško čelo 1, 180 točk
2. Franc Končan, Brezovica 1, 177 točk
3. Matjaž Šturm, Brezovica 1, 172 točk

L. P.

LD Veliki Gaber izvedla strelsko tekmovanje

Letos je Dan mladosti — 25. maj — Lovska družina Veliki Gaber počastila z meddružinskim strelskim tekmovanjem na strelišču v Velikem Gabru. Krajevna skupnost Veliki Gaber je v ta namen poklonila lep pokal.

Odziv na prireditev je bil nad pričakovanjem. Tekmovanja se je udeležilo 84 strelcev iz 26 lovskih družin Dolenjske in od drugod. Tekmovali so posamezniki in ekipe na glinaste golobe in v tarčo »srnjak«. Organizatorji so lahko zadovoljni z obiskom, pa tudi gledalci sami, saj so na urejenem strelišču lahko videli nekaj zelo dobrih uspehov. Nadvse razveseljivo je, da se je tekmovanja udeležilo izredno veliko mladih lovcev. Na eni strani je bila to lepa počastitev Dneva mladosti, na drugi pa številni strelski nasmehi pomeni dobro spodbudo za nadaljnji razvoj strelstva v tem delu Dolenjske. Spod-

Med prvimi je streljal v ekipi LD Toško čelo strelski referent in organizator tekmovanja Stane Tomažič Foto L. P.

buda je tudi gradnja strelišča na glinaste golobe v večini lovskih družin v okolici Velikega Gabra. Mladi se delovnih akcij udeležujejo v lepem številu, pa tudi tekmovanj, ki jih prirejajo dolenjske lovske družine, kar v preteklosti ni bilo prav pogosto. Prav gotovo lahko kmalu pričakujemo udeležbo tekmovalcev s tega dela Dolenjske tudi na večjih in pomembnejših strelskih tekmovanjih. Tudi doseženi uspehi na tokratnem srečanju podkrepljujejo to trditev. Vsekakor gre posebna pohvala Lovski družini Veliki Gaber, ki je tekmovanje iz-

vedla v slogu velikih tekmovanj. Zmagovalna ekipa Lovske družine Veliki Gaber je prejela prehodni pokal krajevne skupnosti, vse tri najbolje uvrščene ekipe pa posebne pokale za dosežene uspehe. Tudi posamezniki so za prva mesta prejeli pokale, priznanja in medalje.

Doseženi izidi posameznikov:
Glinasti golobi

1. Alojz Bandelj, LD Veliki Gaber, 19 golobov
2. Roman Bokavšek, LD Brezovica, 19
3. Savo Strmole, LD Veliki Gaber, 18

Tarča »srnjak«

1. Milan Tomažinčič, LD Toško čelo, 87 krogov
2. Karel Lužar, LD Gorjanci, 86
3. Miro Tomažinčič, LD Ig, 86

Kombinacija

1. Miro Tomažinčič, LD Ig, 176 točk
2. Alojz Žefran, LD Veliki Gaber, 164
3. Vinko Čuden, LD Brezovica, 163

Doseženi izidi ekip v kombinaciji:

1. LD Veliki Gaber, 611 točk
2. LD Brezovica, 566 točk
3. LD Taborska jama, 544
4. LD Mala gora, 536 točk,
5. LD Štenvid pri Stični, 518 točk

Brane Praznik

Milan Koprivec — osemdesetletnik

Luč sveta je zagledal v Zagorju ob Savi, 23. maja 1902. Po dovršeni srednji gradbeni šoli v Ljubljani je obiskoval še vojaško inženirsko šolo v Beogradu. V stari Jugoslaviji je bil aktivni oficir. Po zlomu te države je v Sarajevu prišel v nemško ujetništvo, kjer je prebil 3 leta in 7 mesecev. Osvoboditev je dočakal v zloglasnem taborišču Dachau.

Po osvoboditvi se je zagrizeno lotil obnove porušene domovine. Kot direktor splošnega gradbenega podjetja »Projekt« v Kranju je gradil najrazličnejše objekte.

Lovec je od mladih nog. Prve nauke iz lovstva in poznavanje narave mu je vcepljal njegov oče. Po vojni se je kmalu zopet vključil v lovske vrste in leta 1958 postal starešina LD Sorško polje. V tej funkciji je vzorno deloval do leta 1979, torej dve desetletji. Ob podpori odbornikov in članov je za lovišče storil vse, kar je bilo v tistem času možno storiti. Število srnjadi se je povečalo do vrha bonitiranih vrednosti. Proti upadanju staleža male divjadi se je lovska

Letos je LD Veliki Gaber počastila Dan mladosti z velikim meddružinskim strelskim tekmovanjem na svojem strelišču v Velikem Gabru

Foto B. Praznik

Milan Koprivec

Alfonz Vahčič

družina pod njegovim vodstvom borila zlasti za zaščitnimi ukrepi. Nadalje je nabavljala zajce v severovzhodni Sloveniji in na Češkem ter jih spuščala v lovišče. Število fazanov so krepili z vlaganjem fazančkov iz umetne zreje. Zgradili so številne visoke preže in krmišča ter jih vsako zimo vzorno zalagali s hrano.

Tudi kot odbornik upravnega odbora gorenjske lovske zveze je deloval dvajset let (1958—78). Prizadeven je bil zlasti leta 1962 pri izdelavi katastra in bonitiranja gorenjskih lovišč, vključno gojitvenih lovišč »Kozorog« in »Triglav«. Kataster in bonitiranje za lovišče LD Sorško polje pa je izdelal on sam. Skozi celo desetletje je za vsako leto posebej pripravil analizo o prirastku, odstrelu in poginu divjadi na Gorenjskem. Ta analiza je bila sestavni del vsakoletnega poročila upravnega odbora gorenjske lovske zveze.

Milana najdemo tudi v upravnem odboru in gospodarski komisiji Lovske zveze Slovenije. Nadalje je sodeloval pri vodstvu enega izmed lovsko-čuvajskih tečajev na Ugarju. ltd.

Po upokojitvi pa ni prenehal z delom v lovstvu, ampak se mu je v celoti posvetil. Zaposlil se je v fazaneriji z vodo »Kozorog«. Tudi v družinskem lovišču je ostal še nadalje prizadeven. Čeravno je največ delal z malo divjadjo, je vendar najraje lovil veliko divjad, zlasti gamsa. Največ njegovih lovskih pohodov ga je vodilo na Stor-

žič. Lov ga je utrjeval in nedvomno veliko prispeval k njegovi žilavi kondiciji.

Ob svoji 80-letnici med drugimi lahko z zadovoljstvom zre tudi na svojo prehojeno lovsko pot. Za bogato »žetev« ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za zasluge, z redom II. stopnje in z redom I. stopnje. Pred nedavnim pa mu je podelila tudi najvišje slovensko lovsko priznanje — Zlatorogovo plaketo. Med prvimi gorenjskimi lovci je tudi prejel plaketo ZLD Gorenjske. In njegova lov. družina ga je ob tem visokem življenjskem jubileju izvolila za svojega častnega člana.

Tovarišu in nestorju Koprivcu se zahvaljujemo za veliko delo v korist našega lovstva. Želimo mu še mnogo lepih doživetij v naši sredi in na lovskih stezah Sorškega polja.

LD Sorško polje — L. S.

Alfonz Vahčič-Fonzi je v krogu lovskih prijateljev in znancev 14. marca 1982 praznoval svojo 70-letnico.

Rodil se je gostilničarju-lovcu v Cerkljah ob Krki. Že kot mlad fant se je začel udeleževati med lovci, najprej kot gonjač, kasneje kot navdušen gojitelj divjadi.

Med nemško okupacijo je bil med mnogimi, skupaj s svojo družino, določen za izselitev v Šlezijo, a se je umaknil v Sevnico. Tu se je leta 1942 pridružil aktivistom NOB in z njimi sodeloval do osvoboditve. Kmalu po vojni je bil

kot izučen trgovec imenovan za blagajnika pri NAVOD in zatem za poverjenika za gozdarstvo in lovstvo Okr. ljuds. odbora (OLO) Krško.

Leta 1952 je zapustil službo pri OLO in na svojem domu v Cerkljah odprl opuščeno gostilno, znano širom po Posavju in Dolenjski. Fonzi je bil pobudnik ustanovitve LD Cerklje ob Krki in članstvo ga je na ustanovnem občnem zboru, 16. 9. 1945, izvolilo za predsednika. To funkcijo so mu potem zaupali polnih 30 let. Sicer je pa LD dosegala lepe uspehe pri varstvu in gojitvi divjadi ter pri zreji in vzgoji lovskih psov. Bil je nadalje med ustanovitelji Lovske zveze Krško, sedaj ZLD Posavje. Tvorno in požrtvovalno je sodeloval tudi v njenih organih, tako lovstva kakor kinologije. Še sedaj je član komisije za priznanja in odlikovanja ZLD Posavje in upravnega odbora Lovskega kinološkega društva (LKD) Krško.

Zaradi njegovih zaslug ga je LD Cerklje na svojem občnem zboru leta 1976 imenovala za svojega častnega predsednika.

Fonzi še sedaj rad prime za delo, posebno pri vzgoji mladih lovcev. V veliko veselje in ponos mu je lovska kočna izviru, ki je zrasla na njegovo pobudo.

Jubilant je nad 30 let prizadevno delal tudi v gasilskem društvu in še sedaj je delaven blagajnik krajevne organizacije ZB NOV.

Odlikovan je z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo, z znakom za lovske zasluge, z

redom za lovske zasluge II. stopnje ter s srebrnim in zlatim kinološkim znakom.

Našemu jubilarantu iskreno želimo še veliko zdravih let, mnogo zadovoljstva, predvsem pa uspehov pri delu v lovstvu in kinologiji.

LD Cerklje ob Krki, in drugi sodelavci ter prijatelji
— V. I.

Ivan Petrič je 5. novembra 1981 izpolnil 70 let svojega življenja. Rojen je bil na Podpeški domačiji ob vzhodni Uršlje gore. Tudi sedaj še gospodari na tej domačiji in dobro pozna trdoto hribovskega kmeta.

Sredi najlepših let ga je zahtevala vojna vihra. Toda izvira iz narodno zavedne rodovine, zato zanj ni bilo omahovanja. Pridružil se je aktivistom za osvoboditev in njegova domačija je postala dom vseh, ki so se borili za svobodo.

Leta 1946 je sodeloval pri ustanovitvi naše LD (takrat imenovane LD Uršlja gora), katere član je ostal vseskozi.

S svojim delovanjem na lovskem področju je dokazal, da v njegovih prsih bije pravo lovsko srce. Pomislite na hribovskega kmeta, od vseh središč oddaljenega, ki ima doma obilico dela, pa kot funkcionar lov. družine najde čas za seje, sestanke in delo v korist lovišča in svoje lovske organizacije! Gospodar LD Uršlja gora (sedaj LD Prežihovo) je bil 4 leta (1946—50), blagajnik 2 leti (1950—52) in predsednik

Ivan Petrič

Franz Hafner

nadzornega odbora 2 leti (1952—54).

Lovci smo vedno dobrodošli, če nas pot zanese k Podpeški domačiji. Ivanov iskren človeški odnos nudi vsakemu dobro mislečemu prijetno prijateljsko toplino.

Dragi Ivan, da bi z nami slavil še mnoge svoje jubileje, da bi se ti še neštetokrat iskrile oči ob zvonjenju brakov in donečem glasu lovskega roga!

Člani LD Prežihovo — Z. D.

Franc Hafner je 5. oktobra 1981 praznoval svojo 70-letnico. Rojen je bil v znani družini lovcev v Stari Loki pri Škofji Loki. Že od zgodnjih otroških let je nosil v sebi ljubezen do narave in divjadi. Tudi pri izbiri poklica se je odločil za gozd.

Od leta 1943 je partizanal in zmago dočakal v Črni na Koroškem. Tu je takoj leta 1945 pomagal pri organiziranju gozdne uprave in v njenem sklopu tudi lovišča. Sledilo je oblikovanje lovskih družin in Franci se je vključil v LD Bistra.

Lovski izpit je opravil v gozdarski šoli v Podčetrtku, lovskočuvajski izpit pa leta 1951 v Slovenj Gradcu.

Enako kakor pri delu je bil zelo natančen in vesten tudi v lovstvu. LD Bistra ga je imenovala za lovskega čuvaja. V zahtevnem revirju od Kramarce do Bele peči je opravljal odgovorno čuvajsko službo od 1951. do 1955. leta.

V Radlje je prišel po službeni dolžnosti. V LD Radlje je bil 10 let gospodar (1968—78) in 3 leta lovski čuvaj. Član NO LD je bil 4 leta. Veliko in uspešno je delal pri izboljševanju lovskih naprav. Njegovo delo in njegovi izdelki so vedno služili za vzor in poduk. Pri zimskem krmljenju je veliko pozornost namenjal vejnikom. Za neprekinjeno in uspešno delovanje ga je LZS odlikovala z znakom za zasluge in z redom III. stopnje.

Želimo mu, da bi lahko še dolgo tako zvesto in uspešno služil boginji Diani kakor do sedaj. Mi bi pa na ta način imeli še veliko let dobrega in zvestega tovariša.

Lovci LD Radlje — I. G.

Mladi pišejo

Vzgojil sem dva kragulja

Našel sem ju v borovem gozdu, potem ko sem že dva dni poslušal njuno pivkanje. Oba mladiča sta bila suha in onemogla. Sprva nista hotela vzeti ponudene jima hrane, kmalu pa sta le pričela jemati kose mesa iz roke. Počasi sta pričela dobivati letalna peresa. Prišel sem ju učiti letati in čez čas sta postala prava akrobata v letenju.

Po vasi je bilo slišati, da je pri hišah vedno manj kokoši. Vsak njun polet je kako kmetijo stal piščanca.

Kako lepo je bilo, ko sem šel zjutraj v šolo, kragulja pa sta me v nizkem letu spremljala. Nekega dne, bilo je pri pouku biologije, sem sedel ob oknu in pisal vaje v svoj zvezek.

Tedaj pa zaropočeta okenski šipi. Steklo se je sesulo na tla, ob meni pa se je znašel eden mojih kraguljev. Toda pri poletu skozi šipi se je močno porezal. S tovarišico sva ga obvezala. V razredu je ostal do konca pouka. Na glavo sem mu nataknil sokolarско čepico, da ni videl zleteti. Čez nekaj dni je okreval. Spoprijateljil se je tudi z vsemi mojimi sošolci. Kljub temu, da so moja kragulja vsi vaščani dobro poznali, sem enega pred neko hišo našel razmesarjenega; prsi mu je predrila lovčeva krogla.

Ob tem dogodku, ki me je zelo pretresel, pa se je tudi drugi kragulj oddaljil in nič več ne priletava v vas. Toda, če sem na polju ali travniku, ga še večkrat vidim in slišim visoko na nebu. Vendar, če zapivkam jaz, se spusti kot kamen proti meni. Nekaj metrov nad menoj se ustavi in zagradi kos mesa, ki mu ga vržem. Z mesom potem odleti na bližnje drevo in ga pospravi na svoj način. Sedaj, ko se kragulji pariyo (marec), ga videvam skupaj s samicco, a me noče več tako dobro poznati kakor prej...

Dominik Bohorč, 8. b r.

Osn. šola 14. divizije, Senovo

Klub Diana

Foto lov na Kočevskem, 3. in 4. 10. 1981

Zjutraj je kazalo, da se bo vreme le izboljšalo. Celo dopoldne smo se grel na soncu in nestrpno pogledovali na uro, kdaj se bodo pripeljali naši prijatelji — foto lovci iz sekcij Cerkno in Bled. Ura je bila nekaj pred četrto popoldne, ko smo si končno, v upanju in željah na dober foto lov, stisnili roke. Hitro smo se odpeljali proti prežam pri vasi Rajhenav.

Začetek je bil dober. Že ob cesti smo opazili lisico, ki se niti ni dosti zmenila za hrumeče škatle. Malo pred peto smo bili na mestu. Jeleni so že rukali vse naokrog. Po razdelitvi po prežah smo odhiteli vsak na svojo stran. Konečnik in jaz sva bila s foto lovci iz blejske sekcije. Povzpeli smo se na pokrito prežo, ki je kar ječala pod našo težo.

Pričelo se je čakanje. Ugibali smo, kje se bo prikazal jelen. Rukanje je bilo vedno bliže, izstopilo pa ni nič. V daljavi smo končno opazili košute. Pogledali smo skozi objektivne in žalostno ugotovili, da ne bomo mogli fotografirati. Takrat se je v daljavi premaknila črna lisa. »Medved!« Ni bil medved, pač pa velik

Udeleženci foto lova ob mogočnem deblu najstarejše jelke v Kočevskem Rogu

Foto J. Papež

merjasec, ki je prečkal jaso. No, za poživitev premrlih rok je bilo dovolj. Daljnogled je krožil iz rok v roke. Veter je močno pihal in vse bolj smo si želeli, da bi jelen prirukal na plano.

Bilo je že precej temno in na fotografiranje ni bilo več upati. Takrat se je dobrih 200 metrov od preže prikazala košuta. Takoj nato še tri, za njimi pa je mogočno stopal on — težko pričakovani. Na glavi je nosil lepo rogovje in iz prsi mu je prihajal mogočen glas. Počasi so se približali preži. Daljnogled je spet krožil iz rok v roke. Da ne bi vznemirjali tropiča, smo se počasi spustili s preže.

Tudi doživetje foto lovcev iz Cerkna je bilo podobno. Videli so celo tri jelene, divjega prašica in jazbeca, ki je šel na večerni potep.

Naša naslednja postojanka so bile Podstene. Tu je gozdarska koč, v kateri smo prenočili. Nestrpno smo pogledovali v nebo, kakšno bo vreme zjutraj. Upali smo na najboljšo. Večer je bil prijeten. Ni manjkalo ne šal ne lovske ne foto lovske zgodbe, celo nekaj glasbe je bilo. Zares prijeten večer. Po večerji smo se spravili vsak na svoj pograd in zaspali v upanju, da bo drugi dan foto lov uspešnejši.

Spali pa smo bolj slabo, ker smo poslušali, če piha veter ali morda dežuje. Vstali smo pred peto. Zunaj je bila gosta megla, pihal je močan veter in malo je pršil dež. Sreča

nam je obrnila hrbet. Vseeno pa smo poskusili. Spet smo se razdelili v skupine in jo mahnili čez gozd na preže. Naša je bila na robu kulture. Ker je pihal močan veter, se je preža zibala kakor ladja. Nismo zdržali dolgo. Štirje smo jo hitro popihali v kočo, le dva sta vztrajala. Zarukal je le en jelen in še ta precej globoko v gozdu. Tudi druga skupina se je kmalu vrnila. Po zajtrku, ki smo si ga skuhal v koči, smo se pripravili na odhod.

Ogledali smo si še medvedje mrhovišče in v bližini tudi starodavno jelko — »Kraljico Roga«. Od tu smo šli še v pragozd. Na žalost je bilo vreme tako kilavo, da ni bilo moč fotografirati. Na koncu našega foto lova smo prepodili še jelena šilarja.

Naš foto lov je bil sicer neuspešen, bil pa je prijetno prijateljsko srečanje, kakršnih si še želimo.

Janez Papež

V vejah borovca

Po ozki skalni polici zlezem do šotora. Torbo s fotoaparatom in nahrbtnik obesim na lesen klin, zabiti v skalno razpoko. Potegnem se v notranjost šotora, le toliko velikega, da lahko v njem udobno sedim. Na mestu, kjer sem ga postavil, je polica nekoliko širša in mlad zviti hrast raste iz večje razpoke, zabasane z zemljo in gnijočim listjem. Vendar se je s koreninami tako trdno zasidral v skalo, da sem lahko brez skrbi nanj privezal ogrodje šotora in še sedež sem si nekako prigljalufal zraven. Ko sem se udobno in varno namestil, sem potegnil v šotor še svojo fotografsko šaro.

V strmeh pobočju, poraslem z gozdom, ki je zadnjih nekaj deset metrov vzkipel v skalno steno, si je v visokem borovcu v podnožju skal kanji par znesel gnezdo.

To jutro je megla še posebno gosta in vlažna. Postavim si samo fotografsko stojalo, aparata pa ne vzamem iz torbe. Skozi odprtino vidim le obrise gnezda in bližnja drevesa, vse drugo je v sivi belini. Na drevesa, stoječa po vrhu grebena, se megla še bolj nabira in kaplje, ki polzijo z listov,

Vsako strupeno kačo je kanja prinesla mrtvo, držeč jo s kljunom za vrat

Foto J. Miklavčič, Diana

votlo udarjajo po šotoru. Trije sivo beli mladiči, ki so jim letalna peresa že kar dobro zrasla, so se stisnili skupaj in le sem ter tja kateri zamahne z glavo ali perutnico. Skupaj se stisnem še jaz, saj mi drugega ne preostane. Šum gozda, padanje debelih kapelj, vse to človeka navda z razmišljanjem. Gnezdo kanj sem fotografiral že lani. Vendar čisto na drugem koncu te naše grapaste Cerkljanske. Prav tako v strmeh pobočju, a na visoki jelki. Da pa sem dobil gnezdo vodoravno od sebe, sem si moral v kakih deset metrov oddaljeni smreki precej visoko v vrhu zgraditi kočico iz vej. To me je stalo kar precej telovadbe in znoja, da sem potem lahko posnel dva filma, vendar niti en posnetek ni bil kaj prida. Včasih je že tako, da tudi veliko truda ne rodi sadov.

Pri tem, drugem gnezdu pa sem prve posnetke naredil že takrat, ko so bili mladiči še čisto neobgljeni in sta jim morala starša še devati hrano v grlo. Izkušnje, ki sem si jih nabral lani, so mi letos prišle še kako prav.

Do danes sem posnel že film in pol. Koliko zanimivih dogodkov se je v tem času zvrstilo pred mojimi očmi! Do solz sem se moral nasmejati, ko je eden izmed staršev pri-

nesel živega slepca, ga spustil v gnezdo in odletel. Najbolj lačen mladič se ga je takoj lotil, vendar slepec se tudi ni dal kar tako. Ovil se je mladiču okoli glave in verjetno bi se zanj slabo končalo, če mu ne bi na pomoč priskočila ostala dva. Vlekla sta na vse kriptlje in komaj rešila »bratca« neprijetnega objema. Slepca so kmalu raztrgali in pospravili, nekaj koščkov pa je zdrknilo med veje, iz katerih je spleteno gnezdo. Kako drugačna so gnezda ptic pevk, čista, nikjer ostankov hrane, iztrebke pa takoj odneseta starša. Pri ujedah je čisto drugače, hrana se meša z iztrebki, roji muh se podijo okoli gnezda. Vendar kaže, da to mladiče ne moti, kajti v svojem smrdčnem domu so se počutili prav prijetno.

Zanimivo se mi je tudi zdelo, da sta v gnezdo skrbna starša prinašala v glavnem slepce in manjše kače. Slepci so bili še živi in so jih mladiči ubili sami. Kanji sta jih tudi prinašali kar tako, enkrat držeč jih s kremplji za rep, drugič za glavo in vrat. Drugače pa je bilo s kačami. Večkrat sem videl, kako je kanja prinesla strupenjačo. Vedno je bila mrtva in s kljunom jo je držala točno za vrat. Spraševal sem se, kaj kanjo v tako

kratki življenjski dobi nauči ločiti strupene plazilce od nestrupenih.

Megla se noče in noče razkati, zdi se mi, da postaja še gostejša in bolj vlažna. Druge dneve je bila ob tem času le še v dolini. Danes kaže, da bo slabo s fotografiranjem. Starša sta medtem že tudi prinesla zajtrk in mladiči so obdelovali nekakšno krvavečo kepico, vendar nisem mogel ugotoviti, kaj je bilo. Današnji slab dan se tolažim z dogodkom pred dnevoma, ko mi je uspelo, da sem nekajkrat posnel kanjo, ko je prinesla na gnezdo vsakič manjšega gada. Seveda dvomim, če bodo posnetki dobri.

Zgrbljen v dve gubi čakam še nekaj časa in vedno bolj se mi dozdeva, da po platnu ne padajo le debele kaplje, ampak vmes tudi drobne. Kmalu so kaplje in kapljice škreblyale po šotorskem platnu; začelo je deževati. Pogledam h gnezdu, mladiči so zopet le kup perja. Sedaj so že veliki in kdo ve, ali bodo, ko bom čez nekaj dni zopet prišel, še v gnezdu.

Pospravim stojalo in ostalo kramo. Malo popazim po ozki in vlažni polici, da me ne bi odneslo v podnožje skal, in potopim se v meglen, moker gozd.

Jože Miklavčič

V spomin

Ing. Bogo Hasenbihel

Mnogo prezgodaj smo ga položili v grob, 2. sept. 1981, starega komaj 47 let. Zahrbt-na bolezen mu je pretrgala nit življenja v njegovem najljubšem revirju, na Konjiški gori.

Rojen je bil 31. 10. 1934 v Celju. Študiral je gozdarstvo na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, kjer je opravil tudi lovski izpit. V LD Slovenske Konjice se je včlanil leta 1966. Takoj je pokazal svoje velike sposobnosti, se boril za napredek v lovski organizaciji in zagovarjal samoupravno socialistično ureditev tudi v lovstvu. Zaradi svojih sposobnosti je bil kmalu izvoljen v upravni odbor LD, kjer so mu zaupali odgovorne funkcije: tajnik je bil v letih (vključno) 1973—74, starešina v letih 1974—75 in (vključno) 1978—79, kinološki referent pa v letih 1976, 1977 in 1978. V upravnem oz. izvršnem odboru lov. družine je skupno deloval 10 let (od 1969 do 1979).

V letih od 1971 do 1975 je bil tudi član uprav. oz. izvršnega odbora Zveze družin Celje ter od leta 1975 do svoje smrti član njenega disc. razsodišča. Ima tudi širše zasluge na kinološkem področju. Zaupali so mu celo predsedstvo Lovskega kinološkega društva (LKD) Celje, ki ga je vodil od njegove ustanovitve (1978) do svoje smrti.

Med mladimi lovci in taborniki je bil izredno priljubljen. S svojimi zgledi je bil najboljši mentor. Kot izvrsten poznavalec in ljubitelj narave je mnogim vcepil pravičen odnos do vsega živega v prirodi in vzgojil vrsto dobrih lovcev. Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za zasluge.

Izredno veliko število njegovih lovskih tovarišev in občanov ga je spemilo na njegovi zadnji poti, v dokaz, kako radi so ga imeli.

Izgubili smo dobrega sodelavca in tovariša, zlasti pa velikega zaščitnika divjadi. Po-

Ing. Bogo Hasenbihel

grešajo ga revirji Konjiške gore, najbolj pa ga pogrešamo mi —

lovci LD Slov. Konj. — F. V.

Franc Bračun — »Topliški Bah« — je umrl 13. 10. 1981, v 74. letu starosti.

Skoraj vse življenje je preživel na svoji rojstni »Bahovi« kmetiji v Toplicah na Kozjanskem. Dokaj svojih fantovskih let je delal v domačem mlinu, katerega kolesje je poganjala tam izvirajoča Toplična. V hribovskih krajih težko pridelano kleno zrnje je spreminjal v moko raznih vrst.

Kakšnih šest let pred razpadom stare Jugoslavije je pod težkimi pogoji prevzel od svojih staršev celotno, zelo razsežno posestvo.

Prišla je vojna in okupacija. Franc je ubral pravilno pot; sodeloval je v NOV in prispeval svoj delež za osvoboditev. Po vojni je bil med ustanovitelji LD Veliki Kamen. Od ustanovitve naše LD (1. 5. 1946) pa do leta 1965 je bil član njenega uprav. odbora, torej 20 let. Zatem je bil še 8 let član nadzor. odbora, v vsem tem obdobju pa lovovodja revirja Veterinik.

Leta 1973 je Franca napadla zahrbt-na bolezen, ki ga do smrti ni spustila iz svojega objema. Pokopali smo ga sončnega četrtkovnega popoldneva, 15. oktobra 1981, na senovškem pokopališču z vsemi lovskimi častmi.

Dragi Franc, hvaležni smo ti za vse, kar si storil v dobro naše lovske organizacije in lovišča. Lik tvoje pravične

Franc Bračun

lovske osebnosti pa bomo ohranjali v najlepšem spominu.

LD Veliki Kamen — J. M.

Poldetu Vidmarju, najstarejšemu članu LD Mala gora, se je ustavilo srce 14. 12. 1981. Dočakal je 76 let starosti, čeprav je bil čas njegove mladosti zelo trd in težak.

Šele po drugi svetovni vojni se mu je uresničila dolgoletna želja, da je postal lovec: leta 1946 se je včlanil v LD Kočevje in bil njen član do leta 1954, ko je bila ustanovljena LD Mala gora.

V LD Kočevje je deloval dve leti v uprav. odboru (1948—49), v uprav. odboru LD Mala gora pa pet let (1954—59). V nadzor. odboru te LD je bil 4 leta, od tega leto dni kot predsednik. Nato so ga izvolili v disc. razsodišče LD, v katerem je bil 10 let, medtem 3 leta kot njegov predsednik. Njegova delovna vne-ma in požrtvovalnost sta nam bili vsem svetel zgled. V lovišču se več krajev imenuje po marljivem lovcu, npr. »Poldetova smreka«, »Poldetova preža«, »Poldetova kaluža«. Pri smreki, ki jo je zasadil, ga je leta 1961 napadla medvedka. Le po naključju se je rešil. Dogodek je opisal T. Ožbolt v knjigi »25 let kočevske lovske zveze«.

Za svoje nesebično in uspešno delo je prejel več pohval in priznanj. Lovska družina ga je leta 1977 imenovala za svojega častnega člana, Lovska zveza Slovenije pa odlikovala z znakom za zasluge.

Polde Vidmar

Lovci smo se skupaj z drugimi številnimi pogrebci poslovili od pokojnika na pokopališču v Kočevju in mu izkazali zadnje lovske časti.

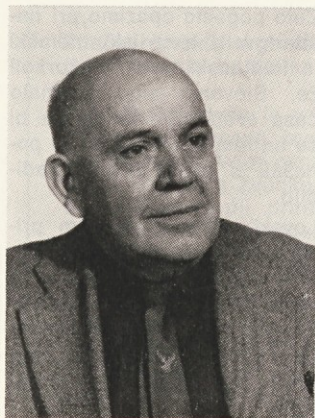
Člani LD Mala gora — F. N.

Vatroslavu Stiplošku-Naceku, članu LD Bistrica ob Sotli, se je po kratki bolezniz teklo življenje 26. 12. 1981 v bjelovarski bolnišnici. Zapustil nas je v 83. letu starosti. Rojen je bil v Samoboru. Z lovom se je srečal že v otroštvu, saj je bil njegov oče lovec. Ko je bilo Vatroslavu 21 let, je bil že znan lovec. Tedaj je že tudi postal lov-zakupnik in pet let kasneje član hrvatskega lovskega društva.

Vojna je prekinila njegovo lovsko udejstvovanje. V od-porniško gibanje se je vključil že leta 1941, kot borec NOV pa leta 1944 v Liki in Kordunu.

Po vojni je bil lovec na Hrvatskem, član Lovskega društva Fazan v Lojnici. Leta 1960 ga LD Fazan imenuje za svojega častnega člana, on pa postane redni član sloven-ske LD Bistrica ob Sotli. Kljub temu, da je stanoval v Zagrebu, se je redno udele-ževal sestankov in delovnih akcij. V uprav. odboru LD je deloval 3 leta (1970—73), prav tako je bil 3 leta član nadzor. odbora. Pet let je predsedoval disc. razsodišču LD (1976—81).

LZ Hrvatske mu je leta 1972 podelila odlikovanje II. reda, LZ Celje pa leta 1978 pri-

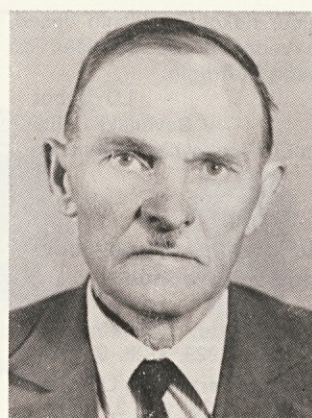
Vatroslav Stiplošek

Vinko Bregar

Ivan Novačan

Ludvik Verlič

znanje za lov. zasluge. Za uspehe med vojno in po osvoboditvi je bil odlikovan z medaljo zaslug za narod. Leta 1980 si je na lovu poškodoval nogo. Upanje, da se bo zopet vrnil med nas, je povsem ugasnilo ob decembrskih vesteh iz bjelovarske bolnišnice. Od njega smo se za vedno poslovili na samoborskem pokopališču in mu izkazali zadnje lovske časti. Pogrešamo ga v naši lovski vrsti in tudi v naših domovih, kjer je bil vedno dobrodošel gost. Toda na lovu in pri delu v lovišču nas bo še dolgo spremljal lik vzornega lovca Naceka.

Člani LD Bistrica ob Sotli

Vinko Bregar je umrl 21. 12. 1981, v 77. letu starosti. Žaro s pepelom pokojnika so prepeljali iz Ljubljane v Višnjo goro, kjer so ga pokopali z vsemi lovskimi častmi. Z občutenimi besedami se je od njega poslovil na žel. postaji v Višnji gori predstavnik tamkajšnje KS, na višnjegorskem pokopališču pa član LD Višnja gora Ive Krevs.

V. Bregar je bil rojen v Višnji gori. Njegov oče Ignac je bil v predvojni dobi eden izmed ustanoviteljev Lovskega kluba v Višnji gori. Tudi sin Vinko je šel po očetovih stopinjah in postal vzoren lovec. Leta 1946 je sodeloval pri ustanovitvi LD Višnja gora, potem je bil pa 4 leta (do l. 1950) gospodar LD. Nato je bil 8 let član nadzor. odbora in od 1958. do 1966. leta

(8 let) zopet član uprav. odbora LD.

Nadvse discipliniranega in pravičnega lovca je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, KZS pa s srebrnim znakom za kinološke zasluge. Lovec Vinko je bil tudi borec NOV, odlikovan z medaljo za hrabrost, z medaljo zaslug za narod in z redom dela s srebrnim vencem.

Dragi Vinko, pogrešamo te in pogrešali te bomo, še zlasti na naših skupnih lovih — brakadah. Hvala ti za plodno delo v dobro našega lovstva in vse naše skupnosti!

Lovci LD Višnja gora —
Š. B.

Ivan Novačan, soustanovitelj in dolgoletni funkcionar LD Pernica, je umrl 15. dec. 1981, v 73. letu starosti. Prehitro in nepričakovano se je poslovil od svojih dragih in nas lovcev.

V lovski družini je opravljal odgovorne dolžnosti z veliko vestnostjo: starešina je bil 6 let (1961—67), gospodar 2 leti (1967—69), tajnik 2 leti (1969—71), potem pa predsednik nadzor. odbora vse do svoje smrti, torej 10 let (1971—81).

Že po poklicu, kot kmetovalec in vinogradnik, je bil tesno povezan z naravo, prek nje pa z lovstvom. V osrčju lovišča je imel vinograd in v svojem vinskem hramu odlično kapljico, ki nam jo je rad ponudil. Vsako leto smo se na Dan republike po lovu zbrali v njegovi zidnici. Rad je poslušal lepe narodne pesmi in

kot dober pevec tudi sam zapel v veseli lovski družbi. Bil je strokovno zelo razgledan, ne le v kmetijstvu in vinogradništvu, ampak tudi v lovstvu. Zato je bil dober učitelj novi generaciji lovcev; njegove besede so skoraj vedno padle na plodna tla.

Za dolgoletno delo v lovstvu ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za zasluge in z redom III. stopnje.

Hvala ti, dragi Ivan, za delo na lovskem področju! Mirno počivaj ob melodiji »tišine«, ki jo je trobentač tako pretresljivo izvalil iz svoje trobente ob tvojem odprtem grobu...

Perniški lovci — Š. V.

Ludvik Verlič je umrl 14. sept. 1981, star 78 let. V LD Pernica je bil najstarejši lovec, s 57-letnim lovskim stažem. Štirinajst dni pred njegovo nenadno smrtjo smo se srečali na lovski zabavi. Čestitali smo mu k njegovemu rojstnemu dnevu, ki ga je praznoval v avgustu, in mu zaželeli še veliko let zdravja. Toda usojeno je bilo drugače...

Pred drugo svetovno vojno je 12 let (1926—38) opravljal lovskočuvajsko službo pri raznih lovskih zakupnikih. Med vojno je bil v nemškem ujetništvu, po osvoboditvi pa je bil med ustanovitelji LD Pernica in v njej opravljal razne dolžnosti: 8 let je bil član uprav. odbora LD (1968—76), 4 leta član NO, potem pa do svoje smrti član disc. razso-

dišča. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge. Vzornega lovca ohranjamo v lepem spominu.

Perniški lovci — Š. V.

Stane Kralj je umrl 16. 12. 1981, star komaj 55 let. Rojen je bil v Razgorju pri Poljčanah v številni, narodnostno zavedni kmečki družini.

Jeseni 1944 je kot 17-letni mladenič odšel v partizane. Bil je odličen borec, zato je hitro napredoval. Še nad leto dni po vojni je služboval v JLA kot aktivni oficir. Po demobilizaciji se je udeležil več delovnih akcij, potem pa služboval v organih državne in javne varnosti. Zadnja leta pred upokojitvijo je bil inšpektor in vodja varnosti pri upravi za dohodke občinske skupščine Celje. Bil je rezervni kapetan, nosilec 5 medvojnih in povojnih odlikovanj ter znaka za lovske zasluge.

V »zeleno bratovščino« je vstopil leta 1952. Postal je član LD Rankovci v Prekmurju. Tri leta je deloval v upravnem odboru te LD: eno leto kot tajnik (1956—57) in tri leta kot blagajnik (1958—61). Službena pot pa ga je pripeljala v Celje. Tako je leta 1963 postal član LD Tabor v Savinjski dolini. Kot izredno aktivnega člana so ga kmalu izvolili v upravni odbor. V njem je deloval 6 let, 4 leta kot tajnik (1963—67) in 2 leti kot blagajnik (1968—70). Zatem je bil 5 let vzoren oskrbnik lovske koče.

V spominu nam bo ostal kot lovec z dušo in srcem, včasih

sicer nekoliko glasnih besed, a vedno enako pravičen do sebe in drugih.

LD Tabor
v Savinjski dolini
in LD Rankovci v Prekmurju

Iz lovskih vrst sta tudi odšla za vedno:

Berto Pate, LD Mirna peč,
* 17. 9. 1929, † 28. 9. 1981.

Ivan Noterzberg, LD Zavrč,
* 20. 1. 1928, † 1. 2. 1982.

Umrlima časten spomin!

Predavanje o učinku krogel ABC

Nenehno izobraževanje na vseh ravneh je postalo imperativ časa. V tem smislu so se letos konec marca kranjskogorski lovci odzvali po budi prof. dr. F. Avčina in se udeležili njegovega predavanja o učinku krogel na divjad. Predavanje je bilo v počitniškem domu na Srednjem vrhu.

V svojem izvajanju je prof. Avčin pojasnil številne raziskave, ki jih je izvedel s svojimi sodelavci v času nastajanja kogle ABC. V uvodu je razložil in pokazal slike ustrezne divjadi in na njih učinke krogel raznih vrst. Spoznali smo, da so krogle številnih vrst tako konstruirane, da se ob zadetku razstrele. Tedaj se neredko zgodi, da s tako kroglo zadeta žival ranjena pobegne in v mukah počasi pogine. Naslednja skupina krogel je zopet taka, da je njen učinek prehud in žival preveč razmrcvari, kar povzroči preveliko izgubo mesa.

Mnoge krogle so tudi zelo občutljive na naravne ovire, ki jih predstavljajo vejice dreves, travnate bilke itd. Vse to so bili razlogi, da je prof. Avčin začel razmišljati o takšni krogli, ki ne bi imela navedenih pomanjkljivosti. Po dolgem študiju in veliko opravljenih preizkusih je sklenil narediti kroglo, ki se ob zadetku ne bo razletela in da se bo na konici le toliko odprla, da bo živali prizadejala ob pravilnem zadetku tolikšno poškodbo, da bo obležala v ognju. Del tega, kar je bilo v razvojnem obdobju narejenega in preizkušenega, nam je prof. Avčin pokazal na diapozitivih in nam razložil izredno nazorno in razumljivo. Tako smo dobili vpogled ne le v konstrukcijo krogel ABC in njeno delovanje, ampak tudi v zahtevno raziskovalno delo, ki je bilo opravljeno, preden so kroglo začeli množično uporabljati.

Predavanje o učinku krogel ABC je še dopolnil domačin biolog Janez Gregori, ki je pokazal svoje posnetke redkih ptic v Sloveniji. Oba predavatelja sta govorila o lastnih raziskavah in spoznanjih, zato smo ju spremljali s še večjim zanimanjem. Posebej nas veseli, da krogla ABC osvaja vedno nova tržišča in

s tem dokazuje svojo vrednost. Njenemu izumitelju čestitamo in mu želimo še veliko lepih doživetij v naravi.

Kranjskogorski lovci

Bomo na Slovenskem izdelovali lasten lovski nakit, ali bomo hodili ponj v tujino?

Ljudje so že v pradavnini izdelovali nakit iz kosti divjadi, živalskega zobovja, rogovja itd. Verjetno sega nošenje lovskega nakita v začetek obdobja »kulta trofeje«. Tovrsten nakit se je po vsej verjetnosti od tedaj razvijal v posebno smer — v moški lovski nakit. Nošenje tovrstnega nakita se je nadaljevalo skozi vsa stoletja do danes (posebno se je razmahnilo po drugi svetovni vojni).

Za lovski nakit veljajo izdelki, ki upodabljajo dogodke iz lovskega življenja, motive z divjadjo in okovani deli (trofeje) uplenjene divjadi. Kovina lovcev je srebro — le za izredno slovesne priložnosti tudi zlato.

Slovenci nimamo svojega lovskega nakita. Občudujemo in kupujemo tuj lovski nakit, po katerega hodimo v tujino.

Zato pogosto opazimo pri naših lovcih avstrijski, nemški in italijanski nakit. Kakorkoli že, Slovenci smo premalo časa svoboden narod, da bi se na tem področju lahko ponašali s svojo lastno tradicijo.

Lovski nakit v glavnem pripada lovcu — moškemu, čeprav rada po takšnem nakitu seže tudi ženska, tesneje povezana z lovstvom. Vsekakor pa moramo razčistiti, kaj sploh predstavlja — lovski nakit.

Lovski nakit predstavljajo:

— hrbtna stran žepnih ur z upodobljenimi lovskimi motivi,

— verižice vseh velikosti in tež, okrašene z raznimi obeski, s tolarji, gamsjimi čopki, kovinskimi glavami divjadi, zobmi lisice, čekani divjega prašiča itd.,

— igle za kravate z liki glav divjadi,

— gumbi za lovski telovnik, na katerih je upodobljena divjad (lovski telovnik ima navadno 6—10 gumbov),

— manšetni gumbi z različnimi upodobitvami razne divjadi,

— tulci za gamsov, jelenov ali merjaščev čop, okrašeni z lovskimi prizori,

Predsednik LD Kranjska gora Rudi Hlebanja se zahvaljuje prof. dr. Francetu Avčinu za izvedeno predavanje

Foto J. H.

Značke lovskih organizacij XXVI.

(Nadaljevanje iz letnika LXIV — 1981)

249. LD Braslovče je v letu 1981 izdala značko v zlati, srebrni in bronasti izvedbi. Na znački je upodobljen gozdni jereb. Avtor osnutka je član te LD Ivan Feužer, izdelal pa jo je Zvonko Šketa iz Letuš. — **250. LD Pišce** je ob svoji prireditvi izdala to značko v 1000 izvodih. Značka je posrebrena in pozlačena, z rjavim ozadjem. Avtor likovne upodobitve je Avgust Molan, izdelal pa jo je TRI — Z, Zagreb. — **251. LD Šentjernej** je izdala iz aluminija izdelano značko. Ozadje značke je zeleno pobarvano. Izdelovalec značke je Kečkeš. — **252., 253., 254. LD Prežihovo** je izdala tri motivno različne značke. Prva je iz patiniranega bakra in pozlačena, z motivom srne z mladičem. — Druga značka je z motivom ruševca v dveh izvedbah: patiniran baker in pozlačena z belim robom in zelenim ozadjem. — Tretja značka je izdelana v patiniranem bakru, z motivom lovske kože te LD. Izdali so jo ob 30-letnici LD. — **255. LD Komenda** je ob 60-letnici organiziranega delovanja slovenskih lovcev v Komendi izdala značko v 3900 primerkih, od tega 3300 v bronasti, 300 v srebrni in 300 v zlati izvedbi. Ohranjeni zapisnik o ustanovnem občnem zboru Lovskega kluba Komenda ima datum 4. 9. 1921. — **256. LD Storžič** je izdala značko leta 1976, za svojo 30-letnico. Narejena je iz aluminija, obdelana pa kot patiniran baker. — **257. 8. srečanje lovskih pevskih zborov in registrov** je bilo 26. 9. 1981 v Bistri pri Vrhniki. Organizatorica ZLD Ljubljana je izdala spominsko značko v 2000 izvodih. Značka je v patiniranem bakru. Avtor likovne upodobitve je Dane Namestnik, značko v celotni nakladi pa je izdelal Delovni varstveni zavod Ponikve. — **258. Zveza lovskih druženj Gorenjske** je izdala značko v letu 1981, v 2000 primerkih. Je iz aluminija, obdelana pa kot patiniran baker. Izdelovalec značke je Primožič, Kranj.

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

R. Č.

— prodniki jelenov in košut, okrašeni s kovinskimi lipovimi listi (slovenski simbol), javorovimi listi ali smrekovimi vejicami, — okraske za na zavijke (reverje) lovskih suknjičev, — obroči za kravate, razne verižice, ženske zapestnice itd. Načrtno pri nas takšnega in podobnega lovskega nakita ne izdeluje še nihče. Mogoče pa ga je naročiti pri posameznih zlatarjih, a tu navadno nastanejo težave, ker lovskega nakita, razen redkih izjem, zlatarji ne poznajo. Čudi me dejstvo, zakaj o lovskem nakitu, ki je za slovenske razmere gotovo sprejemljiv, skoraj še nismo razmišljali. Kako bi bil lovski nakit sprejet v drugih republikah, mi sicer ni znano, a gotovo ga ne bi zavračali. Menim, da je problem priti do lastnega — slovenskega lovskega nakita le v tem, kako priti do ustreznih vzorcev. Našim zlatarnam predlagam enak način, kakršnega se je poslužila za ple-

tenine Almira v Radovljici, poseben nagradni razpis za vzorce. Almirina strokovna žirija je pričakovala na razpis le okoli 400 vzorcev, prispelo pa jih je kar 2000. Ogledal sem si to razstavo, ki je bila sijajna predstavitev ženske ustvarjalnosti. Pri Almirinem razpisu je sodelovala tudi revija Jana. Zlatarne bi lahko razpisale nagradni natečaj za oblikovalce, ki bi osnutkom morali dati pristen slovenski lovski, jugoslovanski nadih. Odprto je nadalje tudi vprašanje lovskega graverstva. Mojstrov tega poklica je malo, šola je v Borovljah. Če se bo kaka zlatarna odločila za podobno pot, kot jo je ubrala Almira s pomočjo revije Jana, naj bi pri tem tudi glasilo Lovec, ki ga prejema 21 000 organiziranih slovenskih lovcev, odigralo pomembno vlogo. Za surovine oz. dele divjadi, ki bi jih uporabljale zlatarne pri izdelovanju lovskega nakita, pa bi se bilo potrebno obrniti na gojitvena lovišča.

Nekaj pa bi bilo navsezadnje lahko tudi ponaredek, saj se kot imitacija zelo uspešno uporablja plastika. Da se lovski nakit lahko v tujini kupi pri vsakem zlatarju, je gotovo dejstvo. Drugo dejstvo je tudi, da ga ljudje, predvsem lovci, radi kupujejo. Pravi čudež bi bil, da naš domač ličen lovski nakit ne bi šel v prodajo! To je pa končno tudi cilj zlatarn. Zakaj torej ne bi poizkusili!

Valter Dvoršek

Ena krogla — dva zadetka

Bilo je pred več leti v juliju. Podal sem se na zalaz na srnjaka v Kalske planine. Na vrhu zagledam srnjaka, ki se pase. Osvetljevali so ga prvi sončni žarki, jaz sem bil pa v senci, kamor še ni segalo sonce. Ugotovim, da je slab šesterak in primeren za odstrel. Bil sem na prostem, zato se uležem v kritje, da bi bil strel siguran. Streljati je

bilo treba navzgor, zato započim predse majhno rogovilo, da je puška ugodno ležala na njej in bila njena muha na srnjakovem plečetu. Odjekne strel, srnjak se vzpne in pade. Streljal sem na daljavo približno 90 korakov. Po strelu čakam dobre četrte ure. Nato se podam previdno proti vrhu planine. Korak mi zastane, ko zagledam pred seboj mrtvo srno in pet korakov naprej še mrtvega srnjaka. Ves presenečen ugotovim, da je srna dobila strel zgoraj v glavo, srnjak pa štiri drobce krogel v vrat. Premišljam, kako se je moglo to zgoditi. Ugotovil sem, da je srna ležala v travi pred stoječim srnjakom. Zakrita je bila s stoječim planinskim rastlinjem (travniški sil imenujejo tu kmetje to razraščeno rastlino) in je jaz nisem mogel videti. Krogla se je ob kosti srnine glave razbila in drobce je odneslo srnjaku v vrat. Streljal sem z mavzerico in s kroglo z delnim plaščem. Ko sem obe živali nesel v dolino do

najbližjega kmeta, mi je stezo prečkala lisica. A je nisem streljal, to zato, da me ne bi kdo obtožil, češ saj ni streljal samo enkrat, ampak dvakrat, posebej na srnjaka in posebej na srno.

Upravnemu odboru LD sem razložil, kaj se mi je zgodilo. Mojo obrazložitev je vzel z razumevanjem na znanje. Iz tega pa sledi nauk, da je pred strelom vedno treba dobro pogledati, a ne le divjad, ampak tudi okolico divjadi.

Alojz Kovač,
LD Hrastnik

Ob jelenjem ruku

Že nekaj let zapovrstjo sem se pripravljaj na fotografiranje jelena v ruku. Nepozabno doživetje se mi je ponudilo lani.

Bil je 19. september, sončen dan, kar po pripovedovanju lovcev ni najbolje za jelenji

ruk. Na žalost je pa prav sončno vreme najugodnejše za fotografiranje. Vstal sem zelo zgodaj, da bi dobil divjad še zunaj na jasad. Okrog štirih sem se pripeljal na mesto. Svetlobe za fotografiranje je bilo še premalo. Poslušal sem, kje rukajo jeleni. Oglašalo se jih je več. Vendar precej daleč. Končno je le eden zarukal nekoliko bliže, toda precej visoko v skalovju. Sklenil sem, da se mu približam. Počakal sem, da je ponovno zarukal. Hitro sem skočil čez parobek, stopil na vlažno listje in se že plazil od debla do debla. Bilo je precej navkreber in bil sem tudi toplo oblečen, zato sem bil kaj hitro ves preznojen. Zdelo se mi je, da se jelen premika vzporedno z menoj navzgor. Kmalu sem prišel na vrh, toda jelena nikjer. Tudi oglašil se ni več. A veter mi je bil naklonjen. Le zakaj je utihnil? Takrat zaslišim pod seboj ropot kamenja. Stisnem se k debeli bukvi in

čakam, kaj bo. Ponovno se zakotali kamen po hribu. Napeto iščem nerodneža, ki proži kamenje. Kakih 30 korakov od mene pogleda izza skale košutina glava in vrti uhlje na vse strani ter prisluškuje. Nato stopi naprej. Dvignem fotoaparat in zmerim svetlobo. »Na žalost, Janez, spet lahko samo opazuješ!« Bilo je premalo svetlo. Za košuto je prišla še manjša junica. Nato zopet košuta in končno pričakovani rogovilež. Stopal je počasi, zares dostojanstveno. Pri vsakem koraku je nekaj zagodrnjal. Ko se je ustavila prva košuta — vodnica, so se kakor na ukaz ustavile tudi druge. Tedaj je bobnenje rukajočega glasu napolnilo gozd. Jelen, krepak desetetrak, se je obrnil v smer izizvalca, položil rogovje na hrbet in z »gromom« iz svojega globokega grla odgovoril tekmeču. Spreletel me je srh, saj tako blizu jelena še nisem videl. Prekrasen prizor! Stal je bočno od mene, velika

sivo rjava griva se mu je tresla, rogovje položeno po hrbtu, glava visoko dvignjena in iz gobca se mu valijo oblaki sape v jutranjem hladu. Za fotografiranje prizora, ki je trajal skoraj celo minuto, pa je bilo še vedno premalo svetlobe. Skozi objektiv sem opazil, kako jelenu na vratu trepeče vsaka mišica, vsaka žila in kako mu je dlaka nasršena. Gotovo je pognal strah v kosti izizvalcu, ker se le-ta ni več oglašil. Stečina je bila tako ozka, da je jelenjad morala naprej v gosjem redu. Jelen je še enkrat ježno zagodrnjal, nato pa stopil za svojim haremom. Iz obupa sem pritisnil sprožilec, vendar s posnetkom ni bilo nič. Jelenjad je izginila za robom v neprehodni goščavi. Šele tedaj sem ugotovil, da se ves tresem, kakor da bi me bilo strah pred kraljem gozdov. Počasi sem šel naprej. Takrat pa je iz gostega grmovja pogledala košuta. Najbrž ista, ki je vodila trop. Obrnila se

Na paši

Foto J. Černač, Diana

je in z velikimi skoki zbežala v goščavo. Za njo pa trop. Slišal sem, kako je jelen zadeval z rogovjem ob veje. Ostal sem brez vsake možnosti za uspeh. Ura se je bližala sedmi in jeleni so se vse redkeje oglašali. Vrnili sem se k avtu. Dneva pa s tem še ni bilo konec.

Okrog štirih popoldne sem se vrnil na isto mesto. Tokrat v telovadnih copatah, da bi bil čim manj slišen. Počakal sem na glas iz gozda. Kmalu je zadonel. Nato se je oglašil še drug rukajoči glas. Dva jelena torej. Hitro sem se dvigal po že znani stezi, skoraj tekel sem navzgor. Zaslišim oster pok rogovja. Jelena se torej bojujeta. Slišim že tudi hropenje. Bližam se vrhu, od koder bom gotovo videl prizor. Obstanem in poslušam. Za nekaj sekund sta odnehala tudi jelena. Nato ponovno zaslišim globok glas. Približam se skali in počasi dvignem glavo, toda prav za skalo je ležala košuta, ki je presenečeno uprla svoje oči v moj obraz. Srečala sva se iz oči v oči le na nekaj metrov. Seveda je skočila pokonci kakor ponorela. Zgledal sem oba jelena, kako se poganjata v hrib. Za njima pa osem košut. Nekaj časa sem ježno strmel za njimi, ježno zato, ker kljub tolikemu naporu v fotoaparat nisem ujel ničesar tega, kar sem videl.

Janez Papež

Lanski zgodnji prsk srnjadi

V svojem lovskem stažu sem posebno pozornost vedno posvečal srnjadi. V času njene prska sem se pa tako rekoč preselil v lovišče. In prav lanski prsk srnjadi je povod tem vrsticam.

Že v začetku julija sem opazil, da pri srnjadi kri postaja vroča, saj so bili srnjaki že kar stalni spremljevalci nežnega spola. V prvem tednu julija sem v senožehtih že videl v travi in okrog grmov prve kolobarje, ki so se prejšnja leta pojavili vsaj deset dni pozneje.

Dne 24. julija sem s preže opazoval prvi zaskok. Naslednji dan sem videl zaskok v drugem delu lovišča.

Podal sem se v Slovenske gorice in tudi v bližnjem lovišču opazoval, da je prsk že na višku, torej vsaj 10 dni prej kakor prejšnja leta.

Dne 1. avgusta sem bil na visoki preži ob deteljišču. Izstopila je stara srna z mladim. Na nasprotni strani je izstopil šesterak, vrgel pogled na srno in mirno začel obirati deteljine cvetove. Na moj klic sta srna in srnjak pogledala proti preži in se po nekaj trenutkih — ločeno drug od drugega — zopet začela pasti.

Dne 2. avgusta sem bil v drugem predelu lovišča. Spet sem opazoval srnjaka, ki se ni zmenil za srno na drugem delu jase. Na moj klic sta tudi ta dva pogledala proti meni, potem pa nadaljevala s pašo. Lani so srnjaki začeli reagirati na klicanje že sredi julija, na višku pa je bil odziv pri nas (na mariborskem območju) od vstevši 25. do vstevši 27. julija.

Svojčas je bil pri nas najmočnejši odziv od 5. do 11. avgusta. Nikdar ne bom pozabil, da sem na območju Radelj 8. avg. priklical 15 srnjakov. Na klic pa sem srnjaka svojčas uplenil že tudi 15. in celo 21. avgusta.

Iz navedenega sklepam, da je bil prsk srnjadi v sezoni 1981 vsaj 10 do 14 dni prej kakor druga leta.

Pozivam lovce iz vseh predelov Slovenije, naj bi v našem glasilu poročali, kako je bilo s prskom srnjadi v letu 1981 in tudi v letu 1982. (Uredništvo soglaša.) Zelo zanimivo bi bilo namreč vedeti, kdaj je bil prsk na višku npr. na Primorskem, Gorenjskem, Dolenjskem, Notranjskem itd. S tem v zvezi bi bilo zanimivo še vedeti, ali so srne letos zaradi lanskega zgodnejšega prska tudi prej polegale.

Ivan Caf, Maribor

Lovska kinologija

»A« preizkušnja naravnih zasnov ptičarjev v Polskavi

Lovsko kinološko društvo (LKD) Maribor je izvedbo te prireditve zaupalo izkušenim kinologom LD Polskava, ki so se potrudili z znano vestnostjo in gostoljubnostjo ter preizkušnjo tudi odlično izpeljali.

Na PNZ se je prijavilo 12 vodnikov s svojimi psi. Po pasmah je bilo zastopanih: 8 nem. kratkodlakih ptičarjev, 3 irski setri in nemška ostrodilaka ptičarka (žimavka). Pogoji za delo psov so bili dobri. V zraku je bilo dovolj vlage, psom v pomoč pa je bil tudi rahel veter. Trudili smo se, da smo vodnike s psi usmerjali proti vetru. V lovišču LD Polskava je mala divjad dobro zastopana. To potrjuje trditev, da ob dobrem gospodarjenju v lovišču mala divjad le ni tako ogrožena. Tekmo je odlično vodil tovariš Selinšek, zahvaljujem pa se tudi tovarišu Ingoliču, ki nam je bil ves čas v pomoč in je vse najmanjše težave pravočasno razrešil. Sodila sva Jože Štebih in podpisani. Potek preizkušnje so si ogledali številni lovski pripravniki. Žal, večina na take prireditve prihaja le po podpisu, da s tem zadosti formalnosti, ki je predpogoj za opravljanje lovskega izpita.

Ob zelo dobrem staležu male divjadi smo pse preizkusili večkrat. Zato so vsi imeli možnost malo divjad tudi najti. Kljub temu so izidi podvoprečni. Na slab uspeh so vplivali trije setri, ki niso v lovskih rokah, zato pa tudi brez zbujejene lovske zasnove. Še slabšo lovsko zasnovo pa je pokazalo celo leglo nem. kdl. ptičarjev (2 psa in 2 psi). En pes iz tega legla preizkušnje ni opravil, z dvema je pa vodnik in rejec odstopil od preizkušnje. Le ena psička je dosegla dovolj točk za pohvalno priznanje, kar pa še vedno ni dovolj za nagradni razred. Vsi psi so bili tudi občutljivi na strel (ne strelopah) in s telesnimi napakami.

Ob razglasitvi izidov smo rejcu priporočili, naj za ponovno paritev poišče drugega plemenjaka.

Delo drugih psov je bilo dobro, nekaterih celo odlično. Dva sta dosegla tretji nagradni razred, dva pa prvo, torej najvišjo oceno. Omeniti moram zelo dobro iskanje, hitrost, sistematičnost in vodljivost psice Bore Grajske, ki je pokazala tudi kakovosten voh z izdelavo zelo dolgega sledu zajca, ki ga ni videla, in s trdno stojjo na fazana, na primerno razdaljo. Psico dokaj večje vodi mlad vodnik, z neizmerno voljo do znanja o vodenju ptičarja.

Ob koncu preizkušnje je bilo nekaj psov tudi telesno ocenjenih; za telesno cenitev irskih setrov smo na pomoč poklicali kinol. sodnika Ivana Cafa, ki je bil tega dne sicer vodnik nem. kdl. ptičarke. Po preizkušnji in telesni oceni smo izmenjali nekaj kinoloških in lovskih izkušenj ter se razšli z željo, da se na tako pripravljenih prireditvah še srečamo.

Vojko Pirher,
kinol. sodnik

Predvidena legla

Vestfalski brak-jazbečarji (JRWBJ):

Leglo 18. 8. Rejec Viktor Konečnik, Mozirje 265, Mozirje.

Leglo 16. 8. Rejec Zvone Novoselec, Zoisova 42, Boh. Bistrica.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 1. 8. Rejec Albert Ogris, Legen 45, Slovenj Gradec.

Leglo 21. 7. Rejec Leopold Jelenič, Kolodvorska 54/a, Črnomelj.

Leglo 28. 6. Rejec Jože Sladič, Gradišče 5, Dol pri Litiji.

Leglo 19. 6. Rejec Martin Umbrecht, Andraž 111, Polzela.

Leglo 21. 7. Rejec Adolf Zupanek, Kovičeva 27, Domžale.

Leglo 16. 7. Rejec Stane Jarm, Dol. Prapreče, Vel. Loka.

Leglo 2. 8. Rejec Alojz Pregelj, Malo polje 18, Col.

Leglo 25. 7. Rejec Janko Ferjan, Ribno 89, Bled.

Leglo 13. 7. Rejec Boris Poganičnik, Gradnikova 91, Radovljica.

Leglo 19. 7. Rejec Feliks Brusar, Hrastje 51, Limbuš-Pekre.

Leglo 1. 8. Rejec Maks Konečnik, Reška 35, Kočevje.

Leglo 25. 6. Rejec Janez Gale, Adamičeva 45, Grosuplje.

Istr. kdl. goniči (JRGki):

Leglo 8. 7. Rejec Aleksander Mole, Gomila 7, Mirna na Dolenjskem.

Leglo 7. 8. Rejec Franc Dolenc, Žibrše 30, Hotedršica.

Leglo 17. 7. Rejec Vinko Hriberšek, Škal. cerkvice 6a, Titovo Velenje.

Leglo 13. 7. Rejec Jože Štupar, Vinkov vrh 3, Dvor.

Leglo 1. 8. Rejec Peter Rupnik, Zadlog 41, Črni vrh.

Istr. res. goniči (JRGri):

Leglo 4. 6. Rejec Vinko Gorše, Dolenja vas 77, Dolenja vas.

Leglo 9. 7. Rejec Marko Prebil, Želin 7, Cerkno.

Leglo 22. 7. Rejec Vinko Cetin, Mrše 1, Materija.

Leglo 1. 8. Rejec Ivan Butala, Podzemelj n. h., Gradac.

Hanovrski barvarji (JRHB):

Leglo 2. 8. Rejec Jernej Škulj, Dolenji Lazi 14, Ribnica.

Bavarski barvarji (JRBb):

Leglo 30. 6. Rejec Tone Mariničič, Zagorje 15, Pivka.

Leglo 12. 7. Rejec Ludvik Škrbec, Stari trg, Blok 1, Stari trg pri Ložu.

Leglo 23. 8. Rejec Toni Marikič, Naklo 208, Naklo.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 15. 6. Rejec Danilo Jež, Gradišče 33a, Vipava.

Leglo 5. 7. Rejka Irena Češarek, Volčičeva 9, Novo mesto.

Leglo 11. 7. Rejec Justin Cah, Črni kal 62a, Črni kal.

Leglo 12. 7. Rejec Franc Ivenčnik, Tomšičev trg 2, Celje.

Leglo 20. 7. Rejec Franc Pipan, Zbilje 32a, Medvode.

Leglo 20. 7. Rejec Anton Hliš, Stanošina 29a, Podlehnik.

Leglo 26. 7. Rejec Jože Zorič, Šutna 28, Krško.

Leglo 27. 7. Rejec Ignac Cener, Dol. Leskovec 1, Brestanica.

Leglo 27. 7. Rejec Tomaž Burazer, Zadržna 7, Črnomelj.

Leglo 30. 7. Rejec Danilo Milišič, Vareja 2a, Ptuj.

Leglo 30. 7. Rejec Jože Kuder, Lisce, Celje.

Leglo 3. 8. Rejec Drago Krštinc, Župančičeva 7, Metlika.

Leglo 9. 8. Rejec Franc Vodusek, Žahenherc, Rogatec.

Leglo 13. 8. Rejka Nada Fliiser, Gačnik 71, Pesnica.

Leglo 16. 8. Rejec Mihael Černež, Razvanje, Pri Habaku 37, Hoče.

Res. jazbečarji (JRJri):

Leglo 25. 7. Rejec Jože Dragan, Dol pri Hrastniku 51, pošta ista.

Leglo 29. 7. Rejec Ivan Jurak, Dolenje Kamence 33a, Novo mesto.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

Leglo 20. 7. Rejec Anton Primc, Izselska 12, Slovenska Bistrica.

Koker španjeli (JRKŠ):

Leglo 10. 7. Rejec Bernard Podojsteršek, Bratov Turjakov 26, Rače.

Leglo 1. 8. Rejec Franc Novak, Tomšičeva 1, Brežice.

Nem. prepeličarji (JRPr):

Leglo 1. 7. Rejec Franc Napret, Rečica 18, Laško.

Leglo 5. 7. Rejec Ludvik Kūplen, Ivo Lola Ribar 33, Murska Sobota.

Leglo 12. 7. Rejec Stojan Jare, Brejčeva 19, Domžale.

Leglo 12. 7. Rejec Mirko Obran, Zavrč 11 pri Ptuj.

Nem. ostr. ptičarji (JRPos):

Leglo 26. 6. Rejec Ivan Udovič, Unec 116, Rakek.

Leglo 23. 7. Rejec Aleksander Kološa, Pordašinci 6, Prosenjakovci.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 20. 6. Rejec Ivan Udovič, Unec 116, Rakek.

Kinološka zveza Slovenije

Leglo kratkodlakih istrijancev

Foto I. Napotnik

KINOLOŠKA DRUŠTVA MARIBOR
62000 Maribor, Partizanska 12/I
telefon: (062) 21 878

Lovci kinologi, sodelujte s svojimi psi na

mednarodni razstavi psov vseh pasem v Mariboru

26. september 1982, Mariborsko razstavišče — Ulica Kneza Koclja

Udeležbo vaših psov na razstavi prijavite na posebnih prijavnica. Le-te so vam na voljo v KINOLOGU, št. 4/82, in pri Lovskem kinološkem društvu (LKD) Maribor, Partizanska 12/I (Zveza lovskih družin Maribor).

Opozarjamo, da prijave sprejemamo le do 31. avgusta 1982! Prijave pošljite (v zaprti kuverti) na naslov: Mednarodna razstava psov — Maribor, Partizanska 12/I, 62000 Maribor.

Razstavo so priznali FCI, JKS in KZS. Najlepšim psom bodo podelili naslove CACIB, Rezervni CACIB, CAC, Prvak Slovenije, Prvak Maribora, Mladinski prvak.

Podrobnejše informacije o razstavi lahko dobite pri LKD Maribor osebno neposredno vsako sredo in petek od 17. do 19. ure, ali v tem času po telefonu, št. (062) 21 878.

Ob tej priložnosti pa že tudi vabimo vse lovce, kinologe in druge ljubitelje psov na obisk te velike kinološke prireditve v Mariboru.

Pripravljalni odbor

pomurski sejem

69250 gornja radgona
telefon (069) 74 000
poštni predal 34
brzjav pomurski sejem g. radgona

Lovstvo v okviru mednarodnega Kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni

Zveze lovskih družin Gornja Radgona, Ljutomer in Prekmurje bodo v času Kmetijsko-živilskega sejma, ki bo **od 20. avgusta do 29. avgusta 1982 v Gornji Radgoni**, pripravile **lovsko razstavo**, na kateri bo prikazano lovstvo celotnega Pomurskega lovskogojitvenega območja.

Dne 28. avgusta bo na sejmišču lovski dan, v okviru katerega bo ob 8. uri v prostorih Kmetijsko-živilskega sejma **strokovno predavanje »Mala divjad v naših loviščih«**.

Ob 10. uri pričetek **streljanja na umetne (glinaste) golobe**.

Tekmovali bodo posamezniki in ekipe.

Vabimo vse lovce, naj pridejo na Kmetijsko-živilski sejem v Gornjo Radgono, da si ogledajo lovsko razstavo in se udeležijo prireditev, ki jih organiziramo gornjeradgonski lovci.

Lovski zdravo!

Pripravljalni odbor za pripravo
lovskega dneva
v Gornji Radgoni

Lovske družine, zagotovite svojim članom

STENSKI KOLEDAR »DIANA 83«

po znatno nižji ceni!

Klub Diana, ki se je tudi letos odločil založiti stenski koledar »DIANA 83«, nudi v prednaročilu lovskim družinam (LD) in zvezam (ZLD) izjemno ugoden popust: **15 % od prodajne cene, ki bo letos 180 din za izvod, tako da bo za prednaročnike dejanska cena le 153 din, franko skladišče v Ljubljani.**

Opozarjamo, da bodo tega popusta deležne le lovske družine, ki do 1. oktobra t. l. naročijo vsaj po 10 izvodov koledarja. Lovske družine in zveze so v ta namen že oz. bodo v kratkem dobile obrazce prednaročilnic.

Vsem prednaročnicam jamčimo dobavo koledarjev do 1. decembra 1982. Zamudnikom dobave ne moremo jamčiti, ker bo naklada zaradi splošnega pomanjkanja papirja omejena.

Posameznikom koledarja ne bomo pošiljali. Na voljo jim bo v trgovinah Agrotehnike-Grude, zlasti v poslovalnicah TOZD Lovec v Ljubljani, Celju, Mariboru in Novi Gorici.

Koledar »DIANA 83« bo predstavil kar 25 izbranih barvnih posnetkov iz narave, z ustreznimi opisi na podložnem kartonu.

KLUB DIANA

ljubljana župančičeva 9

Lovska družina Komenda

vabi na

STRELSKO TEKMOVANJE V LOVSKI KOMBINACIJI

ki bo v nedeljo, 29. avgusta 1982,
pri lovskem domu v Komendi, pričetek ob 8. uri.

Strelci bodo tekmovali za pokal
Krajevne skupnosti Komenda in druge nagrade.

Zveza lovskih družin Zasavje

obvešča

da ima od 1. aprila 1982 dalje svoj sedež (pisarno)
v Litiji, Ljubljanska cesta 10.

Telefon Zveze je (061) 881 123.

Lovci, pozor! Izdelujem elektronske naprave za avtomatsko proženje umetnih — glinastih golobov (FONO — PULL). Možnost namestitve na metalne stroje vseh vrst. — **Bogdan Zabavnik, Šmarca 23 a, 61240 Kamnik, telefon (061) 832 659.**

Zadnjih nekaj let v naši industrijski trgovini stalno narašča povpraševanje po klavniških odpadkih za prehrano psov in mačk.

Ker z dosedanjim načinom prodaje in ravnanjem s tako hrano nismo bili zadovoljni, smo se odločili, da izboljšamo kakovost te hrane, način pakiranja ter ji podaljšamo trajnost. Surovine so strojno zmlete, takoj po klanju ohlajene, pakirane v polivinil vrečke, kartonsko škatlo in zamrznjene. Hrano lahko uporabljamo svežo, seveda odtajano, skuhamo, samostojno ali zmešano z zelenjavo, krompirjem, testenimi. V hladilni skrinji pri temperaturi — 18°C jo lahko hranimo več mesecev, ne da bi se spremenile biološke ali hranilne lastnosti. Hrana za pse in mačke vsebuje beljakovine brez maščob, veliko mineralov, kalcija, magnezija in fosforja, pa tudi mikroelemente: jod, fluor, kobalt.

V želji, da bi vam ustregli, in z upanjem, da smo naredili korak naprej v pripravi te vrste hrane, se vam priporočamo.

Perutnina Zalog

Agrokombinatska 84, Ljubljana-Polje, telefon (061) 48 159

WAFFEN

Rudolf

8480 Mureck Hauptplatz 36

Na zalogi imamo:

LOVSKO OROŽJE vseh znamk in kalibrov

NABOJE za lov in streljanje na umetne-glinaste golobe (TRAP)

PRIBOR ZA RIBOLOV firm DAM, Shakespeare in drugih

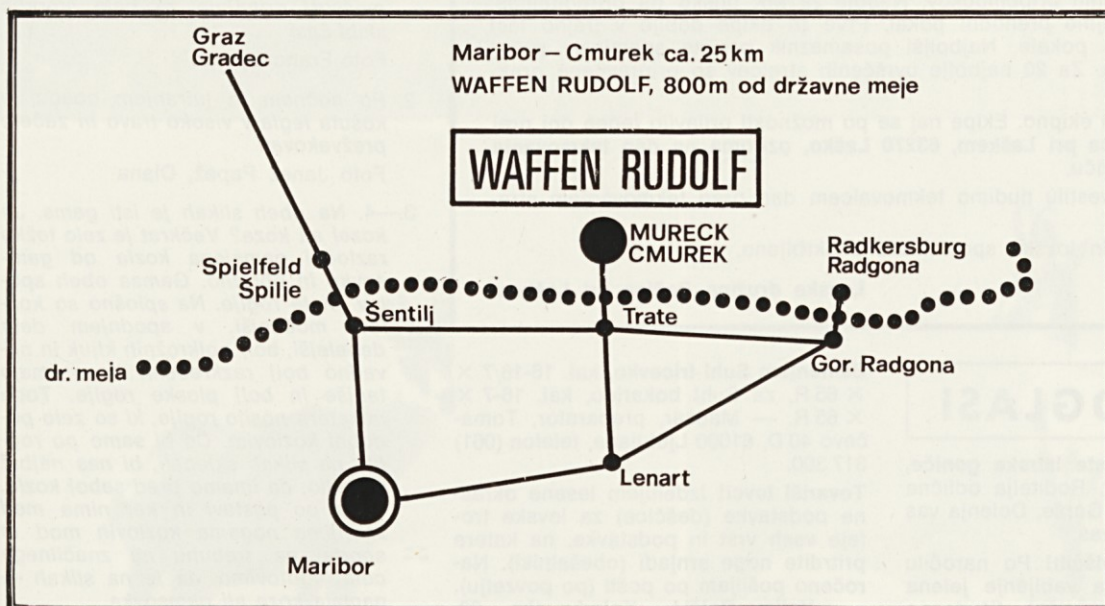
LOVSKA OBLAČILA

DARILA

Trap naboji in orožje po izredno ugodnih cenah!

Pri izvozu povrnemo tudi 18 % avstrijskega prometnega davka.

Kažipot do Waffen Rudolfa v Murecku-Cmureku

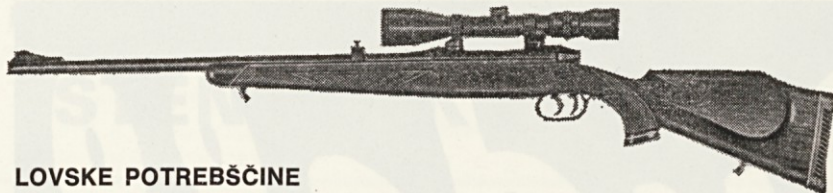
Z veseljem
pričakuje
vaš obisk

WAFFEN
RUDOLF
v Murecku-
Cmureku.

Telefon:

Avstrija

03472/2610

LOVSKE POTREBŠČINE

G. SALBERGER

A-9473 Lavamünd — Labot 21 — Avstrija

Telefon 0 43 56/360

Stalno imamo na zalogi in vam nudimo:

- **krogelne naboje vseh kalibrov** RWS, Hirtenberg, Sako, Sellier & Bellot in Remington;
- **šibrene naboje** s šibrami vseh velikosti Hirtenberg, Waidmannsheil, Schnepf Eley, Sellier & Bellot, Hubertus in Rottweil s šibrami od 4,5 do 8,9 mm;
- **šibrene trap naboje** — pri nabavi večje količine dajemo popust!
- **lovske dvoglede in strelne daljnogleda** Swarovski-Habicht, Kahles in raznih japonskih vrst kakor npr. Tasco in Hubertus;
- **lovske puške** Steyr-Mannlicher, Mauser-repetirke in različne bokarice ter polrisanice (biksarice) v več kakor 30 različnih modelih — delno že tudi z montiranimi strelnimi daljnogledi in pristreljene.

V Avstriji je prodaja lovskega orožja in municije za lovske puške — prosta (brez dokumentov).

Pri izvozu povrnemo tudi 18 % avstrijskega prometnega davka.

Odkupujemo stare puške petelinke.

LD Rečica pri Laškem

priredi

v nedeljo, 15. avgusta 1982, s pričetkom ob 8. uri,

pri svojem lovskega domu na Šmohorju

XIV. strelsko tekmovanje

tradicionalni memorial Cirila Vezjaka

Tekmujejo 3-članske ekipe, vsak član strelja:

na 20 umetnih golobov;

v tarčo »srnjak«, 10 strelcev na 35 m stojé;

v tarčo »bežeči merjasec«, 10 strelcev na 50 m.

Na umetne golobe se strelja po splošnih merilih in z lastno municijo. MK puška je brez optičnih pripomočkov. Naboj za MK puško da prirediteljica. Najboljša ekipa prejme prehodni pokal. Prve tri ekipe dobijo v trajno last spominske kristalne pokale. Najboljši posameznik prejme spominski pokal starešine LD Rečica. Za 20 najbolje uvrščenih strelcev so pripravljene praktične nagrade.

Tekmovanje je samo ekipno. Ekipe naj se po možnosti prijavijo teden dni prej **Lovski družini Rečica pri Laškem, 63270 Laško**, oziroma na dan tekmovanja do 8. ure na strelišču.

Po predhodnem obvestilu nudimo tekmovalcem dan pred tekmovanjem strelišče za vadbo.

Za dobro kapljico in lovske specialitete poskrbljeno.

Lovska družina Rečica pri Laškem

MALI OGLASI

Prodajam mlade resaste istrske goniče, poležane 4. 6. 1982. Roditeljica odlična — CACIB. — Vinko Gorše, Dolenja vas 77, 61331 Dolenja vas.

Lovci v jelenjih loviščih! Po naročilu vam izdelam rog za vabljenje jelena v ruku. — Tone Zakrajšek, Studenec 47, 61260 Ljubljana-Polje.

Tovariši lovci! Nudimo vam vse **preparatorske usluge**. — TAMAS, Gornja Bistrica 130 A, 69232 Črenšovci.

Kupim knjige Zlatorogove knjižnice, od št. 2 do 8. — Borut Bassin, Einspielerjeva 11, 61000 Ljubljana.

Kupim šolanega psa ptičarja, ki je zares odličen za lov, z vsaj prav dobro telesno oceno. Preizkus obvezen! — Miro Gojkovič, Vodopivčeva 2, 66000 Koper.

Kupim psa špringer španjela, starega od 3 do 9 mesecev. — Milan Djokić, Bulevar revolucije 17, 74230 B. Šamac, telefon (076) 63 033.

Prodajam popolnoma novo, izredno močno boroveljsko lovskega mavzerico 66-S, kal. 300 Weatherby Magnum (kal. 7,8 × 72) z montiranim daljnogledom Zeiss 6 × 42. Puška je luksuzno izdelana, gravirano zlato (gams), srebro (medved) in ima srebrne arabeske. Kopito je umetniško vrezljano (srnjak, jelen). — Janez Poklucar, Sp. Laze 1, 64247 Zg. Gorje pri Bledu.

Prodajam kratkodlake istrijske, stare po 3 mesece. — Vinko Jerič, Zg. Sveča 10, 62289 Stopperce.

Prodajam mlade lovske terierje, odličnih roditev. — Franc Bartol, Vinice 12, 61317 Sodražica, telefon (061) 861 372.

Lovci, dobro in kvalitetno pripravim veliko in malo divjad (ptice in sesalce, ki jih je po predpisih dovoljeno loviti). Za svoje izdelke dajem garancijo. V delo ne sprejemam živali, poslanih po pošti. — **Andrija Kolmanič, Antuna Barca 3 b, 13. nadstr., 51000 Rijeka**, telefon (051) 30 659.

Prodajam popolnoma novo malokalibrsko (MK) puško, znamke Brno 2, kal. 5,6 l.r., s strelnim daljnogledom 4 × 32 (plava optika). Oglasite se po telefonu na št. (068) 62 661.

SLIKE NA OVITKU — 267. STRAN:

1. Z regulacijo rek in izsuševanjem močvirij prihajajo za belo škorkljo slabi časi

Foto Franc Gyuran

2. Po nočnem in jutranjem obedu je košuta legla v visoko travo in začela prežvekovati

Foto Janez Papež, Diana

3.—4. Na obeh slikah je isti gams. Je kozel ali koza? Večkrat je zelo težko razločiti gamsjega kozla od gamsovke in obratno. Gamsa obeh spolov imata roglje. Na splošno so kozlovi močnejši, v spodnjem delu debelejši, bolj polkrožnih kljuk in navadno bolj razkrošeni. Koze imajo tanjše in bolj ploske roglje. Toda nekatere nosijo roglje, ki so zelo podobni kozlovim. Če bi samo po rogljih na slikah sklepali, bi nas najbrž zavedlo, da imamo pred seboj kozla. Toda po postavi in ker nima med zadnjima nogama kozlovih mod in spodaj na trebuhu ne značilnega cofa, ugotovimo, da je na slikah — gamsja koza ali gamsovka.

Foto Matevž Lenarčič

1

5

2

6

3

7

4

Slike k članku v tej številki:

Vzorec za izboljšanje biotopa male divjadi v poljedelskih predelih

1. Pogoždena opuščena gramoznica, obdana s pasom krmnih njiv
2. Zasuti teren izčrpane gramoznice so obogatili s plodno zemljo, jo na obrobju obdelali in zasejali s prosom, sončnicami in stročnicami
3. Ograjeni nasad črnega bora in smrekic med listavci v Kapelniški remizi
4. Krmna njiva — kornja — ob robu Kapelniške remize
5. Predel za kritje in hrano divjadi s kornjo, sončnicami, mešanico stročnic, fazelijo (vrsta detelje) in lucerno
6. Oljna repica in ohrovt
7. Mešanica oljne repice in gorčice, kot strniščni posevek, ki bo nudila hrano in kritje mali divjadi v jeseni in pozimi do pomladi.

Foto: dr. K. Odrabek